

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office *Serving Community Since 1975.*

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਐਤਵਾਰ 6 ਸਤੰਬਰ, 2009

BUSSE WOODS FOREST PRESERVE SOUTH

Elk Grove Village- IL

For more info. Jindi Khangura 847-529-1464

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਰੋ

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 28, July 11, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸਮਝਣ ਲਗੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਜਟ 'ਤੇ ਉਡਦੀ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੈ। ਬਜਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਰੀ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭਾਰੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧਾ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਏ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਲੀ ਦਿਓਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵਲੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਆਮ ਬਜਟ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਹਿੱਤੂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਵਾਧੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੁਝ ਠੰਢੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੇ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਹੈ।

ਉਂਜ ਸੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਐਸ ਐਸ ਪਲਾਨੀਮਨਿਕਮ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਗਏ ਬਜਟ ਨਾਲ ਲੋਕ ਘੜੀ ਦੀ ਘੜੀ ਖੁਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਈ.ਆਈ.ਟੀਜ਼, ਐਨ.ਆਈ.ਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ

ਰਹੇਗੀ। ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਧਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਲਗੀ ਦੀ ਉਲਝਣ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਵਿਵਾਦ ਹੁਣ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਲੇ ਬਖੇੜੇ ਨੇ ਉਦੋਂ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਲੈ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਇੱਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪਤਤਾਲੀਆ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਵੀ ਡੁੱਖੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ 'ਦਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਹੈਰੀਟੇਜ ਸੈਂਟਰ ਐਂਡ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਲਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫਸੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਤੱਥ ਖੋਜ ਜਾਂਚ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਦਿਲਮੇਘ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੁਖਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ

ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਲੰਘੀ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਕਲਗੀ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਰਾਜਸਾਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 50-60 ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੀ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਵੀ ਇਸ ਕਲਗੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਨਾ ਪੁੱਜੇ। ਇਹ ਕਲਗੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੁੱਜੇ ਸਨ।

ਇਸ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਸ਼ੱਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਦੋਂ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ 'ਦਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਹੈਰੀਟੇਜ ਸੈਂਟਰ ਐਂਡ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਜਾਇਬ ਘਰ 'ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਐਂਡ ਪੈਲੇਸਟਰ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ' ਲੰਡਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਲਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ?

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉੱਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

**ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੋਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉੱਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ**

**ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ**

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

MICHIGAN WORKS APPROVED!

ALL STARS

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★

151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

CDL A, B, P & S WITH AIR BRAKE

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS

★ Assist in job placement
★ Flexible hours, fit your Schedule
★ More than 25 years experience

★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM
EMAIL US AT WWW.ALLSTARTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

NO WAITING!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਜਬਰੀ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ। ਫਿਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਚੋਣਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਵੇਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋ ਦਰੁ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੋਕਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਉਧਰ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਟੋਕਾ ਟਾਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਨੌਬਤ ਹੱਥੋਪਾਈ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਦੋਹੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅੱਜ ਜੋਰ ਅਜਮਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਜੇ ਮਰਵਾਹਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵੀ ਸ.

ਪੀ.ਐਚ.ਓ. ਦਾ ਮੇਲਾ 25 ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼ ਫਾਰੇਸਟਪ੍ਰਿਜਰਵ, ਐਲਕ ਗਰੁਵ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਲਾ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੌੜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ੀ ਡਰੈਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਤਾਸਕਾ ਪਾਰਕ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ 50 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਵਿਚ 500 ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਟੀਮ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ 50 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅੰਤਮ ਮਿਤੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫੋਨ 847-975-3877 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਫੇਅਰ 'ਚ 4 ਸੌ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ): ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹਿਡਨਫਾਲ (ਪਲਿਮਥ), ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਕੈਂਟਨ) ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਛੇਵਾਂ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹੈਲਥ ਫੇਅਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਸ ਹਸਪਤਾਲ, ਨੇਵਾਦੇ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਫਿਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨ (ਮਾਪੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਰਾਜੇਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 15 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਫਿਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ 20 ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਸਕਰੀਨਿੰਗ, ਡਾਇਬਟੀਜ਼, ਕੋਲਸਟਰੋਲ, ਹਿਮੋਗਲੋਬਿਨ, ਹੀਲਿੰਗ ਟੈਸਟ, ਕਾਲਨ ਕੋਸਰ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਏ। 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ, ਮਾਪੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਸ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇਵਾਦੇ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਮੈਰਿਕਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਹੈਲਥ ਫੇਅਰ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ।

ਡਾ. ਚੰਦ੍ਰਕਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਮਾਪੀ' ਹਰ ਸਾਲ ਅਜਿਹੇ 5-6 ਫਰੀ ਸਿਹਤ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਤਤੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਸਰਬ ਸਿੰਘ ਨੀਲਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਵਲ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਦੇ ਅਤੇ ਅੰਤਤੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਬਚਾਓ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖਾਸ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਹੈਲਥ ਫੇਅਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ. ਹੇਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਮੋਹਣ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਟੇਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੀ ਹਵਾਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੀ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਰਕੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮਰਵਾਹਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ. ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗੈਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਿਨੀ ਵੀ ਲਿਖਵਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਇਲੀਨਾਏ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਿਜਨਸ ਐਕਟ 1983 ਦੀ ਧਾਰਾ

8.55 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਦੀ ਚੋਣ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਰਵਾਹਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਿਲਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਜੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਖਲਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਐਤਵਾਰ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿੱਨੇ ਹੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਵੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਵਾਰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਰਸਮ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਵਲੋਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਜਾਂ ਸ. ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾ ਨਿਭਾਵੇ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਬਾਅਦ ਤੁਰਤ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਖੇ ਹੋਏ ਤੇਵਰ ਜ਼ਰਾ ਠੰਡੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਨਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਐਲਾਨ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੱਕ ਸ. ਮਰਵਾਹਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਅਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

17W662 Butterfield Rd. #208
(Brittany Towers)
Oakbrook Terrace, IL 60181
Phone: 630-424-9404

- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਵਗਦਾ ਹੈ, ਮਸੂੜੇ ਪੀੜ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ?
- ➔ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਹਿੱਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਬਾੜਾ ਪੀੜ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- ➔ ਕੀ ਚਬਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 630-424-9404

www.perioimplantspecialists.com

Dr. Singh offers the most current periodontal, laser and dental implant procedures that will allow you once again to feel confident about your smile and improve the quality of your life.

- **FREE Periodontal and Dental Implant Consultation**
- **10% OFF Your Implant Treatment Plan**
- **\$0 Down, Interest Free Financing is Available**
- **All Insurance Accepted**

Periodontal Implant Specialists will work in conjunction with your general dentist in properly diagnosing, treatment planning, and performing periodontal and implant treatment. If you do not currently have a general dentist, we will gladly assist you in finding one in your area.

ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ

ਸਥਾਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਪਿਛੋਕੜ: ਸਿੱਖ ਚਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੱਥਰ ਸਲੇਟ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚੁਣੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਇਆ। ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਨਵਾਂ ਕੰਟਰੈਕਟ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅੜੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 5 ਮਈ, 2009 ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਕਾਲੇ ਬਿੱਲੇ ਲਾ ਕੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵੀ ਹੋਏ। ਬੋਰਡ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ ਦੇ ਦੋ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਭਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਖੀਰ 26 ਜੂਨ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਬਹੁਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸੋਖੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਦੂਰੀਆਂ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਵਕੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਤੇਵਰ ਤਿਖੇ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਕ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਹੱਲ ਨਿਕਲਦਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਪਰ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਦਾਂ 'ਤੇ ਅੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੇ, ਮਗਰੇ ਹੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਭਾਈ ਮਰਵਾਹਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ

ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਵਾਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਜੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਸੱਜਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣੀ ਸਟੇਜ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਦੂਸਰਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਉਠ ਕੇ ਮਾਈਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਈਕ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲਈ ਮਾਈਕ ਉਤੇ ਠੂਂਗਾ ਵੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪਿਛੋਂ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪਿਛੋਂ ਫਤਹਿ ਗਜਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਆਈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ।

ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਬੈਠੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਚ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਦਰ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੀਬੀ ਉਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਇਸ ਭਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ... ਇਹਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਪਾਠ ਕਦੋਂ ਕਰਨਾ... ਸੰਗਤ ਇਥੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਭਾਈ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ..., (ਭਾਈ ਵੱਲ ਉਗਲ ਕਰਕੇ) ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਾ ਤੇਰਾ ਪਾਠ ਪੂਰਨ... ਉਠ ਇਥੋਂ, ਪਾਠ ਬੰਦ ਕਰ...' ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਉਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਨ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਗੁਸਤਾਖੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਬੀਬੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਕਰ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਫੜ ਕੇ ਹੀ ਉਠਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਵੀ ਉਧਰ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਤੇ ਬੀਬੀ ਹੱਥੋਪਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰੇ ਫੜ੍ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਚੱਲਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਵਿੱਚ ਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਾਈਕ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਕਲੋਜ਼ ਸਰਕਟ ਕੈਮਰੇ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੈਮਰੇ ਕਿਸ ਲਈ ਹਨ? ਇਕ ਹੋਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਯੂ ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਚੀ ਉਚੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ੇ ਕੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਚੈਲੇਂਜਬਾਜ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਲਬਨ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੱਤਾ ਹਿੱਲਣ ਤੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੁਨੀਆਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਭਾਰਦਾ ਪਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਮੱਛੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਗੱਡੀਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਆ ਢੁੱਕੀਆਂ।

ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇਕ ਅਫਸਰ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਬੋਲਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਟੋਕਦਾ ਹੈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੋਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਝੱਟ ਟੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਸਟੇਅ ਅਵੇ (ਪਿਛੇ ਰਹੋ)' ਤੇ ਸਭ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਦੂਜੀ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਧੜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਬੜੇ ਅਦਾਬ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ

ਵੀ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਭ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਲੋਕ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ-ਦੁਨਿਆਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ ਭੈਅ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਖ਼ਸ਼ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਬਖ਼ਸ਼ ਲਈ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਿੱਖ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਚੀ ਹੋਰ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਛੁਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਲੰਧਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੀ ਉਸੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਛੁਰੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹਨ।'

ਉਧਰ ਇਕ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਤੁਸਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਤੋੜੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੈਂ ਜਾਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।'

ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਖੋਹਣ, ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁਣ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ।'

12 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਇਕ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਪਾਪਾ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਕਿਉਂ ਆਈ ਹੈ?' ਪਿਓ ਬੋਲਦਾ ਜਿਹਾ ਛਿੱਬਾ ਪੈ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਬੇਟਾ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜ ਪਏ ਸਨ।' ਬੱਚਾ ਫਿਰ ਪੁਛਦਾ ਹੈ, 'ਪਾਪਾ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬੜੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਲੋਕ ਝਗੜਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।'

ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਹੁਣ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਬਹਿਸ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਲਾਬੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੁਝ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਪਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਧੁਰ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮਨ ਬੇਹੋਂਦ ਉਚਾਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁੜ ਮੁੜ ਅੱਜ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟੋਕ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਪਾਠ ਨਹੀਂ, ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਆਏ ਹਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਗੁੱਠ ਵਿਚ ਗੱਲੀ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਦੇਹ ਅਰੋਗਤਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਬਿਜਨਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੀਬੀ ਦਫਤਰ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ

ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜਾਣੀਜਾਣ ਹੈ, ਸਭ ਕੁਝ ਉਸੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ।

ਵਰ੍ਹੇ ਛਿਮਾਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਝਗੜਾ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਭਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਅੱਛਾ!', ਤਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਲਈ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ।' ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੋਲਿਆ।

'ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਘਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਹ ਬੜੇ ਸੌਖੇ ਹਨ, ਸੁਣੀਂਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਅੱਠ ਦਸ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇਗੀ।'

'ਇੰਨਾ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੋਲ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।' ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੋਲਿਆ।

'ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣੇ'।

ਪਹਿਲਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਇਹ ਭਾਈ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਨਾ ਲੜੋ।'

'ਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣੇ। ਹਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਕ ਭਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ।'

'ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਦੇ?'

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

Matrimonials

Brother invites correspondence for Punjabi Hindu, 32, 5'11", well settled, down to earth, small educated family. Caste no bar. Issueless divorcee can also contact. Repond to 414-803-7420 or unitedlending@gmail.com

Executive Khatri Sikh parents want a suitable match for a beautiful 27 year old Canadian born daughter, UBC graduate LLB honors from UK. Please call 604-261-9555 or e-mail: dalipmehta@hotmail.com

Looking for a amritdhari or willing to be amritdhari girl far a amritdhari Chadda Sikh, 24, 5'11", pursuing PGDCA in computers. Highly respected and well established gursikh family from Patiala with a lot of city property. Contact: 702-236-5472

Great Truckers Driving School

2500 Enterprise Drive
Allen Park, MI 48101

Unlimited Training

- *Check the Service and Rate, Come to Great!
- * Michigan State Certified School
- * Immediate Job Placement
- *Arrangement for Stay
- *Special Class for Learning Permit

ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ

CDL Class A, B, P & S Training

Call Mr. Raj Sandhu at (313) 208-5072

ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ:ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਬਨੂੜ ਅਤੇ ਕਾਹਨੂਵਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ, ਹਾਲੇ ਤਕ ਇਸ ਦਾ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਿਲਹਾਲ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਬਾਰੇ ਉਹ ਅਪਣਾ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਆਸ ਆਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਧਰੇ-ਧਰਾਏ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸਾਈ ਮੰਤਰੀ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲਾ ਕੇਵਲ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਹਨੂਵਾਨ ਅਤੇ ਬਨੂੜ ਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਟਿਕਟਾਂ ਤੋਂ ਲੜਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਹਨ, ਪਰ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਕੱਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ,

ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਤਕੜੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਹਾਤਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਮੰਗਣ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਮਤ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਖ਼ੁਦ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਨੇ ਲੈ

ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤਕ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੌਰੇ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਰਾਏ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਬੋਜ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਅਪਣੇ

ਮੰਤਰੀਆਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਰਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹਾਲੇ ਨਾਮਾਤਰ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਾਹਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੰਬੋਜ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਉਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੰਬੋਜਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਲਵਾਨੀ ਗੋਤਾ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਭਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਲ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਨੂੰ 'ਹਾਟ ਸੀਟ' ਮੰਨਦਿਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਵਲ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬਨੂੜ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ, ਕਾਹਨੂਵਾਨ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵਫ਼ਦ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਮੋਹਨਿਨੀ ਕਿਦਵਾਣੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਬਨੂੜ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਕਰਾਰ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ, ਕੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ-ਇਕ ਹਲਕੇ ਦੀ ਕੁਝ ਜ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕਜੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਤਾਪਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰੋਂ ਵਿਚ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੰਘੀ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਲਾਧੂਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਸਾਬੀ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਗੋਲਡਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਸੂਬਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਗਏ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ

ਬੈਂਕਾਕ : ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਵੀ ਨੀਂਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੈਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਈਲੈਂਡ ਦਾ 24 ਸਾਲਾ ਪਰਚਕ ਖਾਲੀ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਨੀਂਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਦੇਖਿਆ।

ਪੁਲਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਰ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਬੀਤੀ ਸ਼ਾਮ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵੱਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗਠਜੋੜ ਵਿਚ ਆਈ ਖਟਾਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਨ ਆਧਾਰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਜਨਵਰੀ 2009 ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟਾਲ ਗਏ ਸਨ, ਕਿ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ? ਇਸ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਗੱਲ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵੇਖੋ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਬਲਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਟੰਡਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਇਕਾਈ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਵਿਰੋਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਸੰਗਰੂਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਕੇ.ਕੇ. ਮੋਦਗਿਲ ਵਲੋਂ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਮੌਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਤਿੰਦਰ ਕਾਲੜਾ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਲੜਾ ਦਾ ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦਗਿਲ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਫਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਧੜਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਉਤੇ ਇਹ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੋਦਗਿਲ ਧੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਏ

ਜਾਣ ਉਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦਗਿਲ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਵਜੋਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦਗਿਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦਗਿਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦਗਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਸੰਗਰੂਰ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਕਾਫੀ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਾਜਪਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਆਮ ਅਜਿਹਾ ਧੜਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦਾ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੰਘੀ 1 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਅਸਤੀਫਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ 20

ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਵਿਧਾਇਕ ਬਣਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ 3 ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਅਗਸਤ 'ਚ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਹੁਣ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਦੇ ਸਾਂਸਦ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵਿਹਲੀ ਹੋਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟ ਉਪਰ ਚੋਣ ਲੜਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਜਲਦ ਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

*GAS STATION, HOTEL, LIQUER STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS*

**ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-499-7533

sidhu-realty@hotmail.com

ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਵਿਚ ਦੀ ਦਿਸਦਾ 'ਵੇਅ ਆਫ ਲਾਈਫ'

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਦਮੇ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਪਾਪ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਕਲਾਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁੰਨਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹੋ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਦਰਦਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਡੈਮੀਰੋਲ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਹਾਲੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਹੱਟਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਵਾਈ ਏਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਲਈ ਜਾਂ ਅਚਾਨਕ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਲਈ ਗਈ। ਦਵਾਈ ਦੀ ਏਨੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਖਦਸ਼ੇ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਨੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਉਪਰ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਹੁੰਝ ਵਹਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜਲਵਿਆਂ ਦੇ ਚੁੰਧਿਆਏ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਮਰ 50 ਸਾਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਮਰ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪੱਖੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਮੈਚਿਊਰਿਟੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰੰਗ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ, ਕਾਲੇ ਤੋਂ ਚਿੱਟਾ ਬਣਿਆ, ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਰੂਪ ਬਦਲਿਆ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਅਦਬ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਦਿੱਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ

ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਧਖਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕਾਮੁਕ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਲਾ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਖਾਣ ਤੋਂ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਖਾਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਕੈਪਸੂਲ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਰੁੱਗ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ...

ਜਿਹੜੇ ਡਾਲਰ/ਪੈਂਡਾਂ ਨੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਦਿੱਸੇ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬੇੜੀ ਜਿਹੀ ਦਿਭਦਿਸ਼ਟੀ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੇ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਦੀ ਵਿਸਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਸ਼ੀਨੀ 'ਵੇਅ ਆਫ ਲਾਈਫ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਮਰੀਕਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਢਿੱਡ 'ਚੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਵੇਲੇ ਕੈਪਸੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਨਿਕਲਣ...

ਸਮਲਿੰਗੀ ਸੰਬੰਧ

ਮਾਈਕਲ ਜੈਕਸਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਮਰਦਾਂ ਜਾਂ ਦੋ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸ਼ਖਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਮੁਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕੌਣ? 'ਮਨੁੱਖ' ਸ਼ਬਦ ਮਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਵਿਚ ਮਨ ਭਾਵ, 'ਮਾਈਡ' ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਮਨ ਦੀ ਦਰੁਸਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ 'ਮਨ' ਦੀ ਦਰੁਸਤ ਵਰਤੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਭਲਾ ਕੌਣ ਕਹੇ? ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰ ਤਕਰੀਬਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਮੁਕ ਸੰਬੰਧ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਤਦ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ

ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨਾ ਮਰਦ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਔਰਤ। ਉਹ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਿਜੜੇ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਆਮ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਿਹਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਿਵਾਉਣਾ ਵੀ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਰਦ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਕਸ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਈ

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਾਲ ਉੱਗ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਡੀਲ ਡੌਲ ਮਰਦਾਂ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਬੋਲ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਨਰ ਹਾਰਮੋਨ ਦੇ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਤੌਰ ਔਰਤਾਂ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਾ ਬੋਲ ਔਰਤਾਂ ਵਰਗਾ ਪਤਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਰਮੋਨ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤਬਤਾਂ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਕਸ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵੀ ਭਾਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਯੁੱਗ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਮਰਦ ਨੂੰ ਤੀਵੀਂ ਤੇ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮਰਦਾਂ-ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਆਮ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਦਾ, ਪਰ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸੰਬੰਧ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਨਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਏਡਜ਼ ਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਗਾਂਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਨਮ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਰਦ-ਔਰਤ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੈਦਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਸ ਨੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਡ੍ਹਾ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ.ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੀ-8

ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ.ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜੀ-8 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਇਟਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਧੱਧਰ ਦੇ ਜਿਹੜਾ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਾ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਜਨਮਦਾਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਵਿਕਸਿਤ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਅਸੀਂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਭੂਚਾਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਕੇ ਹਟੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾ ਐਕਿਊਲਾ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿਥੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਤੀ ਮੰਦੇ, ਆਰਥਿਕ ਸੁਸਤੀ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਭੂਚਾਲ ਨੇ ਲੰਘੀ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 300 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, 1500 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

KARN GILL

44644 Ann Arbor Rd.
Plymouth, MI 48170

(734) 612-9984

www.KarnGill.Com

KarnGill@Hotmail.Com

COLDWELL BANKER
Preferred, Realtors

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

- ✓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ✓ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
- ✓ ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 877-899-6244

www.tryemc.com

We
Work in
All 50
States

Punjab Times
Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664

Honorary Directors
Community Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703
Kuljeet Singh
510-284-9580

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.
Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼

ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ਼ੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਇਕ

ਬਜਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਸ਼

- *ਨਿਜੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਲਈ ਆਮਦਨ ਹੱਦ ਦੀ ਛੋਟ ਵਿਚ ਸਭਨਾਂ ਲਈ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ
- *ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ‘ਤੇ ਲਗਦਾ 10 ਫੀਸਦੀ ਸਰਚਾਰਜ ਖਤਮ
- *ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ ਦਰ ‘ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ-ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਬਦਲਵੇਂ ਟੈਕਸ (ਐਮ.ਏ.ਟੀ.) ਦੀ ਦਰ 15% ਕੀਤੀ
- *ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ‘ਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ
- *ਐਲ.ਸੀ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਸਸਤੇ ਹੋਣਗੇ
- ਪਰ ਸੈੱਟ ਟਾਪ ਬਕਸੇ ਮਹਿੰਗੇ
- *ਬ੍ਰਾਂਡਡ ਗਹਿਣੇ ਸਸਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਮਹਿਸੂਲ ਖਤਮ
- *ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਮਹਿੰਗੇ-ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਸਟਮ ਮਹਿਸੂਲ ‘ਚ ਵਾਧਾ
- *ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਟੀਚਾ 9 ਫੀਸਦੀ
- *‘ਨਰੇਗਾ’ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰਕਮ ਵਿਚ 87 ਫੀਸਦੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
- *ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ
- *ਸ਼ਾਹਰਾਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਰਕਮਾਂ ਵਿਚ 23 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ

ਰੁਤਬਾ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ‘ਤੇ ਖਾਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰਾਮ ਸਤਕ ਯੋਜਨਾ ਲਈ 59 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪੇਂਡੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦਿਹਾੜੀ 100 ਰੁਪਿਆ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ 39,100 ਕਰੋੜ ਦੇ ਫੰਡ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਰਕਮ 2,8700 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 3,2500 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪੇਂਡੂ ਸਿਹਤ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਅੰਤਮਿ ਬਜਟ ਨਾਲੋਂ 257 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਫੰਡ ਵਧਾ ਕੇ 39,730 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਕੇਵਲ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ‘ਫਰਿਜ ਬੈਨੀਫਿਟ ਟੈਕਸ’ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਲਾਭ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਡਰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਦੇ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਚੋਣ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਦਾਨ ‘ਤੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਤੋਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖਿਆ ਖਰਚੇ ਵਿਚ 34 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ‘ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਜਟ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 2009-10 ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਉਧਾਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਖੇਤਰ, ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ, ਜੋ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਿਆਦ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਲਗਾਤਾਰ 5 ਸਾਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ 2009-10 ਦਾ ਬਜਟ ਵਧੀਆ ਸੂਝ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਦੱਸਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੇਲ ਬਜਟ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਖਫ਼ਾ ਸਨ, ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਨੂੰ ‘ਸੰਤੁਲਤ’ ਬਜਟ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਰੇਗਾ ਤੇ ਰੇਲਬ ਮਿਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, ‘ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਤੇ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਦਵਾੜੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।’

ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਰੱਟੇ ‘ਚ ਉਲਝਿਆ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਵਿਖੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਲਗੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਦੇ ਕਾਨਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਲਗੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੰਨ 2007 ‘ਚ ਕਲਗੀ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਂਧੀ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ. ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕਲਗੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਗੀ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਗੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜਾਣਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਕਾਸ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ

ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਵਿਚ 34 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:ਫੌਜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ 1.41,703 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ‘ਚ ਸਿੱਧਾ 34 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ 1,05,600 ਕਰੋੜ ਨਾਲੋਂ ਐਤਕੀ 36, 103 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਧ ਬਜਟ ‘ਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਤਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ‘ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 26/11 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਨੇ ਨੰਗੇ ਕੀਤੇ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਧੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਖਰਚਾ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ 2 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਜੋ, ਚੀਨ ‘ਚ 7 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ‘ਚ 5 ਫੀਸਦੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਅਨਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਜਨਤਕ ਫੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਟੈਕਸਾਂ ਬਾਰੇ ਬਜਟ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗਾ? ਅਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਟੈਕਸ-ਅੰਕਿਤਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਦੂਗਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਵੇਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਰਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸੈਨਸੈਕਸ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਲੁੜਕ ਗਿਆ। ਅਗੇ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ 34 ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਆਮ ਬਜਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ 34 ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ 66 ਪੈਸੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਹੋਣਗੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ‘ਤੇ 1177 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਰੁਪਈਆ ਕਿਵੇਂ ਜੁਟਾਏਗੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖਰਚ ਕਰੇਗੀ, ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ- ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਰੁਪਈਆ-ਉਧਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੈਣਦਾਰੀਆਂ 34 ਪੈਸੇ, ਨਿਗਮ ਟੈਕਸ 22 ਪੈਸੇ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ 9 ਪੈਸੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ 9 ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ 8 ਪੈਸੇ, ਸੇਵਾ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸ 5 ਪੈਸੇ, ਟੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਆਮਦਨ 12 ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਰਜ਼ਾ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 1 ਪੈਸਾ।

ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੁਪਈਆ-ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ 20 ਪੈਸੇ, ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀ 19 ਪੈਸੇ, ਰੱਖਿਆ ਖਰਚਾ 12 ਪੈਸੇ, ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ 10 ਪੈਸੇ, ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਖਰਚਾ 14 ਪੈਸੇ, ਟੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 14 ਪੈਸੇ, ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਸਹਾਇਤਾ 4 ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਸਹਾਇਤਾ 7 ਪੈਸੇ।

ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਜਟ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਯ ਮੁਖਰਜੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਗਰੀਬ ਪੱਖੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਖੀ ਬਜਟ ਦੀ ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ, ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਜਟ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਮਾਹਿਰ ਆਰ.ਐਸ. ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ‘ਤੇ ਵਧ ਧਨ ਲਾਉਣਾ ਪੇਂਡੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ‘ਚ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ।

ਖਾਦਾਂ ‘ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਘਟੇਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਵਿਦਵਾਨ ਐਸ.ਐਸ. ਜੌਹਲ ਨੇ ਵੀ ਖਾਦਾਂ ‘ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖਾਦ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ 'ਕਲਗੀ' ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ

ਵੈਨਕੂਵਰ : ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 'ਕਲਗੀ' ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ 'ਗੁਪਤ ਸਾਂਝੀ' ਦੱਸੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਲਗੀ, ਅਚਾਨਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹੀਦ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ 'ਕਲਗੀ' ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ, ਉਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ 'ਖੋਜੀ' ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਵਲੋਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ 1999 ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਲਗੀ ਹੈਲੀਫੈਕਸ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੂਬੇ ਉਟਾਰਿਉ ਵਿਚ ਕਿਸੇ 'ਗੁਪਤ' ਥਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕਲਗੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ

ਸਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਕਲਗੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਫ਼ਦ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਦੇ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਆਉਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਐਨ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਰਹੇ ਵਫ਼ਦ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਉਠਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਦੌਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ 'ਕਲਗੀ' ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਸਾਰੇ

ਘਟਨਾ ਚੱਕਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਿਵਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਕਲਗੀ' ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਲਿਆਂਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੇਕਰ 'ਖੋਜੀ' ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਲਗੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ 'ਭੇਦਭਰੇ' ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਉਧਰ ਸ. ਬੋਪਾਰਾਏ ਨੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸੂਬੇ ਉਟਾਰਿਉ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਲਗੀ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਾਂਮ ਉਹ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ

ਸਥਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1976 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਐਲਬਰਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੋਂ 'ਚੋਰੀ ਹੋਈ' ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਗੀ, ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੀ ਕਲਗੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਗੀਨ ਤੇ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਕਤ 'ਨਵੀਂ ਕਲਗੀ' ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੋਰ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1999 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 'ਚੰਨ' ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਰੀ

ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੀ 'ਕਲਗੀ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ. ਚੰਨ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਕਲਗੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਰੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਕਲਗੀ ਉਹੀ ਹੈ?

ਸਰੀ ਨਿਵਾਸੀ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕਲਗੀ ਦੱਸੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੈਮੀਕਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਉਠਾ ਸਕੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਕਲਗੀ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਚੁੱਪ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ।

ਕਲਗੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਮੱਕੜ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਡਟੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਗਈ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਗਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮੱਕੜ ਨੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ 'ਤੇ ਹੀ ਅਪਣਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ), ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), ਡਾ. ਸੁਖਦਿਆਲ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ) ਸਮੇਤ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਕਲਗੀ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ

ਕਲਾਈਮੂਰੀ ਤੇ ਮਧੁਪੁਰ ਵੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ

ਲਾਲਗੜ੍ਹ : ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲਾਲਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਈਮੂਰੀ ਅਤੇ ਮਧੁਪੁਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਨੇ ਲੰਘੀ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਪਿੰਗਬੋਨੀ ਅਤੇ ਬੀਰਭਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ।

ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁਲਸ ਮੁੱਖੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕਲਾਈਮੂਰੀ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਝੜਪ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 28

ਕਲਗੀ ਦੀ ਰਾਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਲਗੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਕਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ 14 ਨਵੰਬਰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

2007 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਨੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ

ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਂਧੀ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਲਗੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਲਗੀ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ 1999 ਅਤੇ 2004 ਵਿਚ ਰਾਏ ਅਜੀਜ਼ ਉੱਲਾ ਖ਼ਾਨ ਵਲੋਂ ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਮਾਇਆ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅਲਬਰਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਲਗੀ ਸਬੰਧੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਲਗੀ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕੇਵਲ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ

ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂਗਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਹ ਕਲਗੀ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰ

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਂਧੀ, ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਆਦਿ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਏ

ਗਏ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਬਡੂਗਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਲਗੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਲਗੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 1849 ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ 5 ਸਾਲ ਗਿਆਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਉਪਰ ਪਾਏ ਗਏ ਹਰਜਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਬਡੂਗਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ 1704 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸ਼ਸਤਰ ਅਤੇ 'ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ' ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸੀਸ ਉਪਰ ਲੱਗੀ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਫ਼ਤਿਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਲਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ 'ਚ ਰੱਖ ਲਈ ਜੋ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅਲਬਰਟ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ 'ਚ ਚਲੀ ਗਈ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਲਗੀ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੂਰ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ।

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

RK

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

- *Commercial
- *Residential
- *Industrial
- *Sales
- *Installation
- *Cleaning
- *Repair

Ravinder Singh Ravi

Ph: 773-761-6888

Fax: 773-761-6865

ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਅਖੇ ਇਹ ਦੋ ਖੰਡੇ ਹਟਾ ਦਿਓ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ

-ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜਦ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਰਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਹੀ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿੱਖਰੇ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇਕੋ ਸ਼ਰਤ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚੀਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ, ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਦਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ, ਆਪ ਤਾਂ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਮਰਨ ਲੱਗਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰ ਚੱਲੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਦਰ ਸੱਚਾ ਰੱਬ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਏਗਾ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਹ 'ਕਮਾਈ' ਉਸ ਕਮਾਈ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਦੌਲਤ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੱਸ, ਸੱਚ, ਆਦਰਸ਼, ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਸਦਕਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਦੌਲਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਬਦਨਾਮੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਖੱਟ ਕੇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।...ਅੱਜ ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਝਲਕਾਂ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਭਾਵਨਾ ਉਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼, ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਵੀ

ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਮੰਨ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਲੇ 20-25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਹੀ ਲੋਕ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘੇਰਾ ਘੱਤੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਇਕ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਦਿਆਂ। ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਕੋਲ ਹੀ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਵੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਅਫਸਰ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ, "ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਪਰਸੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ....।" ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਏ.ਡੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ, ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਲਿਖ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਖਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਛੱਡਿਆ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਮਾਜਰਾ ਕੀ ਹੈ? ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ,

ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੋਸ਼ ਉਡਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਗਵਰਨਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ 'ਬੰਦਾ' ਹੈ, ਪਰ ਉਹ 'ਡਬਲ ਏਜੰਟ' ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਚਕਾਰ 'ਡਬਲ ਏਜੰਟ' ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ 'ਬੰਦਾ' ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਰਾਜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਇਧਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਤੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸ਼ੇਖਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਗਿ. ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਦੁਹਾਂ ਦੇ 'ਡਬਲ ਏਜੰਟ' ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਸ਼ਰਮਾਅ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਓ ਜੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡੋ।"

ਖ਼ੈਰ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ, ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ, ਠੀਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹੀ ਡਰ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਜਦ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਸੋਫਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸੁਣ ਲਉ।"

ਮੈਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੁਣਿਆ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਖ਼ਬਰ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ 'ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦਾ ਪੰਥਕ ਸਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ' ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦੱਸੀ। ਤੁਰਤ ਬੋਲੇ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਉ। ਇਹ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਖੜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਵੇ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਧੁੰਦ ਨਾ ਕਰੇ।"

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਜਦ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਆਖ਼ਰੀ ਘਟਨਾ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 'ਪੰਥ ਪਿਆਰ' ਝਲਕਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਇਕ ਵਧੀਆ ਜਿਹਾ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਦਿਉ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।"

ਮੈਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਪੋਸਟਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਰਟਿਸਟ ਵਲੋਂ ਵਧੀਆ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਵੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਘੱਤੀ ਬੈਠੇ

'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਤੇ ਚੰਡਿਆ ਨੂੰ ਪੋਸਟਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛਪਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਪੋਸਟਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਬੋਲੇ, "ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪੋਸਟਰ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜੀ।"

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਬੋਲੇ, "ਆਹ ਜੋ ਦੋ ਖੰਡੇ ਉਪਰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਨਾ ਦਈਏ? ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ।"

ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਹੀ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਂਬਲੀ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਬਦਲ ਲਉ, ਨਿਰੇ ਖੰਡੇ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਣਨਾ....।"

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨਕਸਲੀ 'ਵਿਦਵਾਨ' ਨੂੰ ਲਿਆ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ। ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਟੋਕਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। "ਹਾਂ, ਜੀ ਹਾਂ ਜੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਜੀ" ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, "ਇਕ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸੌ ਸੁੱਚ" ਦੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਨੁਸਖਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ 'ਸੱਤੇ ਖ਼ੈਰ' ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸਾਂਭਿਆ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਤਸ਼ਦਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਖਾੜਕੂ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਆਗੂ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਸਰ ਜਿਹੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤੱਥਾਂ ਆਧਾਰਤ ਵਿਆਪਕ ਖੋਜ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਤਾਬ 'ਰਿਡਿਊਸਡ ਟੂ ਦਿ ਐਸ਼ਿਜ਼' ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 28 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਠਮੰਡੂ ਸਥਿਤ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਅੰਤਿਮ ਸਵਾਸ ਲਏ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸਰਗਰਮ, ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਸਿਰਜ਼ੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਸਨ। 'ਰਿਡਿਊਸਡ ਟੂ ਦਿ ਐਸ਼ਿਜ਼ ਇਨਸਰਜੈਂਸੀ ਐਂਡ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਨਾਂਅ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੋਕ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਜਸਕਰਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। 'ਟੈਰਰ ਇਨ ਪੰਜਾਬ, ਨੈਰੇਟਿਵਜ਼, ਨਾਲੇਜ਼ ਐਂਡ ਟਰੱਥ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਸਟਰਗਲ, ਉਰਿਜਿਨ, ਐਵੋਲਿਊਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪਰੈਜੈਂਟ ਫੇਸ' 1991 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿ ਲੇਖਕ ਜਾਰਜ ਸਿੱਬਰਰ ਸਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ 'ਕ੍ਰਿਟੀਕਲ ਰੀਡਿੰਗਜ਼ ਇਨ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਐਂਡ ਪੀਸ' ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਇਕ ਦੁਬਲਾ-ਪਤਲਾ ਤੇ ਮਿੱਠ-ਬੋਲਤਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੀ ਅੱਗ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਲਗਾਈ। ਰਾਮ ਦੱਖਣ-ਭਾਰਤੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ, ਜਿਥੇ ਮੇਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 70 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਵਾਹ ਪਿਆ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਨਸਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਲੋਹੀਆ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਸੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸੀ। ਰਾਮ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀ ਪਰ 80 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਭੁਪਾਲ ਗੈਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਫਾਰ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਆਨ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਅਸ਼ੋਕ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਨਿਤਿਆ ਰਾਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਉਸ ਅੱਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਪਈ ਤੇ ਇਸੇ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਭਾਲ

ਵਿਚ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੇ 1995 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ।

ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੁਮਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੀਆ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਗਰਟੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਕ੍ਰਿਸਟਿਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਕੁਮਾਰ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਅਜੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬ 'ਰਿਡਿਊਸਡ ਟੂ ਐਸ਼ਿਜ਼' ਲਿਖੀ। ਇਹ ਇਕੱਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਇਕ ਦਰਦਨਾਕ, ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਖੌਫਨਾਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਕੇਸ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਠੋਸ ਚਿਪੋਟਰ ਬਣਾਈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਦੇਖੀ ਉਸ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ 'ਟੈਰਿਰ ਇਨ ਪੰਜਾਬ' ਤੇ 'ਨੈਰੇਟਿਵਜ਼ ਨਾਲਿਜ਼ ਐਂਡ ਟਰੱਥ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਮ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸੋਚ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਸ

ਨਾਲ ਕਈ ਪ੍ਰਤਿਰਿਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ ਸਨ

ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਕੁਮਾਰ

ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਉਂਗਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ, ਪਰ ਰਾਮ ਦਾ ਕੰਮ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਈ.ਮੇਲ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਮਿਲਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ। ਰਾਮ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣਾ। ਰਾਮ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ। ਜੋ ਵੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਮ ਦੇ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਏਨੇ ਸੁਚੱਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਰਿਣ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ। ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਘੱਟ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਰਾਮ ਕਾਠਮੰਡੂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕਈ ਸਕੀਮਾਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਨ ਉਸ ਦਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।

ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਫੋਰਮ ਫਾਰ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਸੰਸਥਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਮ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਚਿਸਰਚ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਆਏ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਰਾਤੀਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਸਦਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਰਾਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਥਾਂ ਹੈ।

ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਪਤਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਦੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸਦਾ ਅਫਸੋਸ ਰਹੇਗਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖਬਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ 'ਮੈਂ' ਦੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾਉਂਦੀ ਮਾਇਆ

—ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ 'ਬੁੱਤਬਾਜ਼ੀ' ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਇਆਵਤੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤ—ਵਾਹ ਖਰਚ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਉਹ ਤਰੀਕ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਬੁੱਤਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਪਰਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 29 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਰੀਕ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀ ਮਾਇਆ-ਮਹਿਮਾ ਏਨੀ ਨਿਰਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਮਿਥਿਆ ਸੀ, ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਜੁਲਾਈ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹੋਰ ਨੌਂ ਦਿਨ ਅਗਾਊਂ, ਪੰਜੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ

ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਕ ਉਨੀ ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਨ ਵਾਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਗਿਲਟੀ ਪਲੀ (ਜ਼ੁਰਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲ) ਬਦਲੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਫੈਲੀਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੈਕਸ ਆਫੇਂਡਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਵਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ 190 ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਘਟਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਟੇਟ ਅਟਾਰਨੀ ਮਾਈਕ ਗਰਬਰ ਨੇ ਰੋਲਿੰਗ ਮੈਡੇਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਜ਼ੁਰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 43 ਸਾਲਾ ਚੌਹਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ। ਲੜਕੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵਿਕਸਿਤ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਲਿਆ।

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਓਨੀ ਹੀ ਸਖ਼ਤੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਵਿਖਾਈ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਬੜੇ ਕਰੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਝਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਲਈ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਉਲਝਣ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦੀ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਬੀਬੀ ਏਨੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਬੁੱਤਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੱਕੀ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚੋਂ ਉਨੀ ਸੌ ਚਾਲੀ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਸ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਫੂਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਤ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਡਾਕਟਰ ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਬੁੱਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਇਕ ਤੇ ਕਿਤੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਤੱਕ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਮੱਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਬੁੱਤ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਹਲੀ ਨਕਤਾਚੀਨੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਉੱਤੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁੱਤ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਬਾਬੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਇਕ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਸਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੋ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਅੰਬੇਡਕਰ ਵਾਂਗ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤ ਲਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲਗਵਾਉਂਦੀ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸਾ ਇਕ-ਦੋ ਬੁੱਤਾਂ ਤੱਕ ਖਰਚਣਾ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸੰਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਆ ਤੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਏਨੀ ਨਿਤਾਣੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਏਨਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਬੁੱਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਦਲੀਲ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਮੇਰਾ ਬੁੱਤ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਆਵੇ, ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਜਾਵੇ।

ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੂਜੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਥਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਿਆਂ

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜੀ 'ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ' ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਾਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ 'ਕਮਾਲ' ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਲੀ ਕਮਾਲ ਕਰ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਹਾਥੀ' ਹੈ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮਾਇਆਵਤੀ ਅਤੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਬੁੱਤ

ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਰਚ ਕੇ ਬੰਦਾ ਕਰੋੜ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਚਿੱਟੇ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਸੱਠ ਬੁੱਤ ਹਾਥੀ ਦੇ ਹੀ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਰ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਸਬੇ ਨੋਇਡਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਖਨਊ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। 'ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ' ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਬਣ ਮਣਣ ਦਾ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਵੀ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਸਵਾ ਬੰਦਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਫੂਕ ਕੇ ਸੱਚਾ ਸਾਬਣ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਉਲਟਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ? ਇੰਜ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲਗਵਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬਣਵਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਖਰਚੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਧੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਜਿੰਨਾ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀਏ ਤੇ ਭਾਜਪਾਈਏ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁੱਤ ਵੀ ਬਣਵਾਏ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਲੀਡਰ ਦੇ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਬੁੱਤ ਨਹੀਂ ਬਣਵਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਦੋ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ' ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ

'ਗਾਂ ਤੇ ਵੱਛਾ' ਮਿਲ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਕੋਲ ਹੱਥ ਜਾਂ ਪੰਜਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਇਹ ਬੁੱਤ ਨਹੀਂ ਲਾਏ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਸਿਰਫ਼ 'ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ' ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਹੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਰਹੂਮ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਤ ਵੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਬੁੱਤ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। 'ਆਪੇ ਮੈਂ ਰੱਜੀ-ਪੁੱਜੀ, ਆਪੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਜਿਉਣ' ਦਾ

ਰੁਪਏ ਦੀ ਉਸ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁੱਛੋ ਬੀਬੀ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਕੰਗਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ? ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਤਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਕੰਗਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦਾਸਾਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮਕਬਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗ ਕੇ ਬਖੇੜਾ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸੀ.ਡੀ. ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਦਿਓ। ਮਤਲਬ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਖਾਤੇ ਦਾ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਖੁਦ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸੀ.ਡੀ. ਜਾਹਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਵਿਰੋਧੀਆਂ' ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬੀਬੀ ਦੀ ਬੇਹਿਸਬੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੇ ਨਿਰਾਲੇ ਕਿੱਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਏਨਾ ਪੈਸਾ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰ-ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਗਾ-ਪਿੱਛਾ ਫੇਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਇਹ ਅਖਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਤਾਂ ਝੁੰਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਗੂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਝੁੰਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਏਨੀ ਸਮਰੱਥਾ? ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ-ਜਿੰਦਾਬਾਦ! ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਭੋਖਦੇ ਕੱਟ ਰਹੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀਆਂ ਅਤੇ 'ਮੈਂ ਹੀ ਮੈਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਂਦੇ ਬੁੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲੁਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ, ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀ, ਓਥੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਦੇਣੀ ਸੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

SV
PRODUCTION

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba

Fine Indian Cuisine
Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ
ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ
ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ
ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਰੋਜ਼ਰ ਫੈਡਰਰ ਬਣਿਆ ਗ੍ਰੈਂਡ ਸਲੈਮ ਦਾ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

*** ਸੈਰੇਨਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਮਹਿਲਾ ਸਿੰਗਲਜ਼ ਦਾ ਖਿਤਾਬ * ਮਹਿਲਾ ਡਬਲਜ਼ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਨਾਂ * ਨੈਸਟਰ ਤੇ ਜ਼ਿਮੋਨਜਿਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਡਬਲਜ਼ ਵਿੰਬਲਡਨ ਖਿਤਾਬ**

ਲੰਡਨ : ਰੋਜ਼ਰ ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਲੰਘੀ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੀਟ ਸੈਂਪਰਸ ਦਾ 14 ਗ੍ਰੈਂਡ ਸਲੈਮ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੈਨਿਸ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਲੰਘੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਐਂਡੀ ਰੋਡਿਕ ਨੂੰ 5 ਸੈੱਟਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਮਹਾਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 5-7, 7-6, 7-6, 3-6, 16-14 ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ 6ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿੰਬਲਡਨ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਤੇ ਟੈਨਿਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ।

ਫੈਡਰਰ ਤੇ ਰੋਡਿਕ ਵਿਚਾਲੇ ਅਜਿਹਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੈਨਿਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੇ। ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੈੱਟ 5-7 ਨਾਲ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ 2 ਸੈੱਟ ਟਾਈ ਬ੍ਰੇਕਰ ਵਿਚ 7-6, 7-6 ਨਾਲ ਜਿੱਤੇ, ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਚੌਥਾ ਸੈੱਟ 6-3 ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 2-2 ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਮੈਚ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਸੈੱਟ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੋਮਾਂਚਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੈੱਟ ਦਰ ਸੈੱਟ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਖਿਰਕਾਰ 30ਵੀਂ ਗੇਮ ਵਿਚ ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰੋਡਿਕ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਤੋੜੀ ਤੇ ਖਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 15 ਗ੍ਰੈਂਡ ਸਲੈਮ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਰਾਡ ਲੇਵਰ, ਪੀਟ ਸੈਂਪਰਸ ਤੇ ਬਿਓਰਨ ਬੋਰਗ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨੰਬਰ-2 ਖਿਡਾਰੀ ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਵਿੰਬਲਡਨ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਡ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰੱਚਿਆ।

ਪੂਰੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਵਿਸ ਬ੍ਰੇਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਫੈਡਰਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਛਲ ਪਿਆ, ਜਦ 30ਵੀਂ ਗੇਮ ਵਿਚ ਰੋਡਿਕ

ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਫੈਡਰਰ ਏ.ਟੀ.ਪੀ. ਰੈਂਕਿੰਗ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਨੰਬਰ-1 ਖਿਡਾਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿੰਬਲਡਨ ਖਿਤਾਬ

ਖਿਤਾਬ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦਾ ਹੋਇਆ ਸੈਰੇਨਾ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਦਾ ਰੋਜ਼ਰ ਫੈਡਰਰ।

ਨੇ 1 ਰਿਟਰਨ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚੀਕ ਉੱਠੇ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਫੈਡਰਰ ਦੀ ਇਕ ਰਿਟਰਨ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੋਡਿਕ ਦੀ ਸ਼ਾਟ ਬੇਸਲਾਈਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 4 ਘੰਟੇ 17 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ, ਇਹ ਮੈਰਾਥਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੈਡਰਰ ਦਾ ਹੁਣ ਰੋਡਿਕ ਵਿਰੁੱਧ 19-2 ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੈਡਰਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਟਰਾਫੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀ ਇਸ

ਸੈਰੇਨਾ ਦੇ ਨਾਂ : ਆਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਬੀਤੀ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਭੈਣਾਂ ਸੈਰੇਨਾ ਤੇ ਵੀਨਸ ਦਾ ਭੇੜ ਮਹਿਲਾ ਸਿੰਗਲਜ਼ ਵਿੰਬਲਡਨ ਟੈਨਿਸ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਭੇੜ ਵਿਚ ਸੈਰੇਨਾ ਨੇ 7-6 ਤੇ 6-2 ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਸੈੱਟਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਖਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਬੋਝੇ ਪਾ ਲਿਆ।

ਸੈਰੇਨਾ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦਾ ਇਹ ਵਿੰਬਲਡਨ ਪੱਖੋਂ ਤੀਸਰਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 11ਵਾਂ ਖਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੈਰੇਨਾ ਨੇ ਸਾਲ 2002 ਅਤੇ ਸਾਲ 2003 ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਆਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਵਿੰਬਲਡਨ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ ਦੀਆਂ ਵੀਨਸ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੋਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਰਮਿਆਨ 6 ਵੱਡੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਹੀ ਸੈਰੇਨਾ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮੈਚ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੈਰੇਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਧਰ ਵੀਨਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸੈਰੇਨਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਖੇਡੀ ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਹਰ ਸ਼ਾਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਧਰ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਡਬਲਜ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਵੀ ਖਿਤਾਬੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਰੇਨਾ ਲਈ ਵਿੰਬਲਡਨ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੋਹਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪੁਰਸ਼ ਡਬਲਜ਼ ਵਰਗ 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਡੈਨੀਅਲ ਨੈਸਟਰ ਅਤੇ ਸਰਬੀਆ ਦੇ ਨਿਨਾਦ ਜ਼ਿਮੋਨਜਿਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਅਮਰੀਕੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਬੋਬ ਬਰਾਇਨ ਅਤੇ ਮਾਈਕ

ਬਰਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ 4 ਸੈੱਟਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਫਸਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਨੈਸਟਰ ਤੇ ਜ਼ਿਮੋਨਜਿਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ 7-6, 6-7, 7-6 ਤੇ 6-3 ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਨੈਸਟਰ ਤੇ ਜ਼ਿਮੋਨਜਿਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਹੀ ਵਿੰਬਲਡਨ ਦਾ ਪੁਰਸ਼ ਡਬਲਜ਼ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜੋੜੀ ਸਾਲ 2004 'ਚ ਪੁਰਸ਼ ਡਬਲਜ਼ ਵਰਗ 'ਚ ਆਪਣਾ ਖਿਤਾਬ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜੋੜੀ ਬਜ਼ੋਰਕਮੇਨ ਅਤੇ ਟੋਡ ਵੁੱਡਬਰਿਜ ਦੀ ਜੋੜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਜੋੜੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਰਾਇਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 2006 'ਚ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਬਰਾਇਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁੱਲ 7 ਗਰੈਂਡ ਸਲੈਮ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਜੋੜੀ ਮਾਰਕ ਵੁੱਡਫੋਰਡ ਅਤੇ ਟੋਡ ਵੁੱਡਬਰਿਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 4 ਖਿਤਾਬ ਜਿਆਦਾ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਐਬਟਸਰਫੋਰਡ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ

ਐਬਟਸਰਫੋਰਡ : ਇਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਤਤਕਸਾਰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 30 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਐਬਟਸਰਫੋਰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਗਿੱਲ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਰੈਂਡੀ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਮਗਰੋਂ ਵਾਪਰੀ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ, ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਘੀ 1 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਤਤਕਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਡਾਊਨਸ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਮਾਊਂਟ ਲੇਹਮੈਨ ਰੋਡ ਨੇੜੇ 30200 ਸਪੈਲਿਨ ਐਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਇਕ ਪਿੱਕ

ਅੱਪ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਰਦਾਤ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗਿਰੋਹ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਤਲ ਕੀਤੇ 36 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਬੈਲੀ ਰਾਇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 28 ਮਈ ਨੂੰ ਲੇਅਰ ਮੇਨਲੈਂਡ ਦੀ ਗੈਂਗ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਸਟੀਵ ਨਾਗਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸ਼ਾਨ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 28 ਸਾਲਾ ਬੈਂਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਹੱਤਿਆ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਾਰਪੋਰੇਲ ਡੇਲ ਕਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗਿਰੋਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੋਗਨ ਰਾਮੁ ਖਿਲਉਨਾ ਜਾਨਾਂ ॥੧॥

Sunday July 5, 2009 disturbance in Dewan Hall of Palatine Gurughar

Disrespect, mismanagement and anti-Panthic behavior of present management reached an all time low this past Sunday. Following facts tell the whole story.

1. Per article IX-1 (c-ii) of SRS Constitution, President, Ex-Secretary, Finance Secretary and Religious Secretary are elected for the term of 2 years which ends in April of 2010. Thus it falls vacant only if someone resigns, moves out of State or passes away.
2. The power to remove the elected office bearer lies in the hands of Sangat by use of no confidence per article XVIII of SRS Constitution.
3. Per article XVII-1 all Board meetings are to be held according to Roberts Rule of Order, which clearly requires pre- approved agenda and a quorum of 7 at the time of every vote during the meeting.
4. On 6/26/09 management led by Jatinder Grewal tried to inject removal of Narinder Pal Singh Marwaha from elected position of Religious Secretary as part of the agenda for the meeting.
Agenda sent to the Board members prior to the meeting has no mention of this. Thus new entry of agenda item was against the rules of SRS Constitution. Moreover when he mentioned removal of Mr. Marwaha, Satwant Singh Atal and Surinder Kaur Sangha argued against this idea and walked out. No voting, even illegal, took place on this issue when 7 or more Trustees were present.
5. Last Sunday they tried to physically stop Mr. Marwaha from going upstairs to the Dewan Hall to perform his duties as Religious Secretary which he has done for the last 14 months.
6. Right after ARDAAS and WAAK, Religious Secretary starts the day's program. But that day when Mr. Marwaha tried to conduct his duty, Mr. Grewal ordered new Granthi to start SADHARAN PAATH. After full initiation protocol of SADHARAN PAATH when Mr. Marwaha tried to conduct the program again, Mr. Sokhi Singh, who was sitting behind New Granthi on the floor, ordered him to start REHRAAS. Looks like new Granthi was also part of this plan. All this done in the middle of day's activities not at the end just to prevent Mr. Marwaha from performing his duties.
7. Also anxiously waiting was the Hazoori Jatha to start keertan. This management has spent money in advertising the arrival of this Jatha and Sangat was waiting to hear the keertan.
8. Total disregard of all the norms, Mr. Grewal and company were determined to sacrifice everything just to satisfy their egos to prevent Mr. Marwaha from speaking.
9. When members of the Sangat asserted themselves and objected to all of this, two of management's supporters insulted one lady right in the front of Guru Granth Sahib. When Mr. Marwaha stood up to speak and calm down everyone, Mr. Sokhi Singh switched the power off and whole bunch of management supporters almost physically attacked Mr. Marwaha in the Dewan Hall.
10. Eight Police squad cars arrived after they were called in. Many Sangat members were persuaded by some elders to leave Dewan Hall or sit calmly.
11. Police has issued warning to one of the key supporters of the management who has earlier harassed one lady in the Dewan Hall.
12. In the second Congregation at 11:30 am, Mr. Harjinder Singh Sandhu Chairman of CIC, spoke and said CIC is reviewing the Board's action against Mr. Marwaha and in the meantime Mr. Marwaha will continue his duties as Religious Secretary. We understand that even Mr. Sandhu was chastised by the hard core supporters of the management for doing the right thing.

Sangat Ji, just in 14 months this management has tore apart the harmony, unity and respect of Gurughar. We all should pray to Waheguru to give them some wisdom.

-Narinder Pal Singh Marwaha, Religious Secretary SRS

-Gur Singh

-Baltej Singh Kahlon

-Irwin Preet Singh

www.sikhsangatchicago.com

ਘਪਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਚ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ 44 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੱਟ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਵਧ ਨੰਬਰ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਚਹੋਤੇ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੌਕਰੀ ਲੈ ਗਏ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ 40 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਅਮਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਤਕਾਲੀਨ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ 256 ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੋਣ ਵਿਚ 15 ਨੰਬਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਰੱਖੇ। ਲੋਕਪਾਲ ਨੂੰ 44 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਘੱਟ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਚਹੋਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਚ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੋਕਪਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 44 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ ਰਿਪੋਰਟ

3 ਜੂਨ 2008 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਜ਼ੀ ਦੇ ਪਾ ਲਏ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 13 ਜੂਨ 2001 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉੱਚ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ 44 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 5 ਤੋਂ 8 ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਘੱਟ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ 84 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 13-13 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਗੱਢੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਵੀ. ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਈ.ਜੀ. ਚੌਕਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੰਡੇ ਗੱਢਿਆਂ ਕਾਰਨ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 54 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ 38.56 ਤੋਂ 47.49 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਸਟਰ

ਬਣ ਗਏ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਿਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਦੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਆਰਜ਼ੀ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਉਦੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ 26 ਜੂਨ 2008 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਉਪਦਿਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਉੱਥੇ ਦਾ ਉੱਥੇ ਰਿਹਾ।

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਬਦਲੇ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ : ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ-ਸਿੱਖ ਵਿਵਾਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਠੰਡਾ ਪੈਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਲਈ 'ਪੰਥਕ' ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। 'ਨਾਮ ਚਰਚਾ' ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੱਟਤ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 'ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ' ਵਲੋਂ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ

'ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾਦੂਵਾਲ ਸਾਹਿਬ' ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇੰਨੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਨਾਏ, ਜਿੰਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, 'ਯੂਰਪ ਫੇਰੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪਿੰਡ ਕੈਲੇਬਾਂਦਰ (ਨਸੀਬਪੁਰ ਬਲਾਕ) ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ 'ਨਾਮ ਚਰਚਾ' ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਉਥੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 5 ਕਿ.ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖਪੁਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ 'ਨਾਮ ਚਰਚਾ' ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਉਧਰ ਤਖ਼ਤ ਵਿਰੁਧ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ

ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ' ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੜੀ ਅਨੁਸਾਰ 16ਵਾਂ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥਾ' ਰਵਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਏਕ ਨੂਰ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ, ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖਪੁਰਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਸ. ਜਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੇੜੇ ਤੇਤੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਪੀਕਰ ਲਾ ਕੇ 'ਨਾਮ ਚਰਚਾ' ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਾਕਿ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਰਾਕੇਟ ਸੁੱਟੇ ਗਏ, ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਲੰਘੀ 5 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਅਟਾਰੀ ਚੈਕ ਪੋਸਟ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਰਾਕੇਟਾਂ ਕਾਰਨ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਕੇਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸਰਹੱਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ੌਜ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਤਾਕਤਵਰ ਰਾਕੇਟ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਡਾਡੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਗਏ। ਇਹ ਰਾਕੇਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਾਸਿਉਂ ਦਾਗੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਸੌ ਨਾ ਸਕੇ।

ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ (24) ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਤ ਭਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ।

ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਕਾਰਨੀਵਲ 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸੋਅਜ਼ ਟੂ ਯੂ (ਮੌਂਟੀ) ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਾਉਂਟੀ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ (ਅਲਤਾਫ ਹੁਸੈਨ) ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਰੋਜ਼ਮਾਨਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ 15 ਅਤੇ 16 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਵਸੋਂ ਲਈ ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਕਾਰਨੀਵਲ-2009 ਨਾਂ ਹੇਠ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ, ਸੰਗੀਤ ਭਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ, ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਅਤੇ ਕੈਟਵਾਕ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਸੋਈਖਾਨੇ ਦੇ ਸ਼ੋਅ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਤੇ ਸਟਾਲ ਹੋਣਗੇ।

ਇਹ ਕਾਰਨੀਵਲ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ, ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 8 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ। ਦੋ ਦਿਨ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ 8 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ (ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ, ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ, ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਬਸੂ, ਦੀਪਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਲਸ਼ਨ ਗਰੇਵਰ) ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਣਗੇ। ਕੁਮਾਰ ਸਾਨੂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਾਮਤ, ਅਮਾਨਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਅਲੀ ਜ਼ਫਰ ਸਮੇਤ ਚੋਟੀ ਦੇ ਪਲੇਬੈਕ ਸਿੰਗਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸੋ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ ਮੌਂਟੀ ਨੇ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਕ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਖਿਚ ਸਕਣਗੇ। ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮਨਪਸੰਦ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਪਿਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਣਗੇ। ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਲਤਾਫ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤਰੀਨ ਫੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਵਸਤਰਾਂ ਦਾ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਿਡਵੈਸਟ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਸਿਰਫ 25 ਡਾਲਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਅਜ਼ ਟੂ ਯੂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਾਉਂਟੀ ਇਸ ਕਾਰਨੀਵਲ ਰਾਹੀਂ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਕ ਅਨੁਭਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਜਾਂ ਹਿਊਸਟਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 847-770-1088 ਜਾਂ ਇਸ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: monty@shows2u.com

ਡਾ. ਹਰਨੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੈਡੀਸਨ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਸਵਰਗੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਰਦੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਹਰਨੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੈਡੀਸਨ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ 'ਕਿੱਤਾ ਮਾਹਿਰ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਡਾ. ਹਰਨੂਰ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡਾ. ਹਰਨੂਰ ਵਲੋਂ ਮੌਰਫਿਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਲੀਨੀਕਲ ਪੇਪਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੈਡੀਸਨ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੈਡੀਸਨ ਫਿਜ਼ੀਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਇਟਲੀ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਨਾਰਵੇ, ਸਵੀਡਨ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਜਾਪਾਨ, ਚੀਨ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਬਰਾਜ਼ੀਲ, ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ, ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਕੇ ਗਏ 31 ਸਾਲਾ ਡਾ. ਹਰਨੂਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਈਓਵਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੈਡੀਸਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Aero Travel & Tours Inc.

8401 N. Crawford Ave #105, Skokie IL 60076

Serving The Community Since 1981

Most Economical Fares & Confirmed Seats to Indian, Pakistan, Bangladesh, Europe and Middle East.

Consolidators For All Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

Toll Free: (800) 679-1328

or (847) 677-2021

e-mail: aerotravel@gmail.com

ATTN. HOMEOWNERS !!

Purchase, Refinance, Loan Modification, Conventional, FHA, VA

Full doc / Stated Income, No MI Programs

No / Low Closing Cost Option

Low Down Payment (3.5% only)

First Time Homebuyers Get \$8,000 Tax Credit

(FHA Program Available only up to December 2009)

Free Consultation

Free Pre-qualification

Free Pre-approval

Even Free appraisal

(Reimbursed after the closing)

Please Call 847-933-9404

We speak English, Hindi, Punjabi, Gujarati & Malyalam

Guardian Financial Mortgage, Inc.

An Illinois Residential Mortgage Licensee MB0005054

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 11 ਜੁਲਾਈ, 2009

ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ - ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਪੱਖੀ ਫੈਸਲਾ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹਮਜਿਣਸੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਪੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਮੁਰਲੀਧਰਨ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਦੋ ਮਰਦਾਂ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਮੁਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਰਮ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਂਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 377 ਗੈਰ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਵਾਲੇ, ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਣਸੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ।

ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 377 ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿੰਗਕ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਵਧਾਏਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 377 ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਵੱਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸੈਕਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲੇਗੀ। ਚਰਚ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਅਨੈਤਿਕ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਦੀ ਰੂਚੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦਾ ਵੀ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਨੋਦ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਏਡਜ਼ ਦੇ ਰੋਗੀ ਵਧਣਗੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਸੀਹਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਝੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਵਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ ਰਿਟ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 0.3 ਫੀਸਦੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ 99 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 26 ਲੱਖ ਸਮਲਿੰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ 149 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ।

ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪੱਖ ਵਿਚ, ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ਼ ਲਗਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹਾਲੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਕਸ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਆਮ ਮਰਦਾਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਘੜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਾਮੁਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸੱਚਮੁਚ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਡਜ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਫੈਲੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੈਕਸ ਵਾਲੇ ਗੁਣ/ਅੰਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੈਕਸਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸਮਰੱਥ (ਹਿਜੜੇ) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਰਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨਹੀਂ, ਮਨੁੱਖਤਾ!

ਜਿਹੜਾ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼,

ਪੱਕਾ ਵੈਰੀ ਉਹ ਸਮਝੋ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ।

ਉਸ ਦਾ ਕਰੋ ਇਲਾਜ ਲੁਕਮਾਨ ਵੀ ਨਾ,

ਹਊਮੇ ਰੋਗ ਲੱਗਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉੱਚਤਾ ਦਾ।

ਹੱਸ-ਖੇਲ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਕੱਟ ਲਈਏ,

ਖਹਿੜਾ ਛੱਡੀਏ ਯਾਰੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਾ।

ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਬੇ-ਸੁਰਾ ਰਾਗ ਛੱਡੋ,

ਭਲਾ ਲੋਚੀਏ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ।

ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਾਜਬ

ਇਹ ਯਤਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। 29 ਮਾਰਚ 1976 ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਦਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਯਤਨ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਯਤਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ 1993 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਮੁੜ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਬਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਮੁੜ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਉਦੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਖਰੜਾ 2007 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਮਚਾਕੀ

ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫਰਵਰੀ 2007 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 171 ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਦਨ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਗਿਣਤੀ ਜਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ 40 ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 117 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤਿਹਾਈ 39 ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ 40 ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ 1/3 ਹਿੱਸਾ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਨਗੇ। 1/12 ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਦੇ ਉਹ ਗਰੈਜੂਏਟ ਚੁਣਨਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਿਗਰੀ ਲਏ 3 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। 1/12 ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਚੁਣਨਗੇ। 1/3 ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਨਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਘੜਨੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਝਾਤ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 3 ਮਈ 1952 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਸਦਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਂਝੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 1969 ਵਿਚ ਇਸ ਸਦਨ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਤੇ ਰਾਜਕੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਭਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ 7 ਜਨਵਰੀ 1970 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਇਹ ਸਦਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨਸ਼ਾਸ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਖਾਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਭਜਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤਨਖਾਹਾਂ, ਭੱਤਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦਾ ਪੱਤਾ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਇਸ ਸੁਰਜੀਤੀ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਉਨਾ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿੰਨੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਹੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਨੂੰ

ਨੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਕਾਰਗਰ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਮਾੜੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹ ਯਤਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। 29 ਮਾਰਚ 1976 ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਦਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਯਤਨ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਯਤਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ 1993 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਮੁੜ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮੁੜ ਬਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। 2007 ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੋਂ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਹ ਯਤਨ ਮੁੜ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਬਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੰਡਤਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹਨ। ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੰਧਲੇਪਣ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤੇ ਵਖ-ਵਖ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਤਰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਬੇਹਤਰ ਉਪਯੋਗ ਇਸ ਸਦਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੰਧਲੇਪਣ ਘਟੇਗਾ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਹੋਰ ਪਰੋੜਤਾ, ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ ਤੇ ਮਚਿਊਰਟੀ ਆਏਗੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਵਾਜਬ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ 'ਚ ਇੰਜ ਨਹੀਂ। ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋੜਾਂ, ਗਰਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਕਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਚੁਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁੰਗੜ ਰਹੇ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਗਤੀ ਬੜੀ ਧੀਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਹੀ ਸਾਲ 2006-07 'ਚ 4151 ਕਰੋੜ ਤਾਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 2008-09 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 57359 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਟੱਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਸੋਂ ਕੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਤੇ ਜੁੱਲੀ ਵਰਗੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। 40 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧ ਜਵਾਨੀ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਭਟਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੰਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਡੂੰਘੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ 'ਚ ਡੁੱਬੀ ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚ ਧੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਲ-ਵਾਲ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚ ਬੱਝੀ ਕਿਸਾਨੀ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਛੋਟਾ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਏ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਵਰਗ ਵੀ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸਮੇਤ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਛੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚੋਂ ਮੋਹਰੀ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਖਿਸਕ ਕੇ 5ਵੇਂ-6ਵੇਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆ ਡਿੱਗਾ ਹੈ। ਮੰਦਵਾੜੇ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਆਮਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੀਮੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬੋਝ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੁੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਵਾਜਬ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕਮਤ ਜੁਆਬ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਰਜਾਂ, ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲੱਦਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ ਪਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਖੇਡ

ਹਾਮਿਦ ਮੀਰ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਸਮਰਥਨ ਜੁਟਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਸੇਲਜ਼ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੈੱਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਦੇ ਵਾਸਲਾਵ ਕਲਾਸ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਰਸੇਲਜ਼ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਹਨ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਵਾਮ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਲੰਡਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਰਥਨ ਗੁਆਉਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀ ਜੇ.ਯੂ.ਆਈ.-ਐਫ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਵਾਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾਮ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਹਮਲਾਵਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇਤਾ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਹੋਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਹੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਬਾਈਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਵਾਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.-ਐਨ. ਨੇ ਸਵਾਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਤਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹਨ। ਨਵਾਜ਼ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਮਹਿਸੂਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਮਹਿਸੂਦ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਉਭਰਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਗਤ ਬਲਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਮਹਿਸੂਦ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਤੁੱਲਾ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੇ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਜੇਹਾਦ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸੱਤਾ ਵੀ ਇਸ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ? ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਇਕ ਪੁਰਬੀ ਯੂਰਪੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਬਰਸੇਲਜ਼ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੱਤਾ ਤੰਤਰ ਨੇ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਹਾਦ ਤਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਨਾਟੋ ਜਾਂ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਨਾਲ ਦੋਹਰੀ ਖੇਡ ਹੈ?

ਕਾਰੀ ਨੇ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ

ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਰੀ ਦੇ ਇਕ ਕਰੀਬੀ ਸੂਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 2005 ਵਿਚ ਦੋ ਚੀਨੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਅਗਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਖਿਲਾਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 2005 ਵਿਚ ਬੈਤੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ। ਬੈਤੁੱਲਾ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2005 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਜੁਲਾਈ 2005 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ 2007 ਨੂੰ 200 ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ 36 ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਕਰੀਬੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਹਿਮਾਨ ਮਹਿਸੂਦ ਨਾਮਕ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਬੈਤੁੱਲਾ ਨੇ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਨਿਕਾਣੇ

ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ

ਲਈ। ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਚ 'ਅਬਦੁੱਲਾ ਮਹਿਸੂਦ ਸਮੂਹ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਲਾਈ 2008 ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੈਤੁੱਲਾ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਖਾਸਦਾਰ (ਕਬਾਈਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ) ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਕਾਈ ਅਤੇ ਜੰਡੋਲਾ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਨੇਤਾ ਮੌਲਵੀ ਨਾਜ਼ਿਰ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੈਨੂਦੀਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਬੈਤੁੱਲਾ ਦੇ ਨਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਏਜੰਟ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਬੈਤੁੱਲਾ ਖਿਲਾਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈਨੂਦੀਨ ਨੇ ਬੈਤੁੱਲਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਈ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਖਿਲਾਫ ਬੈਤੁੱਲਾ ਦਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬੈਤੁੱਲਾ ਖਿਲਾਫ ਜੈਨੂਦੀਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਬੈਤੁੱਲਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਾਰੀ ਜੈਨੂਦੀਨ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਕਬਾਈਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿੱਤਾ, 'ਸਾਨੂੰ ਮੁਰਖ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨਾਟੋ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾਮ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜੇ।'

ਜੇ.ਯੂ.ਆਈ.-ਐਫ ਦੇ ਮੌਲਾਨਾ ਫਜ਼ਲ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਵਰਗੇ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਮੌਲਾਨਾ ਫਜ਼ਲ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬੈਤੁੱਲਾ ਡਬਲ ਏਜੰਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡਬਲ ਏਜੰਟ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਦਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਸਦਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਫੀਸਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਫੀਸਦੀ ਏ-ਗ੍ਰੇਡ ਕਾਲਜ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ।

ਲੋੜ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ

ਕਮਾਲ ਹੈ ਨਾ, ਨਵੇਂ ਐਚ.ਆਰ.ਡੀ. ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਆਏ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫਿਡੋਰਾ ਪਿੰਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਨੂੰ ਬਦਲੋ, ਉਸਨੂੰ ਬਦਲੋ। ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਹਟਾ ਦਿਉ,

ਚੇਤਨ ਭਗਤ

ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਹਟਾ ਦਿਉ, ਨਵੀਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬਾਡੀ ਬਣਾ ਦਿਉ, 100 ਦਿਨ ਵਿਚ ਯਸ਼ਪਾਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹਾਇਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਲਚਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਕੋਈ ਸਹੀ ਮੁੱਦਾ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਇਕ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਗਈ। ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਲਾਸ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਉ। ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਲਟਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਬੋਝ ਅਤੇ ਤਣਾਓ ਪਾਉਣ ਦੀ ਭਲਾ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ? (ਮੇਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਸ-ਫ੍ਰੀ ਜਾਂ ਤਣਾਅ ਰਹਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬਹੁਤ ਚਲਨ ਵਿਚ ਹੈ ਅਜਕਲ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਬਲਕਿ ਸਪਾ ਜਾਂ ਆਸਰਮ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।) ਏਧਰ, ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਅਤੇ ਉਧਰ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਵਾਂਙਾਂ ਖਿੜ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਟੋਰੀਆਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਲਟਾ ਪਲਟਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ। ਦਸੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ।

ਅਸਲੀ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚਿੰਤਾ

ਵਿਚ ਘੁਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੇਹਤਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਹਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਬਾਰੂਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਸਵੀਂ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਚੰਗੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਇੰਨੀਆਂ ਘੱਟ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕਹੀਏ। ਚਲੋ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਬਾਰੂਦੀ ਦੀ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਟਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਣ ਲੱਗਦੇ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਫਲੈਟ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਤਣਾਅ ਤਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਚੋ, ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕ ਗੱਡੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀ ਇੰਨੇ ਕਿ ਦਸ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਬੈਠ ਸਕਣ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੀ ਕੰਮ ਚਲੇਗਾ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੀ ਪਿਛਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਲਜ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੁਣ ਕੁਝ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਲ 1999 ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰੂਦੀ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਲ 2009 ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਇਹੀ ਅੰਕੜਾ ਵਧ ਕੇ ਅੱਠ ਲੱਖ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਦਸ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ

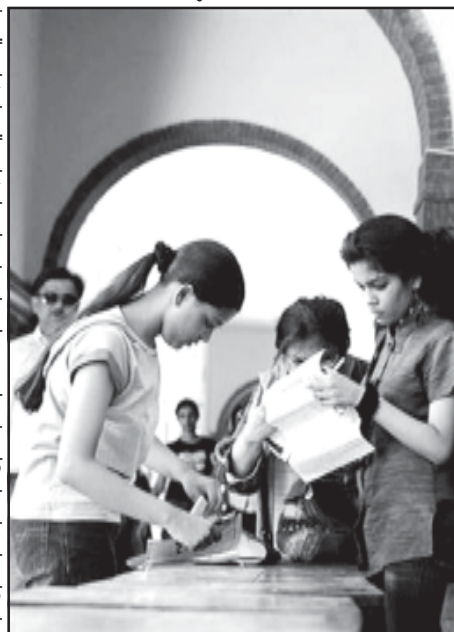
ਮੋਟਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਬਾਰੂਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਕਰੋੜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 1 ਕਰੋੜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਯਾਨੀ 10 ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਧੀਆ, ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਿਹਤਰੀਨ ਦਸ ਲੱਖ ਕਾਲਜੀ ਸੀਟਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਆਖਰ ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿੱਧਰ ਜਾਣ? ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਬੇਹਤਰ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਪਛੜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਦਰਅਸਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਟੰਗ ਅੜਾਉਣ ਵਿਚ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਉਸਨੇ ਸਟੀਲ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਸਮਰੱਥ ਲੋਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ, ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ, ਵੱਡੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ,

ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਬਾਡੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਕਤ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਅੰਤਹੀਨ ਬਹਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਇਕ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੈਂ 94 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਯਸ਼ਪਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ

ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਪੱਕਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਅਲੰਕਾਰਿਕ, ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਉਕਾਉ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬੂਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਬੋਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ 94 ਪੇਜਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ 900 ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਨਵੇਂ ਕਾਲਜ ਖੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਟਾਈਮ ਬੰਬ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਜੇਕਰ ਜਲਦੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਟੈਲੈਂਟ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਸਮੁੱਚਿਤ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਏ-ਗ੍ਰੇਡ, ਬੀ-ਗ੍ਰੇਡ ਤੇ ਸੀ-ਗ੍ਰੇਡ ਕਾਲਜ ਹੋਣ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਫੀਸਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਤੋਂ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਫੀਸਦੀ ਏ-ਗ੍ਰੇਡ ਕਾਲਜ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਦੁਗਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ। ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੰਚਨਾ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਮਦਦ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਕੋਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ, ਅਸਮਰੱਥ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਤਾਂ ਖੂਬ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਇਕ ਦਰ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾ!

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗਏ। ਕਾਫੀ ਲੰਮੇਰਾ ਪੰਧ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਉਤਰਾਈਆਂ-ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪੜਾਅ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਇਥੋਂ ਸੁਵੱਖਰੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ, ਇਹ ਅਗਲੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਉਂਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਸੀ। ਸੋ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਇਹ ਜਥਾ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ। ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਛਕਦਿਆਂ ਆਪਸੀ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗੁਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅੱਗੇ 'ਬਾਬੇ' ਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਜੋ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ-

“ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਏ ਹੋ? ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਕਿੱਥੇ ਝੱਖ ਮਾਰਨ ਚੱਲੇ ਹੋ?”

ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਕੇ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਰਤਾ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਗਿਓਂ ਹੋਰ ‘ਝੰਡ’ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਖੇ, ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਇਹ ਅਕਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸੰਗ ਨਾ ਆਈ ਭੇਰਾ? ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਜਣੇ ਤਾਂ ਖਿਸਿਆਨੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ‘ਹੀ-ਹੀ-ਹੀ’ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਦੋ ਬੰਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- “ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਵਾਲੇ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਪੱਕੀ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਬੱਸ, ਇਕੋ ਵਾਰੀ ‘ਚਾਲੇ’ ‘ਤੇ ਜਾ ਆਏ, ਜਿਹੜਾ ਜਾ ਆਏ। ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਖੋਹ ਛਾਣਦੇ ਫਿਰਨ!” ਸੁਰਮਿੰਦੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇੰਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਲੌਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਰਾਹੋਂ ਵਲ ਨੂੰ ਬਿਸਤ

ਦੁਆਬ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਿੱਤਰ ਦੋਸਤ ਵੀ ਸਨ। ਸਾਈਕਲਾਂ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਪੰਧ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਟਵੀਂ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਈ। ਸਾਡੀ ਮੁਸਾਫਰ-ਮੰਡਲੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਚੱਲੀਏ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੰਟ-ਘੁੰਟ ਪੀ ਚੱਲੀਏ। ਸਾਈਕਲ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਲਕੇ ਉੱਤੇ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋਤਾ

ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ, ਲੰਗਰ ‘ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਿੰਨੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ- “ਬਾਬਾ ਜੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ‘ਮੱਟ ਸਾਹਿਬ’ ਇਥੋਂ ਲੱਭਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ‘ਦਰਸ਼ਨ’ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ?”

ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਭਰਿਆ ਫਿੱਸਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੱਟ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਛਿੜ ਪਿਆ- “ਕੱਚਿਆ ਪਿੱਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਤੇਰੀ ਰੂਹ ਨਹੀਂ ਰੱਜੀ, ਹੁਣ ਮੱਟ ਦੇਖ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ? ਜਿਹਦੇ ਅੱਗੇ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇਰੀ?...ਤੂੰ ਮੱਟ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਐਂ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ?” ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੰਗਨ ਦਮਾਮਾ ਵੱਜਣ ਜੈਸਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਤੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ੂਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਵਿਚਲੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਜੋਤੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਹਾਲੇ ਅਸੀਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ, ਗੁਰੂਘਰ ਵਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਤੁਰੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹੀ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਾਲੀ ਦੀ ਭਾਅ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਬੋਤਾ ਨਰਮਾਈ ‘ਚ ਬੋਲਿਆ- “ਗੁਰਮੁਖੇ, ਉਹ ਮੱਟ ਅਸੀਂ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ, ਫੇਰ ਮੱਟ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਰਗੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਅਨਰਥ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਮੱਟ ਭੰਨ ਕੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ‘ਤਾ!’”

ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਮੱਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ‘ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ’, ਆਪਣੇ ਸੁੱਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਜੀਭ ਫੇਰਦਿਆਂ ਭਰਤਾਈ ਜਿਹੀ ‘ਵਾਜ਼’ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਿਆ- “ਸਤਿ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਜੀ!”

ਸੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਢੁੱਕੀ ਇਕ ਮਾਤਾ, ਕਿਸੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨੈ ਕਰਨ ਲੱਗੀ- “ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ?” ਸੰਤ ਜੀ, ਮਾਈ ਦੇ ਪੋਲੇ ਸਿਰ ਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਿਗੁਰੀ ਹੀ ਐ? ਇੰਨੀ ਉਮਰ ਗਫ਼ਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ?”

ਭਾਲ-ਭਾਲ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਥਿਆਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਬੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕੌੜੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਨਿਆਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਤਾਅਨੇ, ਮਰ ਮਿਟਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਚੱਪਣੀ ‘ਚ ਨੱਕ ਡੁਬੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਅਤੇ ਨੱਕ ਵੱਢੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਘੁੰਗ ਵਸਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕ ਦੁਆਰ ਧੱਕਦੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਕੰਮੇ ਮਨੁੱਖ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਵਿਦਾਈ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਇਲਾ ਬਣ ਧੁਖਦੀਆਂ ਜਿੰਦਾ ‘ਤੇ ਛੇੜਖਾਨੀਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਮਾਰ, ਇਹ ਲੋਕ ਝੱਟ ਦੇ ਕੇ ਮਿਹਣਿਆਂ ਦਾ ਫੂਸ ਸੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਛਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਠੰਢੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟੁੱਟੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੱਠੀਆਂ ਭਾਂਬੜ ਬਣ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਾੜੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਅਤੇ ਗੰਧਲੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪਰੁੰਨੇ ਇਹ ਲੋਕ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੁੜਤੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ

“ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਐਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ!” ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਾਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਜ਼ਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ- “ਸੰਤਾਂ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਸੀਏ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਨਮੀ ਸਾਂ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਜਵਾਨੀ ਤੱਕ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰਹੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪੂਜਨੀਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਮੇਰੀ ਨਿਕਰਮਣ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪੂਲੋਂਕ ਸਿਧਾਰ ਗਏ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਢੂੰਡ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰ-ਦੀਖਿਆ ਲਈ। ਕੁਝ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਸੋ ਹੁਣ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ‘ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ ਹਾਂ ਜੀ!”

“ਬੀਬੀ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਐ?” ਮਿੰਨ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ- “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ?...ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏਂ?”

ਗੋਰੁਏ ਰੰਗੇ ਚੋਲੇ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਰਹਿੰਦੀ ਇਕ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤੀ ਦੁਆਲੇ ਡੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਸੋਟਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ- “ਦਫਾ ਹੋ ਜਾ ਇਥੋਂ, ਕਮਜਾਤ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੀ!” ਕੁੱਤੀ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਕ੍ਰੋਧੀ ਹੋਏ ਮਹਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਡੰਡਾ ਫੜਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ- “ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋਂ ਇਹਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਕੁੱਤੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ!”

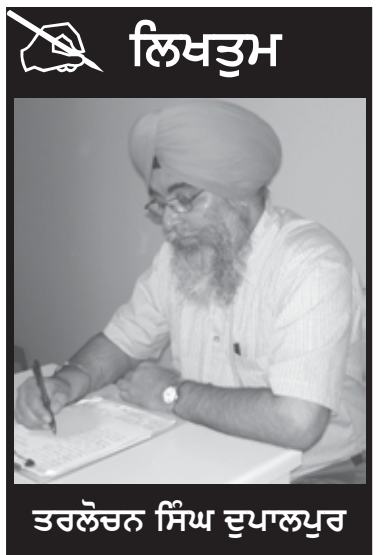
“ਸੁਆਹ ਏਹਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ!” ਖਫੇ ਹੋਏ ਸਾਧੂ ਨੇ ਕੁੱਤੀ ਦਾ ‘ਕਸੂਰ’ ਦੱਸਿਆ- “ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਈ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਿਹਦੇ ਭਗਵੀਂ ਧੋਤੀ ਜਾਂ ਭਗਵਾਂ ਚੋਲਾ ਪਾਇਆ ਦੇਖਦੀ ਐ, ਉਹਦੇ ਈ ਮਰਗੇ ਲੱਗ ਤੁਰਦੀ ਐ!!”

ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਅਗੇਤਾ ਜਾਂ ਪਛੇਤਾ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸੁਖ-ਸਬੀਲੀ ਵਾਸਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਟੂਣਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਘੋਰ ਜਹਾਲਤ ਨਾਲ ਡਕ-ਡੀਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਰਿਵਾਜ, ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਉਡ ਗਿਐ, ਪਰ ਕਈ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਟੂਣੇਟਾਮਣ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੋਈ ਚੋਲਾ, ਕੋਈ ਜੋਗੀ ਪੀਰ (ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ ‘ਸਿਆਣਾ’ ਸੱਦਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ) ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜਿਹੇ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੁਵੱਖਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਉਹ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਦੇ ਭਰੇ ਕੜਾਹੇ ਕੋਲ ਖੜਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਕੜਾਹੇ ਵਲ ਨੂੰ ‘ਫੂ-ਫੂ’ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ

ਅੱਲ੍ਹੇ ਜ਼ਖਮ ਭਾਲਦੇ ਅਤੇ ਖੁਰਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਬਦਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਤੜਫਣਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਐੱਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਖੁਦ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪੋ ‘ਤੇ ਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਹੋਰਨਾਂ ‘ਤੇ ਵਰਤ ਕੇ ਖੁਦ ਸੌਖਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੇ ਘਰ ਮਚਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਰੂਹ ਪਿਘਲਾਉਂਦੇ ਸੇਕ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤ ਵਸਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਠੰਢੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਰੋਵਰਾਂ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਰੋੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਾ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਟਿਕਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਤਲ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਕੋਝੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਦੇ ਕਵਚ ਪਹਿਨਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਉਖੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੋਈ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸੀਤਾ ਦਾ ਅਗਨੀ ਪਰੀਖਣ ਨਾ ਲਵੇ। ਬਚਣਾ, ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਜਿਉਣ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚੋਣਾ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਲੰਘਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਉੱਪਰ ਸਪਰੇਅ ਕਰਨ ਵਾਂਗ, ਚੋਲਾ ਨਿੱਮ ਦੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਗੱਡਰੂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਵਿਚ ‘ਮੰਤਰੀ ਹੋਈ’ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ, ਘਰ ਘਰ ਘੁੰਮ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ‘ਤੇ ਛਿੜਕਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨਾਲ ਗੁੱਗਲ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਦਿੰਦੇ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਸੀਮੇਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਇਕ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਛਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁੱਕਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ! ਨਹੀਂ ਤਾਂ ‘ਇੱਲ-ਬਲਾ’ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ‘ਇਲਾਜ’ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ‘ਬੀਤ’ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ‘ਐੱਘਤ’ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਡੱਡੀ ਪਿਟਾਈ ਗਈ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਟੂਣੇ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਸੋਢੀਆਂ ਦੇ ਖੂਹ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਾਏ ਜਾਣ। ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਠੀਕ ਠਾਕ ਚੱਲੀ ਗਿਆ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਡੇ ਪੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਗਿਣਤੀ ‘ਚ ਪਸ਼ੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੂਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਪਸ਼ੂ ‘ਤੇ ਵੀ ਟੂਣੇ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਨਹੀਂ ਮਰਵਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਡੰਡ-ਪਖੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰੇ ਆ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਆਖਰ ਉਸ ਦੇ ਇਕੋ ਇਕ ਘਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੋਣੇ ਦਾ ਟੂਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਰਨੀ ਰੱਬ ਦੀ, ਹਫਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਝੋਟੀ ਫੁੜਕ ਗਈ। ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਬਲਦ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਐੱਘਤ ਸਰਾਪ ਦੇ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ‘ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚੱਕਿਆ’ ਕਹੀ ਜਾਵੇ। ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ ਉਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ! ਦੋਹ ਚਹੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੀਸਰੇ ਡੰਗਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਗਏ।

ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਐੱਖਤ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ‘ਬੰਨ੍ਹਣ’ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨ ਜਾਵੇ? ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਡੋਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਿਦਕੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਤੇ ਤਹੰਮਲ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- “ਭਰਾਵੇ, ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਹੈ।...ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਟੱਬਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹਬੀ-ਨਬੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਐੱਘਤ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਨਾ ਜੋੜਾਂ!”

ਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਸ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਤੇ ਬੜੇ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲੇ, ਪਰ ਇਹ ਅੱਜ ਕਲ ਵੀ ਇਕ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਦਰ ਦਰ ‘ਤੇ ਭਟਕਣ ਨਾਲੋਂ
ਇਕ ਦਰ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾ!

ਕੁੜਤੇ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਜ਼ਖਮ ਖੁਰਚਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ

-ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਟਾਣਾ

ਸਾਡੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੋਕ ਅਣ-ਆਈ ਮੌਤੇ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਗਾਪੁਰੀ ਜਾ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਚਾਹੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਹੁਤੇ ਲਾ ਇਲਾਜ ਰੋਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਤਕ ਰੱਸੇ, ਰੱਸੀਆਂ, ਚੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਗਾਂ ਨਾਲ ਲਮਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਹੱਦੋਂ ਵਧ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਘੁੰਟ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਕੌੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬਦਲੇ-ਖੋਰ ਜੀਭਾਂ ਦੇ ਚੋੜਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਲੱਗਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲੱਖਾਂ ਅਣ-ਆਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਧੋਖੇ, ਲੋਭ, ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਬੰਦੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ

ਕਿਸੇ ਦੇ 24 ਘੰਟੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧਕੇ ਕਈ ਲੋਕ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਮਿਲਣਗੇ ਜੋ ਨਾ ਆਪ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਕਲਕਾਰ ਕਹੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿਰੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀਵਾਦੀ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਸਾੜਨ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਰਾਹ ‘ਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੈਲੇ ਸ਼ਬਦੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ‘ਚੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਭੁੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲੀ ਜੀਭ ਵਾਲੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਲਹਿਣੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ

ASHYANA BANQUETS

Have your once-in-a-lifetime event truly unforgettable at Chicagoland's newest, extremely magnificent Banquet facility spreading

Over 40,000 Square Feet
Capacity 1000

1620 75TH STREET, DOWNERS GROVE, IL 60516

TEL: 630-964-7090 FAX 630-964-7097

www.ashyanabanquets.com

Exquisitely designed multiple luxurious ballrooms - High ceilings and beautiful crystal chandeliers - Free standing with spacious lobby and unlimited car parking

Corporate conference & Convention facilities:

State-of-the-art equipment • Hi-Fi-sound system • Presentation screens

- Wedding • Receptions • Anniversaries • Graduations
- Baby Showers • Birthdays • Business & Corporate events

Convenient location: 1/2 mile East of 355 at Exit 75th St., Close to all highway, including 88, 55, 294, and 355.

Reserve your next event. Tel: (630) 964-7090

Contact Surinder Jain (847) 322-1285

SHIKARA RESTAURANT

Authentic Indian Cuisine

1620 75th Street, Downers Grove, IL 60516

Tel: 630-964-1720 • Fax 630-964-7097

(In ASHYANA Banquets Building, Next to Toys R Us)

Viceroy of India

AUTHENTIC INDIAN CUISINE

www.viceroyofindia.com

CHICAGO

BANQUET - 200 •• RESTAURANT - 250

2518 W. Devon Avenue, Chicago, IL 60659

Tel: 773 743 4100 • Fax: 773 743 8673

LOCATION

LOMBARD

BANQUET - 300 •• RESTAURANT - 150

19W 555 Roosevelt Road, Lombard, IL 60148

Tel: 630 627 4411 • Fax: 630 627 4165

**\$2 off
LUNCH BUFFET**

One coupon per person
Promotion expires 09/30/2009
Not valid with any other promotion

**Buy one entree
and get one* FREE**

*of equal or lesser value
Good for Dine in only
One coupon per person
Promotion expires 09/30/2009
Not valid with any other promotion

Coupons valid only at Shikara Restaurant.

‘ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ’ ਵਲੋਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਰਾਣਾ ਇਕਬਾਲ): ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਲਈ ਇਥੇ ਰੋਮਾ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਬਸੂਰਤ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੰਗਰਾ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਸਿਰਫ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂਕਿ ਖਾਣਾ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ।

Taste of India
Authentic Indian Cuisine
Indo-Chinese & Pakistan Cuisine

Celebrating our food....celebrating our culture. The Best Indian Cuisine in the Northwest Indiana!!!!

ਬਿਹਤਰੀਨ ਲੱਚ ਬਢੇ

ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ ਤੰਦੂਰੀ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਲੁਤਫ

\$8.99 MON-Fri
\$10.99 Sat & Sun
22 Items!!!

ਅਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਕੇਟਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਅਸੀਂ ਤੰਦੂਰ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਭੁੰਨਿਆ ਚਿਕਨ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪੱਕੇ ਨਾਨ ਤੇ ਫੁਲਕੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

761 E 81st. Ave
Merrillville, IN 46410
Tel: 219-755-4634
Fax: 219-755-4638
www.tasteofindia.in.com

PUNJABI STARS ENTERTAINMENT PRESENT

RAI JUJHAR "PAKHIYAN FAME"
PREET HARPAL "GUNGROO FAME"
BUKAN JATT "FAISLA KARON WALE FAME"
SUKHWANT SUKHI

PUNJABI MELA 2009

SIMIK JASWANT

FOR SHOW CALL
SATTI 916-410-9741,
GURDEV KAMBOJ
626-422-2323,
VIJAY 703-980-6203,
JASSI 209-518-8423

New York NY July 25, 2009
Call: Tony-347-723-2533 OR
Jay: 917-681-4211

Fairfax VA July 31, 2009
Call: Jay-703-980-6203 Or
Nisha-571-212-1855

Philadelphia PA August 01, 2009
Call: Jay-703-980-6203
Open August 08, 2009
Open August 09, 2009

Spokane WA Call Nagra 509-994-7844
And Seattle WA August 16, 2009
(1:00pm to 7:00pm-Kabaddi Mela)
Call: Channa Alamgeer-206-478-7744

Bakersfield CA August 22, 2009
Los Vages NV August 23, 2009

Show In USA In August 2009
Call- Satti: 916-410-9741

SAHIL™ & L.A.TAN
PROUDLY PRESENTS

Hard Kaur

Sonu Niigam

Sunidhi Chauhan

WWW.BOLLYWOODSTARSHOW.COM

BIG Cinemas

www.bigcinemas.com

\$35 & \$300 SOLD OUT
EXPLOSION
2009

WEB PARTNERS

DESICLUB.com

Sulekha.com
Connecting Indians Worldwide

pakmanzil.com

sapachicago.com

ABC
CHICAGO

RADIO PARTNERS

DESICHILL.com

DesiJunction
RADIO
DesiJunction.com

Sulekha.com
Connecting Indians Worldwide

Buy Tickets Online

DESICLUB.com

www.BollywoodStarShow.com

www.sulekha.com/chicago • desiclub.com/sonunigam

ON FRIDAY JULY 31ST 2009 • 8:30PM SHARP
@ ROSEMONT THEATRE (5400 N. RIVER ROAD ROSEMONT, IL)

TICKETS \$35, \$49, \$69, \$89, VIP, VVIP

VVIP
ADVANTAGES

- EXPRESS RED CARPET ENTRY
- EXCLUSIVE COCKTAIL RECP. 6:30 TO 7:30PM AT LOBBY
- MEET & GREET WITH SONU & SUNIDHI ON THU JULY 30TH LOCATION TBA

FOR
MORE
INFO

AL-MANSOOR
773.764.7576

ATLANTIC
773-338-3600

BHAVESH
(VIDEO VISION)
773-507-0023

AZIZ KHAN
815-302-9830

ANISH SHAH
224-715-5991

GRAND SPONSORS

INSURE FIRST
COMMERCIAL

VEET
IMPORTS & EXPORTS

FOR SPONSORSHIP & ADVERTISING CALL:
MAYUR 877.775.5426 BHAVESH 773.262.1222 NICK 773.507.7333
FOOD CATERED BY EBONY LOUNGE

ਪੀ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਤਾਰਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੂਲਿਆਂ, ਪਿੰਗਲਿਆਂ, ਨਿਥਾਵਿਆਂ, ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਮਿਸ਼ਾਲ ਲੱਭਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਸੰਜਣਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇ।

ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦੋ ਸਕੂਲ ਵੀ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਗਰੀਬ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਧਰਮ ਤੇ ਨਸਲ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਲੂਲੇ, ਪਿੰਗਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰ ਲੋਕਾਂ, ਅਨਾਥਾਂ ਅਤੇ ਬੇਘਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਲਈ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਲਈ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਕਮ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਈ।

ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਰੂਹੇਰਵਾਂ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ। ਪੀ.ਐਚ.ਓ. ਦੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਟੋਨੀ ਸੰਘੇਤਾ, ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ, ਸੋਨੀ ਜੱਜ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ,

ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ.ਐਚ.ਓ.) ਵਲੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨੇ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਗਲ ਲਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੀਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਾ. ਹੰਸਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਿਚ 15 ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਸੰਗਰੂਰ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਲੋਂ ਬੁੱਟਰਕਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚ

ਦਿੱਤਾ।

ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਸਲਾਈਡ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ, ਅਰੰਭੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ

ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈਕਅਪ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ। ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ, ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ

ਤੇਜ਼ਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਸੰਜੇ ਸਚਦੇਵਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗਰੁੱਪ (ਇਲੀਨਾਏ) ਦੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਇਕ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ।

Lowest Air Fares For INDIA

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵੀ ਵਧੀਆ

AB TRAVEL SERVICES

Ph.847-630-2096

‘ਕੌਣ ਸਾਰ ਲਵੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਘਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’

ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਦਿਨ ਬ ਦਿਨ ਗਰਦੀ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਦਾ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਵੀ ਦੂਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਬਾ ਕਥਿਤ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੜ ਫੜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਉਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਅੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਣਕ ਝੋਨੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੂਸਿਤ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਨਅਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਸਾਇਣਕ ਜ਼ਹਿਰ ਬਿਨਾ ਰੋਕ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਰੋੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕ ਮਾਰ ਹੇਠ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗੰਧਲੇਪਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਖਤਰੇ ਉਤੇ ਟੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਕੈਲਮਜੂ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਦੇ ਦੋਹੇ ਉਤੇ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਡਾਕਟਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਦੀ ਲੰਮੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

ਸਵਾਲ-ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?

-ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਸਰਹਾਲੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਮਾਸਟਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 1928 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ.

(ਐਗਰੀ) ਕਰਕੇ 1965 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ-ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਹੀ 1980 ਵਿਚ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਸਵਾਲ-ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸੋ?

-ਮੈਂ 1962 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਖੇਤੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਪਰਮੇਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ “ਕੌਰੋ ਕਿਸਾਨ ਘਰ” ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਕਲੱਬ ਦੀ 22 ਸਾਲ ਡਟ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰ ਲੰਘਾ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਰਾ ਸਰਮਾਇਆ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਮਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਸਵਾਲ-ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲੀਆਂ?

-ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਬੀਜ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧਿਆ। ਇਹ ਸੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ। ਚਿੱਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਧੰਦੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੋਲਟਰੀ, ਦੁੱਧ, ਮੱਖਣ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਸੂਰ ਪਾਲਣ ਜਿਹੇ

ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ।

ਸਵਾਲ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣਾ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਤੋਂ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ?

-ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਪਾਣੀ ਇਕ ਸੰਕਟ

ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ, ਮੋਗਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆਦਿ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ 15 ਤੋਂ 20 ਮੀਟਰ ਥੱਲੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਟਿਊਬਵੈਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ, ਫਰੂਟ ਆਦਿ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ, ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਹਰਿਆਣਾ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਮਾਰੂਥਲੀ

ਜਕੜ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉੱਪਰ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ?

-ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਵਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਰਾਲੀ, ਗੋਹਾ, ਪਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਨਅਤੀ ਗੰਧਲੇਪਣ ਦੇ ਬੇਰੋਕ ਨਿਕਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾਸ ਕਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਮੀਕਲ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਏਰੀਏ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਬੰਧੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਫਰਾਂਸ, ਹਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਿਫਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ

ਇਹ ਇਕ ਸਿਲੇਬਸ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ-ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ?

-ਨਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇਕ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੀ ਬੱਚਾ ਤੇ ਕੀ ਵੱਡਾ ਸੱਭ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਕ ਬੜੀ ਬੇਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਾ ਭੱਈਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਾਤ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਵੇ, ਭਾਵ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਣ, ਫਿਰ ਸੁਧਾਰ

ਮੁਲਾਕਾਤ

ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਪਤਲੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ “ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ ਸਭਨੀ ਬਾਈ” ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਖੁਦ ਹੀ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਹੋਣ।

ਸਵਾਲ-ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ “ਰੁਹਾਨੀ ਸਧਰਾਂ” ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸੋ?

-ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਹੋ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕ ਲਾਭ ਲੈਣ ਅਤੇ ਰੱਬ ਕਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇ। ਲੋਕ ਦੇਹੀ ਦੇ ਸੁੱਖ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਬਲਕਿ ਕੁਝ ਪਲ ਰੂਹ ਦੇ ਰੱਜ ਲਈ ਵੀ ਕੱਢਣ।

ਸਵਾਲ-ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?

-ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ, ਤੇਲ, ਪਾਣੀ, ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਲਗਾਤਾਰ ਗਰਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਇਕ ਆਮ ਰਸਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਢਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਵੇਂ ਦਰਖ਼ਤ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਭਿੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਦ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਲਾਭ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਬੈਠਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ: ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਡਾ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸਰੀ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਹਾਕੀ ਸਕੂਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ। ਡਾ. ਬੈਂਸ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਬਾਲਗਾਂ ‘ਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸਥਾਪਤ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਾਲਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੰਘੀ 2 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਅਸਹਿਮਤੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਜਸਟਿਸ ਏ.ਪੀ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਮੁਰਲੀਧਰ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਾਲਗਾਂ ‘ਚ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 377 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 21 ਤੇ 15 ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਬਾਲਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਲਗ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਵ 18 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਉਮਰ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਫ਼ੈਸਲੇ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ‘ਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਰਹੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ

ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ‘ਚ ਫੈਲੀਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਰਹੇ। ਬੈਂਚ ਨੇ 105 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਨਾਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਮਿਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਬੈਂਚ ਨੇ 13 ਦਸੰਬਰ 1946 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ‘ਚ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ‘ਚ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ 127ਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ 80 ਦੇਸ਼ ਹਾਲ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ 1989 ਵਿਚ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਡੈਨਮਾਰਕ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ 7 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਨਾਰਵੇ, ਸਵੀਡਨ ਅਤੇ ਆਇਸਲੈਂਡ ਨੇ 1996 ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਨਲੈਂਡ ਨੇ 6 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ। ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਲਿੰਗੀ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ 2001 ਵਿਚ ਪੂਰਨ

ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ

ਕੋਚੀ : ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ‘ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁਧ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਮਾਮ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਚਰਚ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਅਨੈਤਿਕ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਲਿੰਗਕਤਾ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਜਦਕਿ ਮੌਲਵੀ ਮੁਫਤੀ ਮਜਾਹਦ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਵਿਆਹ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਬੈਲਜੀਅਮ ਨੇ 2003 ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਸਪੇਨ ਨੇ ਜੂਨ 2005 ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਵੀ 2005 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਹੀ

ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵਿਨੋਦ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕੀ ਹੁਣ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੀਏ?

ਸਮਲਿੰਗੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਨੇ 2002 ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਅਰਜਨਟਾਈਨਾ ਵਿਚ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ 2003 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਲਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਚੱਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਵਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਲਿੰਗਕਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ।

ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਧਰਮ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੱਕੜ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 377 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ। ਉਧਰ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੈਲੰਜ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ।

ਮਮਤਾ ਵਲੋਂ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼, ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਤੇ ਲਾਲੂ ਵਲੋਂ ਅਲੋਚਨਾ

57 ਨਵੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, 27 ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਆਵਾਜਾਈ ਖੇਤਰ (ਸਫ਼ਰ) ਵਧਾਉਣ ਤੇ 13 ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਯਾਤਰੀ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਮਾਲ ਭਾੜੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਲੰਬੀ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਗੈਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਬਜਟ ਇਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਿਘਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ 2009-10 ਦਾ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰਜੇ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਕਿਰਾਏ ‘ਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਮਾਲ ਭਾੜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।” ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ 2 ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰੇਲ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ 57 ਨਵੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, 27 ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਆਵਾਜਾਈ ਖੇਤਰ (ਸਫ਼ਰ) ਵਧਾਉਣ ਤੇ 13 ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 12 ਨਾਨ ਸਟਾਪ, ਪੁਆਇੰਟ ਟੂ ਪੁਆਇੰਟ ਦੂਰਾਤ (ਤੁਰੰਤ) ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਘੱਟ ਕਿਰਾਏ ਵਾਲੀਆਂ ਏ.ਸੀ. ਯੁਵਾ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨੀ ਵਾਲੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਰੇਲ ਬਜਟ ਦੌਰਾਨ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ 1500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ 299 ਰੁਪਏ ਤੇ 2500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲਈ 399 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ 3 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-

ਅੰਦਰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦਰਮਿਆਨ ਪਾਇਲਟ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੈਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ‘ਇੰਜ਼’ ਨਾਂ ਹੇਠ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 1500 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ 100 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ 25 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਪਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ 30 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਬਜਾਏ 50 ਫੀਸਦੀ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੇਲ ਯਾਤਰਾ ‘ਚ ਸਾਲ ‘ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਰਾਏ ‘ਚ 50 ਫੀਸਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੂਪਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਫੋਟੋ ਪਹਿਚਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ 50 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ 375 ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ

ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਦਿੱਲੀ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੇ ਚੇਨਈ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਰੇਲ ਬਜਟ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੇ ਨਿਘਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2008-09 ਦੌਰਾਨ ਰੇਲਵੇ ਕੋਲ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਨਕਦੀ ਫੰਡ (ਸਰਪਲਸ) ਸੀ, ਜੋ ਫਰਵਰੀ 2009 ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਬਜਟ ਦੌਰਾਨ ਘੱਟ ਕੇ 13,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਣ ਇਹ ਸਰਪਲਸ

ਘੱਟ ਕੇ 8700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਫੰਡ ਘੱਟਣ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਮੰਦੇ ਕਾਰਨ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਰੇਲਵੇ ਵਲੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਬਜਟ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਉਚੇਂ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਜਟ ‘ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਘੱਟ ਰਹੀ ਆਮਦਨ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਨੱਸ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰੇਲ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨੀਤੀ, ਜੋ ਨਿਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵਲ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ।

ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਮਤਾ) ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਗਵਾ ਬੈਠੇ ਲਾਲੂ ਨੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਲਾਲੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਰੇਲ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਪੇਪਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦਿਉ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਬਜਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਮਤਾ ਨੇ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਮੈਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹੋ ਕੁਝ ਐਲਾਨ ਚੁਕਾ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਲਾਲੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਵਿਛਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇਲ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਜਾਂ ਵੋਟ ਪਰਚੀ : ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈ.ਵੀ. ਐਮਜ਼) ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੜ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.), ਜਨਤਾ ਦਲ (ਐਸ.) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਅਤੇ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਕਿੱਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਵਲ ਮੋੜਾ ਪਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ‘ਈ.ਵੀ.ਐਮਜ਼’ ਨੂੰ ਨੁਕਸ ਹਰਿਤ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਖਰਾਬੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਬਿਆਨ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਦੇ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਵੀਨ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਸ. ਵਾਲੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ‘ਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੀ ਐਸ. ਸੰਪਤ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਸ੍ਰੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ‘ਬਟਨ ਵੋਟ ਮਸ਼ੀਨ’ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਤੱਤ-ਭੰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ.-ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੀ.ਵੀ. ਇੰਦਰਸੇਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕਮੇਟੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸ ਹਰਿਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਈ.ਵੀ. ਐਮਜ਼ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਉਦੋਂ ਛਿੜਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ

ਉਮੇਸ਼ ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਇਸ ਖਬਰ ਖੇਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਉਹ ਹਾਲੀਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਉਂਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਹ ਤਵੱਜੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਢੁੱਕਵੀਂ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ

ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਵੇ ਕਿ ਈ.ਵੀ. ਐਮਜ਼ ਕਿਸੇ ਗਤਬਤ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਐਮ. ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੀਤਾਰਾਮ ਯੋਚਰੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਈ.ਵੀ.ਐਮਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਸਵਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਠਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਰਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਣੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਈ.ਵੀ.ਐਮਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੜ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦਲ (ਐਸ.) ਦੇ ਨੇਤਾ ਐਚ.ਡੀ. ਦੇਵਗੌੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈ.ਵੀ.ਐਮਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਈ.ਵੀ. ਐਮਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਉਠਾਈਆਂ ਸਨ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਗੱਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਤਬਤ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤਰੀਕਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਜਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : 100 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ‘ਚ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਬੀ 1 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 4 ਰੁਪਏ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਚ 2 ਰੁਪਏ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਲੰਬੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੇਲ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਲੀ ਦਿਓਤਾ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ 30,000 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਹਿਣ ਕਰੇਗੀ। ਤੇਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟਦੀ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮੁੜ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜਤਿਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ

ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਪਿੱਛੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ 35 ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 70 ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਿਓਤਾ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ 2 ਰੁਪਏ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ 1.62 ਪੈਸੇ ਡੀਜ਼ਲ ‘ਤੇ ਘਾਟਾ ਸਹਿਣ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ‘ਚ ਤੇਲ ਦੀ ਖਪਤ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.) ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਵਾਧਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੇਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ‘ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਵਾਧਾ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਵਧਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਵਧਾਈਆਂ ਤੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

CUSTOM CARPENTRY

ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਘਰ, ਰੂਮ ਅਡੀਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਕਿਚਨ, ਨਵੇਂ ਵਾਸ਼ਰੂਮ, ਸਾਈਡਿੰਗ ਤੇ ਰੀਕਰੀਏਸ਼ਨ ਰੂਮ, ਨਵੀਂ ਡੈਕੋਰੇਸ਼ਨ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਲੇਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

GIAN SINGH SEEHRA
Ph: 630-841-6537

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਲਤੀਫਿਆਂ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ-ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਮਣ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਲੇਖਕ ਦੋਸਤ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਕੋ ਹੈ, ਪਰ ਭੂਸ਼ਨ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਵਰਤੇ ਬਾਹਮਣ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਭਿੰਨੀ ਬਿੰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਪੰਡਤ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਗੋਭੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭੂਸ਼ਨ ਇਕ ਸੰਗਾਊ, ਲੈਰਾ ਹਿੰਦੂ ਮੁੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ 'ਗੁਰਬਤ' ਦੀ ਧੋਣ ਭੰਨੀ। ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਅਖਵਾਇਆ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਕੱਟੀ ਕਰ ਕੇ ਵਿਅੰਗਕਾਰੀ ਵਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਭੂਸ਼ਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ-ਇਕਦਮ ਬਾਹਮਣ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆ-ਗਾਰਗੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਸੁਮੇਲ-ਵਾਰਤਕੀ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਦੁਮੇਲ। ਬਿਆਨ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਗਾਰਗੀ ਤੇ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੱਖੋਂ ਸ਼ਿਵ ਤੇ। ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਉਸ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਆਸਾਂ ਸਨ, ਪਰ 'ਉਦਾਸ ਸੂਰਜ' ਦੀ ਤਖ਼ਲੀਕ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਆਸਾਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ ਕਰਨੀ ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਧਨਪਤ ਰਾਏ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੰਸ ਰਾਜ ਸੂਰੀ। ਸਾਡੇ ਭੂਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਬੇਨਤੀ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ? ਉਹ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਖਟਿਆ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਰੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੀਂਦਾ ਜੱਟਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਪਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਠੇਠ ਬਾਣੀਏ ਵਾਂਗ ਭੱਜਦਾ ਹੈ। ਲਤੀਫੇ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਮਸਲਨ ਉਹ ਬਾਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਿੰਜਦਾ ਬੱਸ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁੰਨੀ ਹੋਈ ਲੋਕਲ ਬੱਸ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਸਵਾਰੀ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਲਤੀਫੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਕੀ ਦੇ ਮੁਰਮੂਰਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਕੇਦਾਰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: "ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਤਾਂ ਮਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਮੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਜੇ ਤੀਕ ਉਸ ਨੇ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਲਤੀਫੇ ਸੁਨਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਤਜ਼ਾਹ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਲਤੀਫੇ ਇੰਜ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਦਾਰੀ ਦੀ ਖਾਲੀ ਪਟਾਰੀ 'ਚੋਂ ਜੀਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਕਬੂਤਰ। ਬੰਦਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪਰ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਨਕਲੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਵੀ ਨਕਲੀ।

ਭੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਸਜ਼ਾ ਵਾਂਗ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੀਕ ਕਿ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਸਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੜਕਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਿਖਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਤੀਫੇ ਘੜਨਾ ਅਤੇ ਬੋਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਉਸਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਹ ਪੁੱਛਣੀ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਇਕ ਅਣ-ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਸਨੂੰ ਬੋਝ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਚਾਹ-ਪੁਰਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ।

ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਬਹੁਤ ਪੱਟਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨੁੱਕਰ ਵਾਲੀ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਦੋਸਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਸਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਭੰਡਾਰੀ ਪਹਲਾਂ ਉਸਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਨ ਆਲਮਾਨਾ-ਫਾਜ਼ਲਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫੀ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਅਤੇ ਬਰਾਇਲਰ-ਨੁਮਾ ਲਤੀਫੇ ਨਮੂਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭੂਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿੱਡ ਵਿਚ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਵਿੱਡ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਜੁੱਬਸ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਤੀਫਾ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਆ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਕੋ ਲਤੀਫੇ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਘੜਨ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੋਹਾ ਮਾਲ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਵੇਚਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਇਕੋ ਟੇਬਲ ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਵਿਅੰਗ-ਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਆਪ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਰੇਖਾਚਿਤਰ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰੇਖਾਚਿਤਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਬਿੰਬ ਹੈ। ਫਰਕ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭੂਸ਼ਨ ਹੈ ਤੋਂ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਪਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤਨ ਜਾਂ ਆਦਤਨ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਮਸਲਨ ਉਹ ਫੂਲ ਚੰਦ ਮਾਨਵ ਵਾਂਗ ਬੰਦਾ ਕੂਬੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਖੁਦਾ ਖ਼ੈਰ ਕਰੇ!)। ਜੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰੀ ਅਫਸਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ 'ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਬਾਣੀਆ' ਲਿਖਣ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਰ ਕੋਈ ਹਮਾਤਤੁ ਤਮਾਤਤੁ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਠੇਠ ਪੰਡਤਾਈ ਝਾਤਨ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਬੁਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀਤੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ।

ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਬੂਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਪਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਆਈ ਤੋਂ ਟਲਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਆਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੇ ਨਕਲੀ ਸਿੱਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਆਪ ਚਲਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅੰਗ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁੱਢਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪਰਸਰਾਮ ਦੇ ਕੁਹਾੜੇ ਵਾਂਗ ਚਲਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹੀ ਕੁਹਾੜਾ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਵੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਨ ਰੋਪੜ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੀਸ਼ਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੀਸ਼ੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾ ਲਿਖੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭੂਸ਼ਨ ਅੱਤ ਮਿਤਰਤਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ 'ਜਾਹ ਮਿੱਤਰਾ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ' ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵੀ ਦਾ ਇਕ ਅੱਧਾ ਖੁਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਢਹੀ ਹੋਈ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਖੜੋਤਿਆਂ ਪੀਤਾ।

ਭੂਸ਼ਨ ਕੋਲ ਨਰੋਈ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਹੈ, ਪਰ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵਾਂਗ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ ਵੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਪੂਰੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਉਸ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਕੱਟ ਕੇ ਦੁਸਰੇ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇੜ ਸੀ। ਅੱਜ ਹਰ ਜਣੇ ਖਣੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਨੇੜ ਹੈ।

ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ 1970 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਕਵਿਤਾ' ਅਤੇ 'ਕਹਾਣੀ' ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੈਂ ਤੇ ਮੈਂ' ਦੇ ਗੋਲੀ ਪਰੂਫ਼ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੋਣਹਾਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਇਕਦਮ ਦੋਸਤਾਨਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸ। ਉਸਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬੋਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨਪੁਰ। ਉਹ ਇਕ ਕਸੂਤੀ ਜਿਹੀ ਬਰਸਾਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਗਰਟੀ ਧੁਣੇ ਨਾਲ 'ਇਕ ਮਸੀਹਾ ਹੋਰ' ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਧਿਆਨਪੁਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਸਤਾਈ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਇਕ ਰਸੋਈ ਆ ਡਿੱਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਸਟੇਵ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਮੰਜੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਕੋਲ ਠੋਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੂਲੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਕਸਰ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਕਦੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ, ਕਦੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ 21 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੀਆਂ

ਲਾਗਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੌਂਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਿਵ ਵਿੱਡ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। 'ਸੜਕ ਦੇ ਸਢੇ 'ਤੇ' ਦਿਲ ਰਖ ਕੇ ਰੰਗੀਨ ਜਵਾਨੀਆਂ ਸੋਹਜਵਾਦੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਬੋਤਲ ਦੇ ਡੱਟ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ ਨਿਰਮਲ ਅਰਪਨ ਨੇ ਸਤਿਆਰਬੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗਟਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਆਰਬੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਅਸਤਬਲ ਵਿਚ ਕੱਟੀ। ਵਗ਼ੈਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ। ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਭੂਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਤਾਈ ਸੈਕਟਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ, 20 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਝੱਟ ਹੀ ਉਹ 20 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਕਾਨ ਬਦਲ ਕੇ 21 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਵਹੁਟੀ, ਜਿਹੜੀ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਮਿਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਸਵੇਰ ਭੂਸ਼ਨ ਦੇ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦੀ ਵੇਖੀ। ਭੂਸ਼ਨ ਹੁਣ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੰਢੇ ਹੋਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮੇਲਜੋਲ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹ ਵਾਹ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ 'ਇਕ ਮਸੀਹਾ ਹੋਰ' ਦੀਆਂ ਧੜਾ ਧੜ ਗਾਹਕ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੁੱਕ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਪੈਰੋਡੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਣੀ ਜਾਂ ਜੋੜਨੀ ਉਸ ਹੁਣ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਦੁਖਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਰਾਰਤ ਭਰਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਤੋਂ। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਅਤੇ 'ਗਿਆਨ' ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਬਹੁਤ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੀ ਭੀੜ ਵਿਚ, ਇਕ ਰਾਜੇ ਵਾਂਗ, ਜਿਹੜਾ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ 'ਹਾਣ' ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਜਾਤੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਵੀ ਕੱਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦਾ ਵਿਅੰਗ ਇਤਨਾ ਸੂਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਲਗਭਗ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਲਸ਼ੁਣੇ ਦੀ ਗਿਟਕ ਵਾਂਗ ਚੁੰਮਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਕਰਿਏਟਿਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ। ਇਹ ਗੁਣ ਬਹੁਤ ਬੁਝਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਗੁਣ ਸੀ।

ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਜੰਮਦੇ, ਮਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਮਰਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭੂਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਬਰਸਾਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਨਾਲ ਸਿਗਰਟ ਦੇ ਧੁਣੇ

ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਪੈਰੋਡੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਣੀ ਜਾਂ ਜੋੜਨੀ ਉਸ ਹੁਣ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਦੁਖਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਰਾਰਤ ਭਰਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਤੋਂ। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਅਤੇ 'ਗਿਆਨ' ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ।

ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਅਤੇ ਅਮੀਤੋਜ਼ ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੀਕ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਗਵਾਹ ਕਰਤਾਰ ਢਾਬੇ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਨ ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਦਾਦ ਘੱਟ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਧੇਰੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਭੂਸ਼ਨ ਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਮਕਬੂਲ ਸ਼ਾਇਰ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਹੜੀ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰਬਰਟਨੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਕਿਤਾਬ ਛਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ... ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਫੱਕਿਆ ਹੈ। ਫੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਧੂੜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ, ਠੋਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਘੇਰਾ ਇਤਨਾ ਮੋਕਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਬਰਾਂ, ਵਾਕਫੀਅਤਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਸਾਹਿਤਕ ਲਤੀਫਿਆਂ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖ਼ਾਕ ਛਾਣਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਹ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਕੋ ਭੱਟ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਜ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਦੰਦ-ਸਿੱਕੜ ਭੰਨੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਲਮ ਦਾ ਸੋਟਾ ਲੈ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਯੁੱਗ ਬੀਤ ਗਿਆ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੀਕ ਜ਼ੋਰ ਪਕੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਕੋਲ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੱਕ।

ਭੂਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਮਿਲਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਸਬੱਬੀਂ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਮਿੱਤਰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਛਿਣ ਵੀ ਆ ਟਪਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਭੂਸ਼ਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਨਾਈ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਦੋ ਗਾਹਕ ਭੁਗਤਾਉਣੇ ਪੈ ਜਾਣ। ਭੂਸ਼ਨ ਕੋਲ ਮਾਈਮ ਦਾ ਵਧੀਆ ਆਰਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਹਮਣ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸ ਦਿਮਾਗ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲਤੀਫਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਅਮ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵੰਮ ਤੀਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਜਾਂ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੁਰਲੱਭ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨ 'ਚੋਂ ਹਾਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਭੂਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਸਾ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ

ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। 'ਮਾਸਟਰ ਬਸਤਾ ਰਾਮ' ਉਸ ਦਾ ਟੀ.ਵੀ. ਫੀਚਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਕਾਲਮ 'ਬੋਲ ਕਬੋਲ' ਇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਭੂਸ਼ਨ ਦੀ ਬੋਲ ਬੋਲ ਪੈਰੋਡੀਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਪਰ ਇਹ ਬਗ਼ੈਰ ਪੈਰ ਨੂੰ ਮੋੜ ਆਇਆਂ ਉਸ ਦੇ ਸੀਰੀਅਸ ਸਾਹਿਤਕ ਲੇਖਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਰਜਣਧਾਰ' ਅਜਿਹੇ ਸਿਖਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਡਿੱਗਿਆ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗੱਲ ਪੈਰੋਡੀ ਤੇ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੈਰੋਡੀ ਤੋਂ ਭੂਸ਼ਨ ਵੱਲ ਵੀ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਪੈਰੋਡੀ ਵੱਧ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੈਰੋਡੀਆਂ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੰਨਗੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਭੂਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਚੁੰਮਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ:

ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਆਖੇ ਤੇਜਵੰਤ ਨੂੰ
ਮੇਰੇ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨੂੰ।

ਗਲੀਏਂ ਗਲੀਏਂ ਫਿਰਦੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਹੁਣ
ਲੱਭਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ,
ਲੋਕ-ਲਿਖਾਰੀ ਹੁਣ।
ਇਕ ਮਸੀਹਾ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸੂਲੀ 'ਤੇ
ਰੋਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਹੁਣ

ਆਖ ਭੱਠੀ ਵਾਲੀ ਨੂੰ,
ਨੀ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ ਮੇਰਾ
ਸਾੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਕਰ ਦੇ
ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ
ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ
ਬੂਠੀ ਮੂਠੀ ਠਾਹ ਕਰ ਦੇ।

ਡਾਕੀਆ ਅਮਰੂਦ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ
ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ
ਟੱਕਰਾਅ ਗਏ ਰਹਿਮਾਨ ਤੇ ਹਨੂਮਾਨ
ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਫਿਰ ਗੂੰਜਿਆ
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ 'ਚੋਂ
ਜਗਤ ਜਲਦਾ ਪਿਆ
ਨਕਦ ਸੌਦਾ ਕਰੇ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ, ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਕੀ ਹੈ
ਸਾਈਡ ਪੌਜ਼ ਹੈ ਪਾਤਰ ਦਾ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਡ 'ਤੇ ਤਰਕਸ਼
ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ,
ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਟੰਗਿਆ ਸੀ।
ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਣਜਾਰੇ ਫਿਰਦੇ
ਫੜ ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਓ ਯਾਰ
ਜੈ ਇੰਦਰਾ ਜੈ ਇੰਦਰਾ ਕੂਕਣ
ਹੱਥ ਵਿਚ ਝੰਡੇ ਲਾਲ ਓ ਯਾਰ
ਇਕ ਕੁੜੀ ਨੇ ਇੱਛਿਆਧਾਰੀ
ਸੱਪਣੀ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਵਰਮੀ ਦੇ ਚੋਂਗਿਰਦੇ ਬੈਠੇ
ਜੋਗੀ ਪਾਲੇ ਪਾਲ ਓ ਯਾਰ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੋਕਰਾਜ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਲੋਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਚੋਣ-ਗਜ਼ਲ ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਮਾਰ ਵਿਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰੂਪਮਾ ਦੱਤ ਨੇ ਸੰਡੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਦੇ ਕਾਲਮ 'ਫਰਾਮ ਦ ਫਰੰਟ ਰੋਅ' ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸਦੇ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਵਧੀਆ ਮਿਸਾਲ ਨਾਗਮਣੀ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ 'ਦੇਖ ਕਬੀਰਾ ਹੱਸਿਆ' ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭੂਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਹੀ ਹੈ? ਵਿਅੰਗ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੀਰੀਅਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ ਏ ਦੀ ਫਰਸਟ ਡਿਵੀਜ਼ਨ। ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਹ ਹੋਨੀ, ਹਸਰਤ, ਬਾਗੀ, ਬੇਦੀ, ਸੋਨੀ'। ਹੁਣ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਸਫਰ ਅਤੇ ਧੂੜ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਸਿਗਰਟਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤਿਆਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਡੱਬੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਬਣ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਜੇ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਕਿਆਸ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤਜਰਬਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਤਜਰਬਾ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗਲਤੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ? ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਦਾ ਪਹੁੰਚਾ ਗਲਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਰੰਗ 16ਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ 10 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁਲਫੇ ਦੀ ਲਾਟ ਵਾਂਗ ਮਘਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਧੌਣ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਰਬਣ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਹਿੰਗੀ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਸਣੇ ਵਹਿੰਗੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਰਬਣ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹਾਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਮਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਲੱਖ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੋਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਲਾਕ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਝਗੜ ਰਹੀ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਗ਼ਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਜੱਜ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੁਣ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੱਲ ਇਉਂ ਹੋਈ ਕਿ ਦੁਆਬੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੰਦਾ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਅਰਬ ਦੇ ਇਕ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਿਛੇ ਇਕੋ ਪੁੱਤਰ ਸਰਬਣ ਕੁਮਾਰ ਮਸਾਂ 17-18 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਮਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਪਿੰਡ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਫਸੋਸ ਤਾਂ ਕਰਨ ਆਏ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਹੈਂ, ਇੰਝ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ? ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਿ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਨੇ ਇਕ ਸੁਨੱਖੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਚਾਦਰਦਾਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਫਿਰ ਚਾਰ ਟਕੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਅਰਬ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ ਤੇ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜੁਆਨ ਪੁੱਤਰ ਸਰਬਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਪਤਨੀ। ਦੋਹਾਂ

ਸਰਬਣ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਾਂ। ਐਵੇਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਵਹਿੰਗੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਭਾਣਜਾ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਮਰੇਂਗਾ। ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੱਚ। ਤੇ ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਬਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਹਿੰਗੀ ਉਹਨੇ ਵੀ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਇਕ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਆਂ-

ਕਿਥੇ ਘੁੰਡ ਦਾ ਰਿਹਾ ਰਿਵਾਜ ਹੁਣ ਤਾਂ, ਪਟੇ ਰੱਖ ਲਏ ਮੂੰਹ ਕੇ ਗੁੱਤ ਮੀਆਂ।

ਪਿਉ ਪੂਰਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਿਐ, ਨਹੀਂ ਧੀ ਨੂੰ ਸੇਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੁੱਤ ਮੀਆਂ।

ਡਰ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਏ, ਕਿਹੀ ਆਈ ਕੁਲਛਣੀ ਰੁੱਤ ਮੀਆਂ।

ਤਾਰਾ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਬਿਗੜਿਆ ਸੁਧਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਾਪੂ ਫੇਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਜੁੱਤ ਮੀਆਂ।

ਮਾਵਾਂ ਇੱਛਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਸਰਬਣ ਜਿਹੇ ਨਾ ਰਹਿ ਗਏ ਪੁੱਤ ਮੀਆਂ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਹਨ ਵੇਖਣਾ, ਪਰਖਣਾ, ਸਮਝਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਰਬਣ ਪੁੱਤ ਉੱਕ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਹਿਲ-ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਮੁਨਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਰਬਣ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਵੇਂ ਸਰਬਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੱਥਲੀਂ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਕਦੇ ਫਿਰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲੇ ਚਾਰ ਸਰਬਣਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਚ ਸੁਆਹ ਪਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੁੱਤਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇਕ ਵਕੀਲ ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਲੱਖ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਰਬਣ ਕੁਮਾਰ ਲੀਹੇ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਲਾਕ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮਹਿਲਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦਿਓ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੋ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਇਹ ਵਿਆਹਿਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਰਹਿੰਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪਸ਼ੂ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਪੁੱਤ ਲਗਦਾ। ਇਹਨੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਗ਼ਾਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਨ੍ਹੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ...ਵੀ ਹੈ...ਵੀ ਤੇ ਮਾਂ...ਵੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹਦੇ ਸ਼ਰਮ ਹਿਆ ਦੇ ਕਪੜੇ ਵੀ ਪੁਆਓ। ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸਰਬਣ ਕੁਮਾਰ ਚੁੱਪ ਸੀ ਤੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜੰਦਰਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣੋਂ ਅਸਮਰਥ ਸੀ। ਮਹਿਲਾ ਜੱਜ ਕਦੇ ਉਸ ਭਲੇਮਾਣਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਪੀੜਤ ਵਕੀਲ ਵਲ। ਖੈਰ ਤਲਾਕ ਤਾਂ

ਹਾਲੇ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਲੱਗਾ ਕਲੰਕ ਕਦੋਂ ਧੋ ਹੋਵੇਗਾ?

ਮਾਝੇ ਦੀ ਧੁੰਨੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਂ ਦਾ ਘੋਟਣਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਰਬਣ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਦਰਦਨਾਕ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੋਇਆ ਇੰਝ ਕਿ ਇਸ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਉ ਤਪਦਿਕ ਨਾਲ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਪੁੱਤ ਦੇ ਐਥੋਂ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਧੀ ਕੋਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਡੂਫ਼ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਰਬਣ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਧੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲੁਆ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤ ਕੋਲ ਆਈ ਤਾਂ ਖਾਧੀ ਪੀਤੀ ਵਿਚ ਮਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜ ਪਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੱਤ ਸਵੇਰੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਚੱਲੀ, ਮੈਂ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਦਿਆਂਗੀ। ਉਹ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇਵੇ। ਘੋਟਣਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਫਾੜ ਕਰਦਾ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਂ ਵੀ ਗਈ ਤੇ ਡੂਫ਼ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ। ਪੂਹਲੇ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਰਬਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕਦੋਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ “ਮਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ-ਰੱਬ ਦੀ ਪੂਜਾ-ਮਾਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਦੂਜਾ।”

ਜਿਸ ਤੀਜੇ ਸਰਬਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੰਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਇਸ

ਦਰਦਨਾਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਜੀਭ ਦੰਦਾ ਹੇਠ ਦੇ ਕੇ ਮੰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਓ। ਗੱਲ ਇਉਂ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਦਾ ਇਕ ਸਰਬਣ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਮਸਾਂ ਸੈਟ ਹੋਇਆ। ਚਾਲੀਆਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ। ਪਿੱਛੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਸਰਬਣ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਕੋਠੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਆਹ ਉਤੇ ਇਧਰੋਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਕੋਹੜੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਚੰਦ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇਗਾ। ਗੱਲ ਇਉਂ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਾਗੋਂ ਨਿਕਲੀ। ਖੂਬ ਘੜਮਸ ਪਿਆ। ਚਾਲੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੁਮਾਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਰਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਦੋ ਮਿੱਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਤਾਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਰਬਣ ਦਾਰੂ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੋਸਤ ਕੋਠੀ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਇਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਸਰਬਣ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਟੁੰਨ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਣ ਵੜਿਆ। ਦੋ ਕੁ ਨਿਆਣੇ ਸੌਫੇ ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਠੋਂ ਚਲੇ ਬੋਲੇ ਸੌਫੇ, ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਜਾ ਪਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਸਤ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਗਏ ਅਮਰੀਕੀ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕੀਤਾ ਉਹ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰੂਵਾਂ ਸੀ।

ਤਤਕੇ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਚਲੇ ਗਿਆ। ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ‘ਉੱਠ ਪੁੱਤ ਸੋਨੀਆ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ, ਜੰਵ ਵੀ ਚੱਲਣਾ’ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਦੋਸਤ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਸੋਨੀਆ ਪੁੱਤ ਛੋਟੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਬਰਾਤੇ ਵੀ ਚਲਣਾ।’ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਤੇ ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਪਵੇ। ਖੈਰ! ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸੋਨੀਆ ਕੌਣ ਹੈ? ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਅਮਰੀਕੀ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਸਰਬਣ ਕਿੱਥੇ ਐ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਣਾ।” “ਯਾਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਆਇਆਂ।” ‘ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਘਰੇ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗਾ।’ ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਘਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਪਰ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਤਾਂ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਚੰਗੀ ਸੇਵਾ ਪਾਣੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਪੁਛਿਆ, “ਤੁਹਾਡੇ ਕਿੰਨੇ ਬੱਚੇ ਨੇ? ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?” ਉਸ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਜੁਆਬ ਵੇਖੋ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ‘ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੰਜਲੀ ਕੋਠੀ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਸਰਬਣ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਹੈ।” ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਬੱਚੇ ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਨੇ। ਵੱਡੀ ਜੱਸੀ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸੋਨੀਆ 10ਵੀਂ ‘ਚ ਹੈ ਤੇ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਰਣਜੀਤ 8ਵੀਂ ‘ਚ।’ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਸੋਨੀਆ ਕੌਣ ਸੀ।

ਇਸ ਕਲਯੁਗੀ ਸਰਬਣ ਚਾਚੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸੁਆਹ! ਉਨ੍ਹੇ ਆ ਕੇ ਬੜੇ ਫੋਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇਥੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪਰ ਲੱਖ ਲਾਹਣਤ ਇਦਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸਤ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਧਰਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿਵੇਂ ਝਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਇਕ ਗਾਇਕ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵੀ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਸਰਬਣ ਕੁਮਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਾਰੇ ਵੇਖ ਲਵੋ। ਪਛਾਣ ਦਾ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਦਾ ਤਖੱਲਸ ਉਵੇਂ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ‘ਸਟੇਟ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਨੱਖਾ ਗਾਇਕ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਚਿਤੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਨੱਚਣ ਟੱਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਲਝਾ ਲਿਆ। ਘਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਘਰਵਾਲੀ ਭਰੀ ਭੀੜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਅੱਜ ਰੰਗਰਲੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਮਨਾ ਕਿ ਆਇਆਂ। ਲੱਗ ਪਿਆ ਕੁੱਟਣ। ਅੱਠ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਟੀ ਤਰਲੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਪਾਪਾ ਨਾ ਮਾਰੇ ਮੰਮੀ ਨੂੰ। ਉਹਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਰੀ ਵੱਟ ਕੇ ਚਪੇੜ। ਉਹ ਮਾਰੀ ਖੁਦੋਂ ਵਾਂਗ ਚੁੱਕ ਕੇ। ਇੰਨਾ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਟੇਵ ‘ਚੋਂ ਤੇਲ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ੁਕਰ ਰੱਬ ਦਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਬਚ ਤਾਂ ਗਈ ਪਰ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਚੁੜੇਲ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ। ਹੀਰ ਵਰਗਾ ਚਿਹਰਾ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਅੱਖਾਂ ਇਉਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਨੇ ਕਿ ਚੁੜੇਲ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਪਤੀ ਬਚਾ ਲਿਆ ਕਿ ਸਟੇਵ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸੁਨੀਤਾ ਰਾਣੀ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਵਰਤਮਾਨ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਉਜਾੜ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਬਣ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਫੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਹੈ।

ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ

ਲੱਗ ਗਈਆਂ।

ਭੂਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਬੋਕ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਮੌਕ ਸਾਹਿਤ। ਚੌਥੀ ਵੰਨਗੀ ਵੀ ਉਸ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੈ ਸੜਕ ਸਾਹਿਤ। ਭੂਸ਼ਨ ਆਪ ਵੀ ਸੜਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਧੀਆ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਲੀ ਮਾਯੂਸੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਭੂਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੂਸ਼ਨ ਇਕ ਘਸਿਆ ਸਿੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਅਸਲੀ। ਖੂਬ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਗੁੰਮ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀਆਂ ‘ਗੁੰਮ ਹੋਈਆਂ ਚਾਬੀਆਂ’ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਭੂਸ਼ਨ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ: ‘ਸੂਤਰਧਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ’। ਭੂਸ਼ਨ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਉਸ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੰਚ ਕਿਵੇਂ ਸਜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭੂਸ਼ਨ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਸਕੀਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲੇਖਕ ਕਾਲੋਨੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਿਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਹੋਵੇਗੀ, ਸੇਖੋਂ ਝੱਟਕਾ ਸ਼ਾਪ ਅਤੇ ਬਟਾਲਵੀ ਬਟਨ ਹਾਊਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਾਰੇ ਵੱਡੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਦੀ।

ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਦੋਸਤ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪ ਉਚੇਚ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੋਸਤ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ: ‘ਸ਼ਾਹ ਕਾ ਮੁਸਾਹਿਬ’। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ

ਮੌਸਮ ਹੀ ਬੀਤ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿੰਬਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ? ਪਰ ਬਿੰਬਾਵਲੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਉਸ ਅਜੇ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਭੂਸ਼ਨ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਆਲੋਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਘੁਮਿਆਰ ਵਾਂਗ ਘੜ ਘੜ ਕੇ ਖੋਟ ਕਢਦਾ ਹੈ। ਬੰਸਾਵਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸੁੰਕਰਅਚਾਰੀਆ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਵਾਰਸ ਹੈ। ‘ਕਵਿਤਾ’ ਵਾਲਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਿਰਾਸੀ ਕਿਹਾ ਸੀ; ‘ਸੰਕਲਪ’ ਵਾਲਿਆਂ ਬੀਰਬਲ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ‘ਨਾਗਮਣੀ’ ਅਤੇ ‘ਲਕੀਰ’ ਨੇ ਅਸ਼ਟਵੱਕਰ ਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਭੂਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੱਕਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਸਿਵਾ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਗਰਟ ਉਸਦੀ ਛੇਵੀਂ ਧੁਖਦੀ ਉਂਗਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਉੱਤਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦਾ ਵਿਅੰਗ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਝਾੜਦਾ ਹੈ। ਨੀਚੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪਵੇ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਤੋਂ। ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਈਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੈਰ ਹਨ, ਦੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜਕਪੂਰੀ ਜੇਕਰ ਵਾਲੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਮਜ਼ਾਕ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਭੁੱਖ ਦਾ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਬੱਚਾ ਸੌਂਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਰੀ ਘੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬੁੱਢਿਆਂ ਠੇਰਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੋਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਤਰਾਸ਼ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਰਥ ਉਸ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਲਗਾਮ ਹੈ।

ਭੂਸ਼ਨ ਇਕ ਸਿਗਰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਧੂਆਂ ਵੀ। ਜਨਵਰੀ 1973 ਦਾ ਠੰਢਾ

ਅਲਸਾਇਆ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ, ਬਾਈ ਸੈਕਟਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਭੂਸ਼ਨ, ਮੈਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਸਲਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿੱਧਰ ਚਲ ਕੇ ਬੈਠੀਏ। ਭੂਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਟ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਬੋਤਲ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਰੋੜ ਭੋੜ ਹੋਇਆ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਕਿੱਧਰਿਓਂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਭੂਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੋਤਲ ਛੁਪਾਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਓਏ ਬਾਹਮਣਾਂ! ਤੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ?’ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਹੋਏ ਸਿਰ ਨੂੰ ਖੁਰਕਦਾ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ। ਦੋ ਸਾਹ ਲੈਣ ਬਾਅਦ ਬੋਲਿਆ, ‘ਯਾਰ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਐਥੇ ਘਾਹ ਤੇ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਈਏ, ਮੈਂ ਕਿਤਿਓਂ ਗਲਾਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਘੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਯਾਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਐਤਵਾਰ ਹੈ’। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਗਲੇ ਦੀ ਨਾੜ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਫੜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਘਾਤਕ ਸਿੰਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਗਏ ਸਾਂ। ਖੈਰ...

ਖੈਰ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਬਾਹਮਣ’ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਭੂਸ਼ਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵਰਤਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਬੁਹੜੀ ਜਿਹੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਲਿਖਾਰੀ ਦੋਸਤ ਭੂਸ਼ਨ ਲਈ ‘ਪੰਡਿਤ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਭੂਸ਼ਨ ਇਕ ਡੂੰਘਾ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਤਿੱਖਾ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਆਖਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਭੂਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਹਾਲਤ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ!

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ

ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM

HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਆਲੋਚਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰਬਚਨ ਦਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਪੰਜਾਬੀਓ ਜੀਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨਾ” ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਕੰਵਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਸਬੰਧੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਰੇ ਨੁਕਸ ਗਿਣਾਏ ਸਨ। ਉਂਝ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਫੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਿੱਤਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਚਨ ਦੇ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੇ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ। ਰਾਹੀ ਦੇ ਲੇਖ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਹਥਲਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਰਾਹੀ ਨੇ ਜਸਵੰਤ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਕੰਵਲ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਰਾਹੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਾਂਗੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਹੇਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਮੂਲਵਾਦੀਆਂ ਦਾ

ਭੀਮ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀਓ-ਜੀਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਦੇ ਵਿਪੱਖ ਵਿਚ ਛਪੇ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਕੌਲ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਰਕ। ਉਸਦੀ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੂ ‘ਵਰਗ’ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ‘ਵਰਗ’ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵਰਗ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।) ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਇਹੋ ਕਾਣ ਉਸਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭਾਵ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਤਬਕਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ) ਦੇ ਵਿਰੋਧ

ਯੁੱਧ ਲੱਭੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਰਦਾਰ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ-ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਇਹ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰੂ ਵਿਚ 65 ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਬਾਰਾਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਥਿਆਂ (ਮਿਸਲਾਂ) ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ’ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ। ਭਾਵੇਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੀਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ‘ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ’ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਪਰੀਆਂ—

1. ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲੀਡਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਜੋ ਸਿੱਖ-ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵਿੱਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ।

2. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਖੱਤਰੀ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

3. ਜਿਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਜਾਤ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸਿੱਖ-ਇਨਕਲਾਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹੀ ਇਥੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗੀ।

4. ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਕੀ ਧਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਸਥਾਗਤ (Instituted) ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਆਰਥਿਕਤਾ, ਸਿਆਸਤ ਆਦਿ ਉਪਰ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਇਥੇ ਜੱਟਵਾਦ ਨਵੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਨਪਣ ਲੱਗਾ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਤੱਕ ਅਨੇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਗੀਰਾਂ, ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਆਦਿ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਦੀਆਂ, ਸੋਢੀਆਂ, ਭੱਲਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਗੁਰੂਡੰਮ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ, ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਖੌਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਲ ਧੱਕਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਜੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਨਾਢ ਜਾਗੀਰੂ ਜਮਾਤ ਉਭਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ, ਧਰਮ-ਨਿਰਪੇਖ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਪਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਿਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਦਲਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ।

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ‘ਪਾਤੋਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ’ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਗੂੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕੀਤਾ। ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਜਿਹੜੀ ਬੁਰਜੂਆ ਜਮਾਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਉਸਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਨੇ ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ

ਲਹਿਰਾਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਭਾਵ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਈਆਂ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਟਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ-ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਅਖੌਤੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਰਗ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ‘ਤੇ ਲੱਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਰਾਹੀ ਉਸ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨ ਸੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ 260 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਕਰੂਰ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲਹਿਰਾਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਨਰ-ਜਾਗਰਣ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਜਮਾਤੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਸਿੱਖ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਦੇ ਇਸ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਉਭਰੀ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵੱਖਰਤਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਸਗੋਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਮਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ 1947 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੀ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਵਲ ਸਾਂਭਰਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਨਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਸੋਚ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਆਰੰਭੀ ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਕੜ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉੱਭਰੀ ਸਿੱਖ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮੱਤ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰੰਦਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਨਰ-ਜਾਗਰਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਪੈਪਸੂ ਦੀ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਆਦਿ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸੋ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ‘ਸਿੰਘ ਸਭਾ’

ਲਹਿਰ ਤੀਕ ਸਮੇਟ ਦੇਣਾ ਉਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਸਮਝੀ ਹੈ।

ਰਾਹੀ ਸਫਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਸਿੱਖ ਸੂਬਾ’ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ’ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ?

ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਏਨਾ ਹੇਜ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ਕਿਉਂ ਸਿਰਜੀ ਗਈ? ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੇਫਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਰਿਸਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਇਹ ਵੀ ਰਾਹੀ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਕੱਚਾਪਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਸਿੱਖ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ‘ਮਜ਼ਬੂਤੀ’ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲਵਾਯੂ, ਜਵਾਨੀ, ਆਦਿ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹਨ) ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਲੋਕ (ਸਿੱਖ) ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ? ਜੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਹੀ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਏਥੋਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੇ ਹੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤਰਾਏ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ ਜੋ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਬਣਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਲਹਿਰਾਂ, ਜਨਸੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਵਰਗ ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਕੂਟਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਜਨਸੰਘ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਖਾਂਦੀ ਪੀੜੀ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਜਮਾਤ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਗਈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਅੰਤ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲੁਟੇਰੇ ਅਤੇ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਵੰਦਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਇਹਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਵੰਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਬੁਰਜੂਆਜ਼ੀ ਭਾਵ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਨੇੜ ਅਨੇੜ ਦਾ ਲੰਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤਫਸੀਲ ਵਿਚ ਫਰੋਲਣਾ ਏਥੇ ਕੁਝਾਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ‘ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਖਾੜਕੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਇਥੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮਾਡਲ ਨੇ ‘ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ’ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਗਰੀਬ ਅਤਿ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 ਉੱਤੇ)

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਬਨਾਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਰਾਹੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਕਾਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਿੱਖ-ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ‘ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ’ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੜ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਚੁਣੌਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਉਠਾਏ ਕਦਮ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਰਾਜਾ-ਰੰਕ ਆਦਿ ਵਲਗਣਾ ਤੇ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਵਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਰਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ (ਅਕਾਲ ਤਖਤ) ਉਸਾਰਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹੋ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਦੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਉਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਵਰਗਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਖੇਤਰਾਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਕਵੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰੀਬ ਮੁਜ਼ਾਰੇ, ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹਾਸ਼ੀਏ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਹ ਲੋਕ ਤਾਕਤ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਗਏ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਗਏ। (ਅੱਜ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਜਕੜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਹੈ।) ਆਪਣੀ ਇਸ ਤਾਕਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਅਫ਼ਗਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਉਥੇ ਇਹ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ।

ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਰਾਜ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜੱਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਰਖਾਣ, ਲੁਹਾਰ, ਕਲਾਲ, ਚਮਾਰ ਆਦਿ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ

ਦੇਹ ਦਾ ਦਰਦ ਹੀ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਸੀ ਫਰੀਦਾ ਲਈ

ਸਫ਼ਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਫਰੀਦਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਮ-ਸਬੰਧ ਬਣਦੇ ਬਿਣਸਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧ ਵੀ ਸਨ। ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸੰਤੋਖ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਚਰਚਿਤ ਹੋਇਆ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੋਢੀ ਲੇਵ ਟਾਟਸਕੀ ਨਾਲ ਫਰੀਦਾ ਦਾ ਸਬੰਧ, ਜੋ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕਿਆ। ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਟਾਟਸਕੀ ਲਈ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਰੂਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਵੇਰਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਮੈਕਸੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਟਾਟਸਕੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਤਵੇਂ ਸਾਲ ਸੀ। ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਸੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਫਿਦਾ ਹੋਣੇ ਰਹਿ ਨਾ ਸਕੇ। ਜੋ ਇਸ ਸਬੰਧ ਦਾ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਕੁਕਰਮ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਅਸਹਿ ਸੱਟ ਵੱਜਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕੇ, ਇਸ ਅਣਹੋਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦੋਨੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਰਵੇਰਾ ਨੂੰ ਇਹ ਧਰੋਹ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੀ ਨਿਰਬਲਤਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਟਾਟਸਕੀ ਦੀ ਭੇਦਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਦਮਾ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਵੇਰਾ ਅਤੇ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਤਾਂ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਦਾ ਖੰਡਨ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਕੁੱਲ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ, ਭੋਗਣ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸੀਸ ਪੀੜਾ ਹੀ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਦੀ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਅਸੀਸ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੋਨ ਬਰਜਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੀ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਕਾ ਵਾਹ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਲਫਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 'ਉਸਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਵਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੰਤਹੀਣ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਹਰੇਕ ਵਸਤ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਲੋਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਝਾਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਸਤਾਂ ਜੋ ਚਿੱਤਰੀਆਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਾਦਾਂ, ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।"

ਉਸਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸੱਚ ਭਲੀਭਾਂਤ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ 1926 ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਮਖਮਲ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਗਾਊਨ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਾਮਈ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਰਦਨ ਪਤਲੀ ਸੁਰਾਹੀ ਵਰਗੀ, ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਗਾਹ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿੰਬ ਹੀ ਸਿਰਜਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਮੱਧਕਾਲੀ ਅਤਾਲਵੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਮੋਦਗਿਲਾਨੀ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਕਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉਸਦਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੁਪਨਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨੇ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡੀਗੋ ਰਵੇਰਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸ਼ਾਦੀ ਨੇ ਚੂਰ ਚੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਆਫਤ ਵਾਪਰੀ। ਪਹਿਲੀ ਜਦ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਜਦ ਰਵੇਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਜੋ ਸੁਪਨਾ ਉਸਦੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਤੋਂ ਝਲਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੱਲਾਂ ਆਫਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ

ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ।

ਪਹਿਲੀ ਆਫਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਨਿਰੋਗ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਆਫਤ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ, ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਦੋ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏ। ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ਸਮਾਂ ਉੱਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੀਮਤੀ ਮਖਮਲ ਦੇ ਗਾਊਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੇ ਸਾਦੀ ਅੱਧੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਗਰਦਨ ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਯੁਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੰਤਵ ਉਸਦਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਉਤਪੱਤ ਹੋ ਕੇ, ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਕੇ, ਹੀ ਉਹ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਇਹ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਕਾਟੇ ਹੀ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਆਫਤ ਆਪਣਾ ਕਹਿਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੀ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਰਵੇਰਾ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਠਹਿਰਨਾ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਪਲੀ, ਇਸ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਉਤਪੱਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਛੁਕ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ, ਤੋਂ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਵਿਚ ਸਜੀ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਉਹ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਬੁੱਤ ਬਣੀ

ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਗਰਭ-ਪਾਤ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਵੀ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਲੋਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਾ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਦੀ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਸੋ ਲੋਟੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਦਾ ਛਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਲਾ ਹਿੱਸਾ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨੰਗਾ ਹੈ

ਤੇਜਵੰਤ ਗਿੱਲ

ਅਤੇ ਯੋਨੀ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੱਕ ਜਨਮਜਲੀ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਗਰਭਪਾਤ ਉਸਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਾਹ ਲੈਣ ਜੋਗੀ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਬੇਅੰਤ ਪੀੜਾ ਦੇ ਦਿਲ-ਚੀਰਵੇਂ ਦੀਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਫਤਾਂ ਕਾਰਨ ਫਰੀਦਾ ਦੇ ਤਨ-ਮਨ ਨੂੰ ਭੋਗਣੀ ਪਈ। ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਰਹੂਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹੀ ਸੀ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੇ ਟਾਟਸਕੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ

ਫਰੀਦਾ ਕੱਠਲੇ ਅਤੇ ਡੀਗੋ ਰਵੇਰਾ ਦੀ 1930 ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ

ਖੜੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਜਾਮਨ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵੁਕ ਚਿੱਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਲਈ ਉਦਰੇਵੇਂ ਅਤੇ ਉਪਰੇ ਤੋਂ ਭੈਅ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਉਂਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਜਿਸ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਦਰਦ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਲਹਿ ਜਾਵੇ, ਉਸਦੇ ਮਨ ਤਨ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਗਰਭ-ਪਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਜੋ ਬੱਚਾ ਜੰਮਣ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਡਦਾ ਹੋਇਆ ਬਿਸਤਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਵਜੋਂ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੋਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਸਤਰ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਕੋਰੇ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਤਨ ਨੂੰ ਡੋਬ ਹੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਯੋਨੀ ਦੇ ਹੇਠ ਲਹੂ ਦਾ ਛੱਪੜ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੱਸੀਆਂ ਨਾਲ ਨੂੜੀ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਏ ਭਰੂਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਰਭ-ਪਾਤ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਲੋਬੜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਉਹ ਸੰਦ ਵੀ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ਜਨਮ

ਦਿਨ 'ਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਮਨ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲੋੜਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਉਸਨੇ ਨਿਗਾਹ ਨੂੰ ਰੀਝਾਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਦਾਮੀ ਚੋਲਾ, ਉੱਪਰ ਖਾਕੀ ਸ਼ਾਲ, ਗੂਹੜੇ ਰੰਗ ਦੀ ਅੰਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਿੱਤਲੀਆਂ ਛਾਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਗੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸਨੇ ਡੋਡੀ ਸਮੇਤ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਡੂੰ ਉਡੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੜ ਪਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਕੁੱਲ ਅਰਮਾਨ ਦਰਜ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸੁਰਰੀਅਲਿਜ਼ਮ ਦਾ ਬਾਨੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਆਂਦਰਿ ਬਰੈਤਨ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੱਤਰ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਮ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਭੱਜ, ਭੈਅ ਤੇ ਡਰਾਉਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੇ ਖੰਡਿਤ ਬਿੰਬ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਖੇੜਾ ਅਤੇ ਹੁਲਾਸ ਝਲਕਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ ਬੇਅੰਤ ਪੀੜਾ ਦੇ ਹੀ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ ਨਾਮੀ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਪੀੜਾ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ਜੋ ਰਵੇਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਾਮ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ

ਦੁਫਾੜ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਗਈ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜੀ ਦਾ ਦਿਲ ਤੀਰ ਨੇ ਚੀਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਿੱਕ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਖੰਭਾ ਵਾਲੀ ਪਰੀ ਨੰਗੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਪਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦਾ ਦਿਲ ਢੇਰ ਬਣਿਆ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹੱਥ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਬਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਉਹ ਬੜੇ ਨਿਰਦਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੱਟ ਕੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਫਰੀਦਾ ਦਾ ਰਵੇਰਾ ਨਾਲੋਂ ਤਲਾਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਮਰਦਾਵੀਂ ਪੌਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਔਰਤ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਵੇਰਾ ਨੇ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਸਾਂਭ ਰੱਖਣੇ ਅਯੋਗ ਸਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਰਦਾਵੇਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਐਸੇ ਵੀ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਬਾਂਦਰ ਸੰਗ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਪਤ ਅੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਅੱਗੇ ਉਸਨੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਚਿੱਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਲ ਬਾਂਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਹਮਦਰਦੀ ਝਲਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦੁਵੱਲੀ ਫੇਰੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਰੂਪ ਚਿੱਤਰੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ, ਦੂਜਾ ਪੱਛਮੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਪਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕਟ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਦੋਨੋਂ ਰੂਪ ਕਿੰਨੇ ਦੂਰ ਸਨ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੇ ਤਲਾਕ ਮਗਰੋਂ ਰਵੇਰਾ ਨੇ ਫਰੀਦਾ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ। ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੇ ਭੁੱਖੜਪਣ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਰਵੇਰਾ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਨੱਚਤਾ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਦੀ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖਾਵੰਦ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਕਾਮ-ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਵੇਰਾ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਉਤਰਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਬੀਵੀ ਦੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਨਿੱਘਰਦੀ ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਅਵਸਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਨਵਾਂ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲੰਮੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਹੈ। ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਤਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਨਵੇਂ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਵੀ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁੰਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਜਾਏ ਸਨ। ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਪਟੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਉਸਦੇ ਪਿਆਰੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਹੈ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਜਿਸ ਆਫਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਵੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸਦੀ ਪੀੜਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆ ਗਈ। ਪਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਪਾਸਿਉਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਿਲਕੁਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗੈਰਗਰੀਨ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਇਕ ਪੈਰ ਦਾ ਪੋਟਾ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਵਕਤ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਉਸਦਾ ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਨ ਲੱਗਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਟੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਕਈ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਸੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹਿਰਨ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫੁਰਤੀਲੇ ਹਿਰਨ ਦੀ ਦੇਹ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਘਣੇ ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਘਿਰੇ ਹਿਰਨ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹਰਿਆਵਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਧਰ ਜਾਣਾ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਧਰ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ।

ਤੀਰਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛਾਣਨੀ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੀਰ ਵੱਜੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਗਰਦਨ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਕਈ ਤੀਰ ਵੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੀਰ ਕਿਧਰੋਂ ਆਏ ਹਨ, ਕਿਸਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛਾਣਨੀ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦਾ ਬਾਰਾਂਸਿੰਗਾ ਸਿਰ ਆਪਣਾ ਗੌਰਵ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹੈ। ਜੋ ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਰ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰ ਹੈ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋਈ ਲੱਠ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਲੱਕ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਧੀ ਸਤੋਰ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਨੇ ਨਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਹੁੰ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੋਖਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਨੇ ਢਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਛਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲਿਉਂ ਲੱਕ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਚੀਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਦੀ ਲੱਠ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਲੱਠ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਗੇਰੂ ਰੰਗੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘੋਰ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਅਸੀਸ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਸਹਿ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪੀੜ ਸਹਿ ਲੈਣ ਦੀ ਜੋ ਕਨਸੇਆਂ ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਤੋਂ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਨ ਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤਰਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਇਸਨੂੰ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਸਟਿੱਲ ਲਾਈਫ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਬਣਾਏ। ਟੇਥੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਲ ਕੱਟ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜੋ ਤਲਿਸਮ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਉਸਦੀ ਅਨੰਤ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਚੈਨ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੂਸਾ, ਜੱਗ ਦਾ ਉਦਾਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਤਾਲਿਨ ਦੇ ਸੰਗ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਜੰਢੀ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਕੀ ਦਿਸਿਆ ਮੈਨੂੰ ਜਲ ਵਿਚ ਆਦਿ ਹਨ।

ਮੂਸਾ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਦੀ ਲਿਖਤ Moses and Monotheism (ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਅਦਵੈਤਵਾਦ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਨਮ ਉਪਰੰਤ ਰਵੇਰਾ ਵਾਂਗ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ, ਮਾਰਕਸ, ਲੈਨਿਨ, ਟਾਟਸਕੀ, ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਿੱਥਕ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਯੂਨਾਨ, ਮਿਸਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਫਰੀਦਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੈਅ ਵਿਚ ਹੀ ਜਗਤ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਜੱਗ ਦਾ ਉਦਾਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਇਹ ਸਿਹਰਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕੋਲੋਂ ਆਉਂਦੇ ਵੱਡ ਆਕਾਰੀ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਹਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਵੈਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਦੇਹ ਦੀ ਅਨੰਤ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਚਵਾਂ ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ। ਜਾਨ ਬਰਜਰ ਨੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਕੇ ਇਹੋ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਤੋੜਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਫਰੀਦਾ ਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਚ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਅਯੋਗ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਜਾਨ ਬਰਜਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਕਾਸ-ਰੇਖਾ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਪਥਰਾਏ ਲੋਕ-ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਣਾ, ਇਸ 'ਤੇ ਛਾਈ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੰਪਨ ਭਾਲਣਾ, ਇਸ ਕੰਪਨ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ, ਬਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲਕਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਖਣਾ, ਇਸ ਪਰਖ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੀਨ ਪਸਮੰਜ਼ਰ ਦੀ ਆਸ ਪੁਗਾਉਣਾ ਆਦਿ, ਉਸ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾ ਨਿਭਾਉਣ ਖਾਤਰ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਲਾ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰ, ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਕਲਾ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਾਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇਸਦੇ ਜੋ ਪਰਿਣਾਮ ਬਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੌਂਕ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ, ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ, ਉਸ ਲਈ ਕਸਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਅਰਪਿਤ ਹੋਣਾ ਉਸਦਾ ਨਸੀਬ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਕਾਮ-ਸਬੰਧ ਉਸ ਲਈ ਬਕਾਵਟ ਅਤੇ ਤਣਾਉ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਭਾਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਹੋਰਾਂ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਅੱਖ, ਕੰਨ, ਨੱਕ, ਚਮੜੀ ਰਾਹੀਂ ਪਥਰਾਏ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲਾਂ ਤੱਕ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਨਿਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਤੋਂ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਕਾਮ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਦਾਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋ ਇਸਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ਼ਕ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਮਰਦ ਨਾਲ ਉਮਰ ਭਰ ਵਫ਼ਾ ਨਿਭਾਉਣ, ਸ਼ਾਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਾਹਨ ਬਣਨ, ਉਲਟ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਖਾਵੇਂਦੀ ਕੀ ਕਹਿਣੀ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣ, ਆਦਿ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਭਾਵੁਕ ਸਾਂਝ ਨਾ ਰਹੀ।

ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਲਈ ਇਸ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੋ ਖਤਰਾ ਖੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਖ਼ਬਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ

ਖਾਤਰ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣੇ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੂਭ-ਚਿੰਤਕ ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਮਾਮੇ ਇਰਵਿਨ ਬਕਤਿ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਰਦ ਨਾਲ ਸੰਭੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਕਾਮ-ਸਬੰਧ ਦਾ ਇਹ ਦਰਪਨੀ ਦੁਹਰਾਉ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧ ਦਾ ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰਥਮ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਪ੍ਰਥਮ ਮਹੱਤਵ ਉਸ ਲਈ ਮਰਦ ਨਾਲ ਕਾਮ-ਸਬੰਧ ਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੋ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਪਰਖਣਾ ਪਰ ਉਸਦੇ ਨਸੀਬ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ।

ਪਹਿਲਾ ਮਿਆਰ ਸੀ ਮੌਜ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, “ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਾਂਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਆਨੰਦ ਦੀ ਥੋੜੇ ਵਕਤ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਨਾਲ ਹੀ ਜਦ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, “ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਐ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੁਸਨ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁਣ ਹਨ,” ਤਾਂ ਇਸ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਖਾਸੀਅਤ ਸੀ, ਉਹ ਕਲਾ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲੀ ਕੈਫੀਅਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਮਿਆਰ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ, “ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਡਭਾਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿਤਮ ਦੇ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹਾਂ।” ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਆਪਣਾ ਸਹਿਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬੰਧਨ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਉਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬੰਧਨ-ਮੁਕਤ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਲਈ ਗੁਪਤ ਅੰਗ

ਦੇ ਰੋਗ ਦਾ ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਚਿੰਤਨ, ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਓਤ ਪੋਤ ਸੱਚ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੰਤਰ ਜਾਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਥਰਾਇਆ ਜੀਵਨ ਜੋ ਉਸਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਲਗਾਅ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਇਸਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਐਨਾ ਕੁਝ ਨਜ਼ਿੱਠਣ ਲਈ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਅਦਭੁੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਭਾਗੀ ਬਣ ਗਈ। ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਘਾਟ ਰਹਿ ਗਈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਮੁਹਤ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮੁਹੱਲਤ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਦੇਣ ਫਰੀਦਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਨਸੀਬ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿੰਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਭਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਾਹੇ ਸਿਆੜਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਰੰਗੀਨ ਲੀਹਾਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਲ ਕੇ ਸੱਭੇ ਰੰਗ ਬੇਰੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਮ ਸੱਚ ਦੇ ਸਹਿਜ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਚੈਨ ਫਰੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਲਖਸ਼ ਸੀ। ਜੇ ਲਖਸ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਅੰਤਹੀਣ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਖਾਤਰ ਜੇ ਇਕ ਨੇ ਪਾਸ ਪਾਸ ਹੋਏ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਨੇ ਦਹਿਕਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਲਾਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਨਾਂ ਵਿਚਲਾ ਇਹ ਨਾਤਾ ਤੁਲਨਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਤਸੱਵਰ ਅਤੇ ਯਾਦ ਦਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਹੇਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਾਂ...

ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਣ ਦੇ ਕੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸੰਕਟ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਲੜਾਈ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਆਰਥਿਕ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣ ਗਈ ਤਾਂ

ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਮਸਲਾ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਬੁਰਜ਼ੁਆਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ? ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਹਲਾ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ

ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਖਾੜਕੂ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਭੁਗਤਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਵੱਡੇ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗਲ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੁਨਰ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਅੰਤ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅੰਤ ਅਮੀਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਵਿੱਖ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਜਾਈ

ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਧੜਾਧੜ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਅਤੇ ਵਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਰਾਹੀਂ।

ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਏਨਾ ਹੇਜ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਨਫਰਤ ਕਿਉਂ ਸਿਰਜੀ ਗਈ? ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੋਫਾੜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਰਿਸਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 'ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ' ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਗਰਮਦਲੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਧਨੀ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨੀ ਭਾਵ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਮੋਕਾਪ੍ਰਸਤ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਹਨੇ ਗਰਮਦਲੀਏ ਅਨਸਰਾਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਡੇ ਟੇਕੇ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਖੜਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਗਰਮ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੂਥੇ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਏ

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ **ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ** **ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ**
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜਨਾ **ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ** **ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ**

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡਾਕਟਰ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

**ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ**

**ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ**

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਪਰਤਿਆ ਜਥਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ 3 ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਦਾਮੀ ਬਾਗ ਤੋਂ 4 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ 7:50 ਵਜੇ ਲਗਭਗ 800 ਯਾਤਰੀ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਟਰੇਨ ਰਾਹੀਂ ਲਾਹੌਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਚੱਲੇ। 8 ਵਜੇ ਲਾਹੌਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ। 10 ਵਜੇ ਤੀਕ ਯਾਤਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਰ ਗੱਡੀ ਸਿਗਨਲ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। 15-20 ਮਿੰਟ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸਾਂ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੀ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਉਡੀਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਸ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਰੇਲਵੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ ਵਿਚ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ ਦਾ ਫਸਟ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਮਲਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਤਕ ਰਸਤੇ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਹੱਦ ਸੀਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿਸਟਰ ਨਈਅਰ, ਫਸਟ ਸੈਕਟਰੀ, ਦੇ ਗਲ ਪੈਣ ਤੀਕ ਗਏ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ-ਧੁਹ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਮਾਯੂਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਪਦਿਆਂ ਮੈਂ ਲੰਗਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਂਗਿਆਂ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਵੀਜ਼ਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੱਡੀ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਦਾਮੀ ਬਾਗ ਲਈ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ, ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੱਡੀ ਅਟਾਰੀ ਵਲ ਤੋਰੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਰਕਮ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਥੇ ਦਾ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਘੇਰਾ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੌ-ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦੇਣ। ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਰਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਚੁੱਕਿ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਯਾਤਰੂਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਬੈਸੀ ਵਲੋਂ ਰਕਮ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲੱਗੀ।

ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਦਫਤਰ ਫਸਟ ਸੈਕਟਰੀ ਮਿਸਟਰ ਨਈਅਰ ਕੋਲ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਰੁਕਣ ਤੀਕ ਸਾਡਾ ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਦਾ ਖਰਚ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਜ਼ ਤਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਕਮ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਖਰਚ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਲੰਗਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਾਸ਼ਨ ਹੀ ਖਰੀਦ ਦੇਣਾ। ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਸਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੱਤ ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾ ਕੇ ਦੁਖਦਾਈ ਘੜੀ ਵਿਚ ਸੰਜਮ 'ਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਪੀੜਤ ਤੇ ਵਲੰਧਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਬੈਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਵੇਖ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਜਥੇ ਵਿਚ

ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਖਾਈ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਲਈ ਅਸੀਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।

ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਸਾਡੇ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਸਨ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਸਟ ਸੈਕਟਰੀ ਨਾਲ ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਥੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੈਂਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਤਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਰਾਜਦੂਤ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਡੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਾਂ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਥੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰੋਕਣਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਮੁਲਕ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਜੰਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਕੈਦੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਧੀਰਜ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਦੂਤ-ਘਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਯਾਤਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਜਥੇ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਸਫੀਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਲਕਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਟੈਲਕਸ ਮੈਸੇਜ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀ ਐਜੀਟੇਟਿਵ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰੋਕਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੈਸੇਜ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਸਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੀ ਛਕਾਂਗੇ।

5 ਜੂਨ, 1984 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣ ਉਪਰੰਤ ਮੌਲਵੀ ਮਹਿਮੂਦ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀ ਜਥੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ/ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਉਪਰੰਤ ਹੋਰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਗੇ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਈ ਯਾਤਰੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸੇ ਘਰੇਲੂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਜਥੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੀਯਤ ਕਰੰਸੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਰੈਵਲਿੰਗ ਚੈਕ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਕੈਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਵਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ 6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੂਰਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਲੰਗਰ ਪਕਾਉਣ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਛਕਣ ਲਈ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਸਬਜ਼ੀ, ਆਚਾਰ ਆਦਿ ਲੈ ਲਿਆ।

6 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਇਕ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਹਗਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਟਾਰੀ ਲਈ ਗੱਡੀ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਰੁਕ ਗਈ। ਗੇਟ ਦੇ ਤਾਲੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਡੀ ਅਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਗੱਡੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੱਲਦੀ ਦੇ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਟਾਰੀ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲੇ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ

ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪੁਲਿਸ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੌਜ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਉੱਪਰ ਸੀ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੇ ਨੀਯਤ ਕਾਊਂਟਰਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਮਾਨ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕਸਟਮ ਚੈਕ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ, ਕਸਟਮ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰੀ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੱਬੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੀਕ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਰਮੈਲਟੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਪਾਸੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਗੱਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। 6:15 ਵਜੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਫੌਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 6:30 ਵਜੇ ਗੱਡੀ ਅਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹੋਈ ਇਕ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੰਨਸਾਨ ਮਾਹੌਲ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਥੋਂ ਆਬਾਦੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਹੈਰਾਨ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਗੱਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗੱਡੀ ਵਲ ਕਰ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਯਾਤਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਸ਼ੂਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਚਾਲ ਕੁਝ ਮੱਧਮ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਤੇ ਰੁਕਣ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਠ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਬਾਲਾ ਕੈਂਟ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੁਕੀ। ਸਾਰਾ ਰਸਤਾ ਕਿਸੇ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਲਾਈਟ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

ਜਾਵੇ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਗਏ ਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਮੁੰਡੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਪਟੜੀ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਨਰਮੀ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਨਾਬ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਨਾ ਉੱਠੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਨ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੜੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਢੇ ਕੁ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਗੱਡੀ ਵਾਪਸ ਬਦਾਮੀ ਬਾਗ ਲਈ ਚੱਲ ਪਈ।

ਸ਼ਾਮਲ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਹੀ ਕਿ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਾਂਗੇ। ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੁੱਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕਰਨ ਦੇ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜਥੇ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਐਕਸਟੈਂਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਰੋਸ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਟਰ ਮੌਲਵੀ ਮਹਿਮੂਦ ਉਲ ਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡੀ.ਸੀ. ਲਾਹੌਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਰਾ ਸਾਡੇ ਮਹਿਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਥੇ ਠਹਿਰਨਗੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਣ-

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਹਰਪਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਅਮੋਲਕ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੰਮਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ, ਕਈ ਵਾਰ ਏਨੇ ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁਲਾ ਬੈਠਦਾ। ਵਿਹਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹਰਪਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਜਲਸੇ-ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਮਨ ਜਾਣੋਂ ਹਿਚਕਚਾਉਂਦਾ, ਪਰ ਅਮੋਲਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਚਾਹੁਣਾ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ, ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਫੁੱਟ ਜਾਂਦੇ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੁੜਦਾ, “ਜੇ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਾਵੇ!”

ਇਸ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤਾੜ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਐਨੇ ਐਨੇ ਦਿਨ ਕਿੱਥੇ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ?”

“ਬੱਸ ਉਈ!” ਆਖਦਾ ਉਹ ਸਬਾਤ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ, ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਐਵੇਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੱਥ ਪੱਲਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਦੀ ‘ਘੁਰ ਘੁਰ’ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਘੋਸਲ ਵੱਟ ਲੈਣੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਜੇ ਮਾਸਟਰੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ!”

“ਹੋਰ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਕੰਮ ਕੋਈ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਭੈੜੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਜੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਇਸ ਗੰਦੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤਾਂ ਫਸਤਾ ਵੱਢਣਾ ਈ ਪੈਣੈ।”

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਉਸਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਭਾਸ਼ਣ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਪਲ ਕੁ ਠਹਿਰ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਦਮਕਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਪਰਸੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਲਬੀਰ ਸਿਹੂ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ ਬੈਂਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੰਦੇ ਐ! ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਈ ਵੇਖ ਲੈ।”

ਹਰਪਾਲ ਪਲ ਝੱਟ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਝਾਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਫੇਰ ਨਿਮਕੀ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਛੱਡ ਦੇਈਂ। ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।”

“ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਦਿੰਦੀ ਐ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਾ?”

“ਉਹ ਆਖਦਾ ਸੀ, ਸਿੰਧਵੀਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮਨੇਜਰ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲ ਲਵੇ, ਉਹ ਆਪ ਈ ਦੱਸ ਦੂਗਾ!...ਬਲਬੀਰ ਦੱਸਦਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲਾਹੇ ਖੱਟੇ ਐ, ਬੈਂਕ ਤੋਂ! ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀ, ਜਿਸ ਕਾਸੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਐ, ਕਹਿੰਦਾ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲੋਨ ਝੱਟ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਆਂ! ਮਨੇਜਰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਐ।”

ਹਰਪਾਲ ਦਾ ਮਨ ਖਿੜ ਗਿਆ, ਉਸ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਝੱਟ ਪੱਟ ਸਕੀਮਾਂ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਚਲੇ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਰਵਿਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਤੋਰ ਲੈਂਦੇ ਆਂ! ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਮ ਸੀ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਸਨ, ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮ ਚਲਾ ਲਏ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਫੁਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਅ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਸਿੰਧਵੀਂ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਪਾਉਂਦਿਆਂ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ, ਇਕ ਸੁਹਣੀ ਜਿਹੀ ਮੇਜ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਚਮਕਦੇ ਗੰਜੇ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਬੈਠਾ ਕੁਝ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਜ ਉੱਤੇ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਤਿਕੋਣੀ ਫੱਟੀ ਉਪਰ ‘ਮੈਨੇਜਰ’ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਚਾਪ ਨੇੜੇ ਸਰਕੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਗੰਜਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ ਉਸਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲਕਾਂ

ਨਾਲ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਮੂਹਰੇ ਪਈਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਬਲਬੀਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਗੰਜਾ ਸਿਰ ਸਾਇਦ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਜਗਦੀ ਟਿਊਬ ਜਾਂ ਉਂਜ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤਾ ਚਮਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਉਹਨੇ ਐਨਕ ਸੂਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਲੋਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੱਸੋ, ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓ।”

“ਤੁਸੀਂ ਈ ਦੱਸ ਦਿਉ।” ਹਰਪਾਲ ਦਾ ਅੰਦਰ ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਟਮਾਟਰ ਵਰਗੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਭਿੰਜੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਣੀ ਛਾ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਮੇਜ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਤੋਂ ਉਂਗਲਾਂ ਜੋੜ ਲਈਆਂ।

“ਲੋਨ ਤਾਂ ਪੋਲਟਰੀ ਪਿੰਗਰੀ, ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮ ਵਗੈਰਾ ਲਈ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਐ! ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਲਾਹ ਐ, ਕਰ ਲਵੋ।”

ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭਿਅਕ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਏਨਾ ਫੁੱਲਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਉਡਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੇਜਰ ਬੋਲਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਪੋਲਟਰੀ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ!”

“ਚੱਲੋ ਠੀਕ ਐ ਜੀ।” ਪਾਲ ਨੇ ਗੱਦੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਪਾਸਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੀਂ ਨਿਗਾਹ ਫੈਲਾਈ, ਬਾਕੀ ਸਟਾਫ਼ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਟੁਣਕਾਰ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਆ ਕੇ ਕੇਸ ਭਰਵਾ ਲਿਉ।”

“ਹੱਛਾ ਜੀ!”

“ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਰੰਟਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।”

“ਗਰੰਟਰ!” ਪਾਲ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਮੈਨੇਜਰ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਨੁਹਾਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, “ਇਉਂ ਕਰਿਉ, ਸ.ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਈ ਲਈ ਆਇਓ!” ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਮੁੜ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ, “ਹੋਰ ਦੱਸੋ?”

“ਬੱਸ ਜੀ, ਬੈਂਕ-ਯੂ!” ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ ਹਰਪਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਝਰ-ਝਰ ਕਰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਝੂਮ ਜਿਹੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਲੱਤ ਵਿਚ ਅੜ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸਨੇ ਫੇਰ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਸਿਆਲ ਦੀ ਧੁੱਪ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਸੁਰਮੇ ਰੰਗੀ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਮਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੋਠੇ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਮੁੜਿਆ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਸ਼ੂ-ਹਸ਼ੂ ਕਰਦੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਉਸ ਬਲਬੀਰ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ, ਉਸਦਾ ਘਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਸਾਰਾ ਘਰ ਸੀਸ-ਮਹਿਲ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਆਬਣੇ ਉਹ ਡੂੰਘੇ ਪਏ ਹਨੇਰੇ ਗਿਆ, ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਜੀਪ ਖੜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਨ ਟਹਿਕ ਉੱਠਿਆ, ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਬਾਹਰਲੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਹਾਸਤ ਮੱਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਲ ਕੁ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਵਲ ਅਹੁਲਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਮੋਟੇ-ਭਾਰੇ, ਲੰਬੇ ਚੌੜੇ ਸਰਦਾਰ ਟਾਈਪ ਜਾਪਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਾਲ ਬਿੰਦ-ਝੱਟ ਘਬਰਾਇਆ ਜਿਹਾ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਬਲਬੀਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਾਸਤ ਮੱਠੀ ਪਈ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਸਿਰ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਿਆ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ।

“ਆ ਬਈ ਪਾਲ ਆ-ਜਾ ਬਹਿ ਜਾ।”

ਏਨਾ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਮਟਕਾਉਂਦਿਆਂ ਪਾਲ ਨੇ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ, ਬੈਠਕ ਨਵੀਨ ਫਰਨੀਚਰ ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਅੰਦਰ ਬੈਠਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਹੌਲ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ।

ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਲਬੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਪਿਆ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਾਲ ਨੂੰ ਕਸਮੇਂਜੇ ਜਿਹੇ ਲੈਂਦਾ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਆਖਿਆ, “ਤੂੰ ਪਾਲ ਇਉਂ ਕਰ, ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ! ਤੂੰ ‘ਕੱਲਾ ਈ ਜਾ ਆ।”

“ਮੈਨੇਜਰ ਆਖਦਾ ਆ ਜੀ, ਬੋਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਵਾਂ ਗਰੰਟੀ ਲਈ।”

ਬਲਬੀਰ ਆਪਣੀ ਭਾਰੀ ਦਾਹੜੀ-ਮੁੱਛਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸ ਪਿਆ, “ਤੂੰ ਆਖੀਂ, ਜੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਦਸਖਤ ਮਗਰੋਂ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਵਾ ਲਿਉ, ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਣੋ।”

“ਹੱਛਾ ਜੀ।” ਪਾਲ ਪੰਘਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਸਦੇ ਮਗਰੋਂ ਬੋਲਿਆ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਉਸੇ ਟੋਨ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਤੂੰ ਸਵੇਰੇ ਈ ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਆ, ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੀ।” ਪਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਕ ਦੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਹੋਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਓ ਗੱਲ ਸੁਣ, ਆਖੀਂ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿਹੂ ਆਪੇ ਕਰਨਗੇ।”

“ਹੱਛਾ ਜੀ!”

ਘਰ ਤੱਕ ਉਹ ਚੱਕਵੇਂ ਪੈਰੀਂ ਵਗਿਆ ਆਇਆ। ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਵਾਲ ਉਲਝੇ ਪਏ ਸਨ। “ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਆਹਦੇ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ! ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਈ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ! ਜੇ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ, ਆਪੇ ਧੀਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹੁ!”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਫਿਰ ਸਿੱਧਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਕੱਢ ਲਿਆ, ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਸਾਈਕਲ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਜਾਈ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਸਿਆਲ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਲੇ ਹੋ ਗਏ ਸਰੀਰ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤੀ, ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ ਚਮਕਦਾ ਗੰਜਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਵਾਹਵਾ ਚਿਰ ਉਹ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਫਰੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, “ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਆਂ, ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਆਂ। ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿਹੂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਇਓ, ਪੈਸੇ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।”

ਪਾਲ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਚੋਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟੋਕ ਨਾ ਆਈ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਫਰਿਆ ਐਵੇਂ ਬੇਮਤਲਬ ਦੇ ਗੋੜੇ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਗਿੱਦੜ ਪਿੰਡੀ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਨਹਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਬਦਲ ਗਿਆ, “ਉਹਨੂੰ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਮਿਲਾਏ, ਆਖਣ ਜੋਗੇ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਗੇ, ਤੂੰ ਹੁਣ ‘ਕੱਲਾ ਈ ਲੈਂਡਲਾਰਡ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਗਏ ਆਂ।” ਦਿਨ ਉਸ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਘਾਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਭੁਰ ਰਹੇ ਸਨ, “...ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਟਰ ਸੈਕਲ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਵਧ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਵਹੀਕਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਪਊਗਾ।” ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡਾਟੀ-ਫਾਟੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਉੱਡਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ।

ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਲਬੀਰ ਨਾ ਮੁੜਿਆ, ਹਰਪਾਲ ਆਬਣ ਸਵੇਰ ਉਸਦੀ ਬਿੜਕ ਰੱਖਦਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਦੇ ਘਰੋਂ ਲਾਹਣ ਦੀ ਡਰੰਮੀ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਪਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਪਾੜਿਆ, ਆ ਜਾ, ਅੱਜ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆਂ, ਯਾਰ ਕਰੀਏ ਕੀ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਐ ਬਈ ਐਵੇਂ ਭਾਰਾ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਐ! ਬਾਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ ਬਈ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਹੱਡ ਹੁੰਦੇ ਐ! ਲਿਹਾਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਸਕੇ ਪਿਉ ਦਾ ਨੂੰ ਕਰਦੇ। ਪੈਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।”

ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਝੱਟ ਅਮੋਲਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਐ! ਜਿਥੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਆ! ਕਿਸੇ ਮੰਨੇ ਦੰਨੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਪੁਆਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਉਸੇ ਪਲ ਅਮੋਲਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਹਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਉਤਰੀ, ਸਾਬੀ ਜੀ, ਏਹੀ ਤਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਐ, ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੈਰ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਧੋਖਾ, ਠੱਗੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਲਾਮਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ।

ਪੈਤ-ਚਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਸਾਫ਼ ਕਮੀਜ਼-ਪਜਾਮੇ ਵਿਚ ਸਜਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਪੱਗ ਪਲੋਸ ਕੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਬੈਂਕ ਆ ਗਏ। ਬੈਂਕ ਹਾਲੇ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ ਸਟਾਫ਼ ਦਾ ਬੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅੰਦਰੋਂ ਸਫਾਈ ਸੇਵਕ ਦੀ ਉਡਾਈ ਗਰਦ ਅਜੇ ਬੈਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ-ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਆ ਗਿਆ, ਬਲਬੀਰ ਨਾਲ ਉਸ ਬੜੇ ਤਪਾਕ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ। ਮੈਨੇਜਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਫਰੋਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਬਲਬੀਰ ਨਾਲ ਈ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਖੀਰ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹਸਮੁੱਖ ਸੁਭਾਅ ਮੁਸ਼ਬ ਆਖਿਆ, “ਮਨੇਜਰ ਸਾਹਬ, ਸਾਡਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਉ ਫੇਰ?”

“ਦੱਸੋ।” ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਸਿਰ ਉਤਾਰ

ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਐ ਜੀ!”

“ਛੱਡੋ ਮਨੇਜਰ ਸਾਹਬ, ਕਿਉਂ ਛਿੱਬੇ ਕਰਦੇ ਓ! ਕੰਮ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਵਾਰੋ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਕਰਨ!”

ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਵਲ ਐਨਕਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਪਰ੍ਹਾਂ ਮੇਜ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਇਕ ਡਾਟੀ-ਫਾਟੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਾਂ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਲੋਨ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਭਰੇ ਸਨ।”

ਹਰਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰ ਉਤਾਰ ਕੀਤਾ, “ਜੀ ਕਾਗਜ਼ ਭਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਲਏ ਸੀ!”

“ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਣ?”

ਹਰਜਿੰਦਰ ਨੇ ਦਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬੱਬਾ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਪਿੱਛੋਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਛਪੇ ਹੋਏ ਫਾਰਮ ਕੱਢੇ, ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਉਹ ਫਾਰਮ ਪਛਾਣ ਲਏ।

“ਲਿਆਉ, ਹੁਣ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਆਂ!”

ਹਰਜਿੰਦਰ ਨੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਬਾਂਹ ਵਧਾ ਕੇ ਫਾਰਮ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ, ਉਸ ਕਾਗਜ਼ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੂਹਰੇ ਮੇਜ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਢੇਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਕ ਬਾਂਹ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਬੈਕ ਉੱਤੇ ਟਿਕਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, “ਲਉ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਈ ਦੇਈਏ।”

“ਜਨਾਬ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਆਏ ਆਂ!”

“ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਇਧਰ ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ!”

ਇਸ ਵਾਰ ਬਲਬੀਰ ਕਚੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਿਆ, ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ, ਅਚਾਨਕ ਝੁਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਓ ਬਈ ਸੌਰੀ, ਚਾਹ...?”

“ਚਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡੋ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਹ...।”

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਮਝੋ!” ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਗੰਨਮੈਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਉਂ ਕਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਚਾਹ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕੱਪ ਲੈ ਆ।”

“ਚਾਹ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਤਾਂ ਬੰਦ ਐ ਜੀ, ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਆਉਨੇ ਆਂ!”

ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਪਲ ਕੁ ਸੋਚਿਆ, “ਅੱਡਾ! ਅੱਡਾ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਐ।” ਫੇਰ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ, “ਆਉ ਆਪਾਂ ਘਰ ਈ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਆਂ।”

ਕੁਰਸੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਉੱਠ ਖਲੋਤੇ। ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਉਪਰ ਬਣੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਬਾਹਰ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਦੀ ਪੋਲਾ ਜਿਹਾ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ, ਕਿਚਨ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਅੰਦਰ ਬਰਤਨ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਖੜਾਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੜਕਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, “ਐਥੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਕੱਪ ਚਾਹ ਦੇ ਬਣਾਇਓ।”

“ਹਾਂ ਬਈ ਕਾਕਾ!” ਆਖਦਿਆਂ ਮੈਨੇਜਰ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, “ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਲੋਨ ਲੈਣਾ?”

“ਉਸ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ!”

ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਹੁਣ ਫੇਰ ਦੱਸ ਦੇ!”

ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਢੇਰ ਨਾਲ ਢੂਹੀ ਛੱਡਦਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਜਾਪੇ।

“ਪੋਲਟਰੀ ਬਾਰੇ...ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜੀ। ਫੇਰ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਦੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਵੇਂ ਕਰ ਦਿਉ!”

“ਠੀਕ ਐ।” ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, “ਲੋਨ ਤੇਨੂੰ ਕਾਕਾ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗੇ! ਪਰ...।” ਉਹ ਰੁਕਦਿਆਂ ਬਲਬੀਰ ਵਲ ਝਾਕਿਆ, ਝੱਟ ਹੀ ਬਲਬੀਰ ਬੋਲ ਉੱਠਿਆ, “ਉਹਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ!”

“ਇਹ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਐ।”

“ਮਖ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ ਜੀ, ਮੁੰਡਾ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਬੋਲੀ ਐ।”

ਮੈਨੇਜਰ ਲੋਟਵੀਂ ਜਿਹੀ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਖਲੋਤਾ, ਅੱਖ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਠਾ ਲਿਆ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਚਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਇਹ ਸਾਲਾ, ਗੰਜਾ ਜਿਹਾ ਕਹਾਣੇ-ਜੇ ਕਿਉ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ।...ਕਰਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਕਰ, ਨਹੀਂ ਜਵਾਬ ਦੇ, ਜਾਈਏ! ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰੀਏ!”

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਆਪਣੀ ਲਾਲ ਰੰਗੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਲਾਈ। ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਝਾਕੀ ਨਾ, ਬਦੇ ਬਦੀ ਮੈਥੋਂ ਝਾਕਿਆ ਗਿਆ....ਬੰਕੋ ਨੈਣ, ਕਾਟਵੇਂ ਨਕਸ਼, ਸਾਂਵਲਾ ਰੰਗ, ਇਉਂ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵਾਂ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਲਕੀਰ ਜਿਹੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਆਹਰੀਂ ਦੀਵੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਉਣ ਲਗ ਪਈ...

ਬੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਦੀਵਾਲੀ ਜਗਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਨਾਲ ਭੁੱਲੀਆਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਯਾਦਾਂ ਵੀ...ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨ 'ਤੇ ਮੈਂ,...ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਦੀਵੇ ਬਾਲਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਕੁਝ ਸਰਸਰਾਹਟ ਹੋਈ, ਭੀੜ ਜਿਹੀ, ਦੀਵੇ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਾਲਣ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਨ। ਮੈਂ ਦੀਵਾ

ਸੁਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਬਾਲ ਧਰਿਆ, ਉਸ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਉਪਰ ਹੱਥ ਧਰ ਘੁੰਟਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਹੀ ਚਿਹਰਾ ਜਾਣਿਆ ਪਹਿਚਾਣਿਆ, ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਐਨੀ ਜਲਦੀ ਸਰਕ ਗਿਆ। ਹੈ! ਅਜੇ ਕਲ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਸ ਮੁੜ ਆਖਿਆ—

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ”

“ਹਾਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ”....ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਸ ਪਏ ਸਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਬਜੈਕਟਸ ਸਨ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਨ ਆਰਟਸ ਦੇ, ਤਾਹੀਓਂ ਕਦੀ ਬਹੁਤਾ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਹੁਣ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤਕਰੀਬਨ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਸਾਂ, ਕਿਉਂ ਜੁ ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਲ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੇੜ ਤੇੜ ਦੱਸਦਿਆਂ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਸੀ...ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜੁ ਮਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸੀ। ਭਲਾ ਐਡੀ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜੁ...ਚਲੇ ਗੱਲ ਆਈ ਚਲਾਈ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਕਾਲਜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਨਿਕਲਦੇ। ਉਸ ਦਾ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹੁੰਦਾ ਉਸਦੀ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਸਾਂ। ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਤਨੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੀਆਂ, ਜਿਸਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੱਜੀ ਵਲੋਟੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਇੰਦਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤੀ, ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਫਕੀਰੀ ਤੇ ਹੁਸਨ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋਸਤੀ ਤਾਂ ‘ਉੱਠ’ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਘੁਰੇ ਦੇ ਬੁਣਨ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਮੁਹੱਬਤ ਇਕ ਲੰਬੀ ਸੜਕ ਹੁੰਦੀ ਏ ਲਗਾਤਾਰ ਤੁਰਦੀ ਏ, ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰੀ ਸਾਂ। ਇੰਦਰ ਸਭ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ। ਮਾਂ, ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬਸ ਫਿਰ ਇਉਂ ਟੋਰਾ ਫੇਰੀ ਤੇ ਇੰਦਰ ਦੂਜੇ ਚੌਥੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਾਂ ਸਾਨੂੰ, ਜਾਣੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀਪਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ ਬੁਝਾਵਣੀਆਂ ਦੇਂਦੀ “ਅੱਜ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਔਖੀ-ਸੌਖੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਸੁੱਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਜਾਨ ਸੁਲੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਜਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਘਰੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ।”

“ਮਾਂ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੀ ਏ?” ਮੈਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। “ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਹੋਈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ, ਨਾ ਡਰਦੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅਣੁਭਾਵੀ ਵਾਪਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਆਖਾਂਗੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਓ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਟਲ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ‘ਕੱਲੀ-ਕਾਰੀ’ ਨੂੰ ਝੋਕ ਗਿਆ। ਘਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨੀ...ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਟੁੱਟੀ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਡਿਉਤੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਮਰੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ—ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਉਸ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆ ਆਖਿਆ, “ਮਾਸੀ ਜੀ ਕੀ ਪਏ ਆਖਦੇ ਹੋ।”

“ਕੀ ਕਹਿਣੈ ਪੁੱਤ” ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦੈ। ਐਹ ਦੇਖ! ਤੇਰੀ ਕੁਝ ਲਗਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ‘ਤੇ ਅਤੀ ਬੈਠੀ ਏ, ਪਈ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨੀ ਏ। ਐਮ.ਏ. ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਏ, ਪਰ ਕਾਲਜ ਐਡੇ ਦੂਰ, ਸੁੰਨ ਮਸਾਨ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਏ ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ‘ਕੱਲੀ ਕਾਰੀ ਕੁਤੀ’...

ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੱਲ ਕੱਟਦਿਆਂ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਇੰਦਰ ਬੋਲਿਆ “ਮਾਸੀ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਘਬਰਾਏ ਹੋ? ਮੈਂ ਜੁ ਹਾਂ—ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਮਰਦ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਛੱਡ ਵੀ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਠੀਕ ਉਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਫੜਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਖੁਸ਼ ਨਾ! ਹੁਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੋ ਉਕਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨੀ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਦਸ

ਬੰਦਿਆਂ...”

ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਥੱਪਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ “ਚੱਲ ਪਰ੍ਹੇ! ਵੱਡਾ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਛੁੱਟਾ ਏ ਕੀ ਕਰਨੀ ਏ ਤੇ ਮੇਰੀ ਰਖਵਾਲੀ ਇਹੀ ਤੇਰੇ ਚੋਚਲੇ ਮੋਚਲੇ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ...”

“ਓ! ਰਾਣੀ ਜੀ! ਇਕ ਗੱਲ ਸੋਚ ਲੈ ਮੇਰੇ ਡੌਲੇ ਦੇਖ ਅੱਜ ਵੀ ਦਸ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅਟੀ ਸਟੀ ਲਾ ਸਕਨੈ” ਤੇ ਉਸ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਬਾਂਹ ਡੁੰਗ ਆਪਣੇ ਡੌਲੇ ਦਿਖਾਏ...ਮੈਂ ਦੀਪਾ ਤੇ ਮਾਂ, ਅਸੀਂ ਹਸ ਪਈਆਂ। ਮੁੜ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਮਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਮਾਂ ਤੂੰ ਇੰਦਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ...ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮਾਂ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਹੋਈ “ਨੀ ਕਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਐ ਕੁਝ ਦਾਲ ਭਾਜੀ ਵੀ ਧਰ ਲਈਏ।” ਮੈਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੁੜ ਬਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ—“ਦੇਖ ਮਾਂ! ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਉਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀਆਂ ਰਹਾਂਗੀਆਂ ਕੁਝ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।”

“ਓ ਹੋ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਨੀ ਏ ਕੋਈ ਗਲ ਹੋਵੇ ਵੀ ਤਾਂ।” “ਨਾ ਦੱਸ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਭ ਪੁੱਛ ਲੂੰਗੀ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਸਭ ਪਤਾ ਹੋਣੈ।”

“ਨਾ! ਨਾ! ਝੱਲੀਏ! ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਚਾਚੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏ।”

“ਠੀਕ ਏ!” ਮੈਂ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ।

ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਐ, ਇੰਦਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਯਾਨਿ ਇਸ ਦਾ ਪਿਓ ਭਾਨਾ ਤੇ ਦਾਦਾ ਮੋਤੀ ਲੰਬੂ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀਰੀ ਰਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੁਝ ਐਸਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਜਾਤ-ਕੁਜਾਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ, ਮਿਹਨੇ ਤਾਹਨੇ ਬਣ ਗਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਜਲਦੀ ਰਹੀ। ਅਗਲੀ ਨਸਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭਾਨੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਧੌਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਲਾਕ ਛਟੀ ਹੋਈ ਔਰਤ ਸੀ। “ਆਦਮੀਆਂ ‘ਤੇ ਡੋਰੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਿਰੀ-ਇੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ।” ਮੈਂ ਪੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ?

“ਆਹੋ! ਤੇ ਹੋਰ, ਲੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਲਿਆ ਉਸ।”

“ਕਿਸ ਨੂੰ?”

“ਸਾਨੂੰ—ਚੋਰੀ ਛੁਪੀ ਉਸ ਤੇਰੇ ਪਿਓ ਤੋਂ ਖੋਤਾਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖੋਤ ਵਿਕਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਖਾਬ ਖਿਆਲ ਨਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਪਿਓ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।” “ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ?” ਸਮਝ ਨੀ ਆਉਂਦੀ? “ਤੇਰਾ ਪਿਓ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ‘ਚਸਕਾ ਦੂਜੀ ਦਾ’ ਹੈ ਵੀ ਤਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੁਗ ਸੀ। ਕੋਈ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤੀ—ਬਸ ਖੋਤ ਵੇਚ, ਵਿਚਾ ਛੱਡੋ, ਖੁਆ ਪਿਆ ਛੱਡੋ।” ਮਾਂ ਹੌਕੇ, ਹਿਚਕੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ‘ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਮੁੜ ਅੱਗੋਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਘੋਖ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਕਰ ਗਈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪਾਤ ਜਿਹਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਐਮ.ਏ. ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਇੰਦਰ ਨਿਤਨੇਮ ਵਾਂਗੂ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੁੜ ਘਰੇ ਛੱਡ ਵੀ ਜਾਂਦਾ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖੋਤ ਆਉਂਦੇ, ਹਰਿਆਵਲ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਵੀ ਖੋਤ ਆਉਂਦੇ, ਉਸ ਖੋਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ-ਵੱਟਾਂ ‘ਤੇ ਸੌਫ ਦੇ ਪੌਦੇ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸੌਫ ਦੇ ਪੌਦਿਆਂ ਉਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਫੁੱਲ ਪੈਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਮੋਮਬੱਤੀ ਦਾ ਚਾਨਣ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਇੰਦਰ ਔਗਿਓਂ ਲੰਘਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲਦੀ—

“ਰੁਕ ਰੁਕ ਇੰਦਰ! ਜ਼ਰਾ ਰੁਕ!”

“ਲੈ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਦੇਰ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ।”

“ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ! ਬਸ ਗਈ ਤੇ ਆਈ। ਭੱਜ ਕੇ ਬੋਹੜੇ ਸੌਫਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਆਪਾਂ ਰਲ ਕੇ ਖਾਵਾਂਗੇ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਮਹਿਕ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚ ਉਤੋਂ ਠੰਢਾ-ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀਵਾਂਗੇ। ਪਾਣੀ ਵੀ ਮਿੱਠਾ ਲੱਗੇਗਾ।” ਇੰਦਰ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦਾ “ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਵੀ....ਬਸ....ਤੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਨਿਆਰੇ ਤੇ ਪਤਾ ਨੀ ਤੂੰ ਕੀ ਚੰਨ ਚਾੜ੍ਹਨੇ ਨੇ।”

ਤੇ ਉਸਤੋਂ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਦੀ ਬਾਈਕ ਤੋਂ ਉਤਰੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੌਫ ਲੈਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਖੜਾਕ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਉਖੜਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਖਵਰੇ ਕੋਈ ਸੌਫ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤੁਬਕ ਕੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਦੂਰ ਤਾਈਂ ਦੇਖਿਆ ਦੂਰ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਮੋਟਰ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਇਕ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੀ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਲ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਸਮਝੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਚੱਲ ਖਸਮਾਂ ਨੂੰ ਖਾਏ ਆਪਾਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਔਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਉੱਠੀ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਡੀ ਗਈ ਹੋਵਾਂ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਤਾ ਜਿਵੇਂ ਮੁੱਕ ਗਈ...

“ਹੈ! ਇਹ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ...” ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਵਲ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਿਧਾ ਤੀਰ ਬਾਈਕ ਉਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਤੋੜਦੀ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਬੋਲੀ, “ਮੇਰਾ ਜੀ ਘਬਰਾ ਰਿਹੈ ਇੰਦਰ!

“ਚੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਚੱਲੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਲਜ...”

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ! ਬਸ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਲਾ ਦੇਈ।”

“ਓ ਹੋ! ਜੇ ਤਬੀਅਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੁਆਈ ਲੈ ਲੈਨੇ ਆਂ”

“ਬਸ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਘਰੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇ, ਤੇ ਤੂੰ ਕਾਲਜ ਜਾਣੈ ਤਾਂ ਜਾਹ,” ਮੈਂ ਬੋਹੜੀ ਕੁਰੱਖਤ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ।

“ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੈ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਘਰੇ ਹੀ ਜਾਉਂ ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।” ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੇ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਉਤਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਸੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਝਾਕਿਆ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ...।

ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਘਰੋਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣੀਆਂ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੜੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਦੁਹੱਬਤ ਪਿੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਬੋਲੀ, “ਦੇਖ! ਆਹ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰੇ! ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੁੱਟੀ ਗਈ।” ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਮੁੱਕਿਆਂ, ਬੱਢਿਆਂ, ਚਪੇਤਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ‘ਕੁਲਹਿਣੀ, ਕੁਲੱਖਣੀ, ਕਮੀਨੀ, ਕੁੱਤੀ, ਕੰਜਰੀ ਕਮਜ਼ਾਤ’ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਰੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਸ ਰੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਨਹੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਮਾਂ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਏ ਤਾਂ ਦੱਸੋ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਦੀਪਾ ਨੂੰ ਫੜ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ—“ਦੀਪਾ! ਦੀਪਾ ਮੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖ, ਮੂੰਹ ਉੱਚਾ ਕਰ।” ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਗੁੱਸੇ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ! ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ?”

“ਕੌਣ! ਕਿਹੜਾ? ਤੂੰ ਕਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਏ? ਮੈਨੂੰ ਨੀਂ ਕੁਝ ਪਤਾ।”

“ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹ ਐਨਾ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ”....ਮੈਂ ਅਜੇ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸਾਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ-ਇਹ ਸਿੰਧੂ ਸੀ। ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਸਾਲਾ...ਉਹ ਭੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਐਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਧਰ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਘਰੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸਦਾ ਲਫੰਡਰ ਮੁੰਡਾ ਇਸਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੁ ਉਹ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਸਾਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੈਣ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਬਾਹਰ ਆਈ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਰਾਣੇ! ਆਹ ਮਾਸੀ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਏ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਹ ਸ਼ੌਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਸੁਣ ਮਾਸੀ ਦੀ ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਸੁਣ, ਅੰਦਰ ਵੜ ਆਇਆਂ। ਕੀ ਹੋਇਐ?” ਉਸ ਮਸੇਸੇ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜੇ ਤੂੰ ਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਐ ਉਹੀ ਹੋਇਐ, ਹੋਰ ਕੀ? ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰੇ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਪੁੱਛਾਂ ਭਈ ਕੰਜਰਾ ਹੁਣ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨ ਆਇਐ। ਉਸ ਲਗਦੀ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਐ ਕਿ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨੂੰ, ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸਾਂ।

“ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਹੋਈ! ਕੀ ਦੀਪਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦੱਸਿਐ ਭਾਈ ਕੌਣ ਸੀ?”

“ਵੈਸੇ ਉਹ ਜਾ ਕਿਥੇ ਰਹੀ ਸੀ?” ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਉਤਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਨਾ! ਤਾਂ! ਫਿਰ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੈ? ਭਾਈ ਕੀ ਸੋਚਿਐ?”

“ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨੈ? ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ਤੇ ਬਸ ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਚੱਲੀ ਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾਣ।” ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਕਹੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੁਣ ਲੈਣ। ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਯਾਨਿ ਜੋ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਜਾਂ ਗਲੀ ਵਿਚਲੇ ਲਾਂਘੇ ਸਨ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ...“ਹਾਂ! ਹਾਂ! ਠੀਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲਾਂਗੇ। ਪਹਿਲੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਬੁਲਾਈਏ ਭਈ ਦੱਸ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਏ। ਦਿਨ-ਦਿਹਾਤੇ ਇਉਂ ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪਤ ਲੁਟੇ...ਸਰਪੰਚ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤਾ ਘਰੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੈ।”

“ਮੈਂ ਲਿਆਉਣਾ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ।” ਸਾਡਾ ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਆ।

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ। ਡੈਬਰੀ ਜਿਹੀ ਬਸ ਰੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁੜ ਮੁੜ ਛਾਤੀ ਪਿੱਟਦੀ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ—“ਵੇ ਮੈਂ ਹੈਰੋ! ਜਿਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਜੋਗੀ ਨਾ ਸੀ ਵੇ, ਕਿਥੇ ਗਿਓ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇ...ਬਹੁਤੀ ਵੇ ਰਾਜਿਆ!! ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਤੁਰ ਗਿਓ ਵੇ”....ਆਂਢਣਾ ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸਲਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਧੂ ਅਗੇ ਹੋਇਆ, “ਠਹਿਰ

ਯਾਰ! ਠਹਿਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਸੋਚ ਲੋ, ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਧਿਆਣੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਲ ਦੇਖਣੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁਕਣੈ।”

“ਨਾ ਹੁਣ ਕਾਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਰਹਿ ਗੀ ਵੀਰਨਾ...ਜੇ...” ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਬੋਲੀ...ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੀਪਾਂ ਦੀ ਸੀ ਹੀ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਂ ਫੁੱਟੇ ਮੂੰਹੋਂ! ਉਹ ਤਾਂ ਧੌਖਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ...ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਉਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਹੋਇਆ...ਉਸਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੈਂ ਸਭ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਆਵੇ ਤਾਂ ਨਾ...ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਸ ਸਕਦੀ ਸਾਂ ਪਰ...

ਸਿੰਧੂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਮਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮਾਸੀ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਰਾਏ ਵੇ ਕਿ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਈਏ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹੋ?”

“ਮੈਂ ਕੀ ਆਖਣੈ ਪੁੱਤ! ਤੂੰ ਸਿਆਣਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਰਾਏ ਦੇਵੇਗਾ ਮੈਂ...”

“ਰਾਏ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇ ਕਿ ਇਸ ਗਲ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਕੁਝ ਨੀ...ਨਿਕਲੂ ਤਾਂ ਗੰਦ ਈ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਸੌ ਸੌ ਗੱਲਾਂ

ਪੁੱਛਣਗੇ...ਅਖੇ ਉਸਨੇ ਤੇਰੇ ਕਿੱਥੇ ਹੱਥ ਲਾਇਆ? ਤੂੰ ਬੋਲੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਤੇਰਾ ਕਮੀਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਫਟਿਆ? ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਕੀ-ਕੀ ਕੀਤਾ? ਤੇਰਾ ਨਾਲਾ...” “ਬਸ ਕਰੋ! ਬੰਦ ਕਰੋ ਇਹ ਬਕਵਾਸ! ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਬੋਲ ਪਈ।

ਮਾਂ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਨੀਵਾਂ ਕਰੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਸੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿੰਧੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਅੱਗ ਲਗੀ ਪਈ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਚੋਰ ਨਾਲੇ...ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਵੱਢ ਸੁੱਟਾ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ, ਜੋ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। “ਦੇਖੋ ਮਾਸੀ ਜੀ! ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ...ਤੂੰ ਮੈਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਾਂਗੇ ਭਈ ਵਾਰਦਾਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤੇ ਬੰਦਾ ਲੱਭੋ ਕੌਣ ਏ? ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਤਾਂ ਆਖੂਗੀ ਹੀ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਪੁੱਛੇ? ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਂ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਵੀ ਜਾਨਾਂ!”- ਇਉਂ ਕਹਿ...ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰ ਉਹ ਬ੍ਰਹਿਮਚਾਰੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਮਾਂ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਵੀ ਐਂ ਉਹਦੀਆਂ ਬਥੇਵੀਆਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸ਼ੱਕ ਐ।”

“ਸ਼ੱਕ!! ਕਿਹਾ ਸ਼ੱਕ!”

“ਇਹੀ ਬਈ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਉਹ, ਇਹੀ

ਸੀ...ਇਹੀ ਸਿੰਧੂ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਭ-ਤੇ ਉਹ ਡੈਣ ਇਸੇ ਝੂਠੇ ਲਈ ਚੁੱਪ ਸਾਧੀ ਬੈਠੀ ਏ...ਮੈਂ ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਮਿਲਾਇਆਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ।”

“ਖਸਮਾਂ ਖਾਣੀ, ਢਕੀ ਰਹੁ, ਕਿਤੇ ਤੇਰਾ ਡਮਾਕਾ ਤਾਂ ਨੀ ਹਿੱਲ ਗਿਆ...ਉਹੀ ਵਿਚਾਰਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਤੂੰ ਉਸੇ ‘ਤੇ ਦੋਸ਼ ਥੋਪੀ ਜਾਨੀ ਏ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੰਨ ਵੀ ਲਵਾਂ, ਪਰ ਤੂੰ...ਪਰ੍ਹੇ, ਕਲਮੂਹੀ।”

ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਮਸਾਂ ਮਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤੇ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੀ ਧੁਖਦੀ ਧੁਖਦੀ ਅੰਦਰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੀ। ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਦੀ ਰਹੀ। ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਸੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ...

ਤੇ ਸਿੰਧੂ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕਦੀ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤੇ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ, ਕਦੀ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਬੈਠਦਾ ਤੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵਲ ਮੁੜ ਮੁੜ ਝਾਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

“ਕਿਉਂ ਰਾਣੀ? ਤੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਹੜੀ ਸੋਚਣੀ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਏ?”

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਿੰਦੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਲ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ

ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਤਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਛੋੜੀ ਮਿਲਾਂਗਾ।” ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਲਾਲ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਚੀਨਾ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਮਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਲਈ ਘਰ ਜਾ ਰਹੀ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਸੀ ਸ਼ਾਮ ਉਸਦੇ ਕਲਾਸਮੈਟ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜੋਤ ਨਾਲ ਸ਼ਿਮਲੇ ਗਈ ਏ। ਮੈਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਭਰੇ ਮੇਲੇ ‘ਚ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ...ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਉਸ ਰਾਤ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਆਪ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੈਰਾਨੀ-ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ‘ਚ ਬੋਲੀ ਸੀ, “ਸਰ ਜੀ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋ।”

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਨਾ ਸੁਣਾ ਸਕਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਨਾ।”

“ਸਰ ਜੀ ਬੈਂਕਸ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਹੁਰਾ ਆ ਰਿਹਾ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏ।”

ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਗ਼ਮ ਰਤਾ ਘੱਟ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਗਾਈਡ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਵੀ ਇਕੱਲੀ ਘਰ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਿਸਰਚ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋ ਦੋਸਤ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਹੀ ਇਹੋ ਆ। ਇਹ ਸਹੀ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗਾਈਡ ਨਈਂ, ਭਟਕਾਉਣੇ ਜਾਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਈਡ ਆ। ਪਿਛਲੇ ਵੀਕ ਮੈਂ ਤੇ ਮੌਮ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਗਾਈਡ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਘਰ ਸੱਦ ਲਈ...ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਰਗਲੈਂਟ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ...ਤੇ...ਤੇ...!”

ਸਵੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ, ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਮਾਸ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ।

“ਮੈਂ ਠੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸਾਂ।” ਉਹ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੋਲੀ ਸੀ। “ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ। ਬੜੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ‘ਚ ਆਂ। ਮੁੜ ਨਸ਼ੇ ਲੈਣ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰਦਾ। ਸਮਝ ਨਈਂ ਆਉਂਦੀ ਕੀ ਕਰਾਂ?” ਉਸਨੇ ਕੰਬਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੁੱਕੇ-ਸੁੱਕੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਲੁਕੇ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਸਵੀ ਦੇਖ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਨਈਂ ਗੁਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਮੁੜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੋਚੀਂ ਡਰੋਗਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਚਿੰਤਾ-ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਏ।” ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬੋਝਾ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਦੀ ਆਂ। ਚਲੋ ਮੈਂ ਡਰੋਗਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ। ਪਰ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਏ।” ਉਸਦੀਆਂ ਉਦਾਸ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਟਿਕ ਗਈਆਂ ਸਨ।

“ਦੱਸੋ?” ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। “ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਮਿਲਣ ਆਓਗੇ।” ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਤਰਲਾ ਸੀ।

“ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।”

“ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਪਰੋਮਿਸ ਕਰੋ।” ਉਸ ਨੇ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਘੁੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗਾਈਡ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਸਵੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਗਾਈਡ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸਾਡੀ ਨੇੜਤਾ ਤੋਂ

ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ।

ਮਣੀ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਮੁਰਝਾਈ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ।

“ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਨਜਾਏਮੈਂਟ ਦਾ ਨਾਮ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਬੁਝੇ-ਬੁਝੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹੋ?” ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਅੱਥਰੂ ਛਲਕ ਆਏ ਸਨ।

“ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਈ ਨਈਂ। ਮੈਂ ਕਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਮੈਨੂੰ ਗਲਤ ਨਾ ਸਮਝਣਾ। ਮੈਂ ਜੋਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵੇਣਾ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਤੁਰ ਗਈ ਸੀ।

ਚੀਨਾ ਦੇ ਹੁਣ ਦਿਨ ‘ਚ ਕਈ-ਕਈ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

“ਸਰ ਜੀ ਕਦੋਂ ਦੇਣੇ ਆਂ ਤੁਸੀਂ ਦਰਸ਼ਣ? ਕਿਤੇ ਉਡੀਕਦੇ ਈ ਨਾ ਮਰ ਜਾਈਏ। ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ।”

ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤਾਂਘ ਨੂੰ ਸਵੀ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੁੰਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੇ ਕਦੇ ਭਾਂਬੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਸਵੀ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਮ ਦੂਰ ਤੱਕ ਘੁੰਮ ਆਉਂਦੇ। ਗਾਈਡ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਨਾਪਸਿਸ ਫਾਈਨਲ ਕਰਕੇ ਸਬਮਿਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਆ। ਇਕ ਹੋਟਲ ‘ਚ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਘੰਟੇ ਕੁ ‘ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਪਲ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਡੋਰ-ਡੋਰ ਹੋਈ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਉਹ ਬੋੜੀ ਮੋਟੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਮਾਸ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਤੇ ਭੂਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸਨ।

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੇਵਤਾ ਹੋ।” ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਲ ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਝੁਕੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਏ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਨਿਵਾਲ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ‘ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

“ਹੋਸ਼ ਕਰ ਚੀਨਾ।” ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਰਤਾ ਪਿਛਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੁਆਲੇ ਬਾਹਵਾਂ ਵਗਲ ਲਈਆਂ ਸਨ।

“ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਥਾਂ-ਕੁਥਾਂ ਕਿਉਂ ਭਟਕਦੀ? ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਮਿਲ ਗਈ ਏ ਬੱਸ। ਪਤਾ ਨਈਂ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਈ ਲੱਭਦੀ ਰਹੀ ਆਂ। ਏਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਈਂ ਮਿਲੀ। ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਫੋਨ ਕਰੂੰਗੀ।” ਉਹ ਦੇ ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਛੜਨ ਲੱਗੀ ਬੋਲੀ ਸੀ।

ਉਹ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਰੌਂਗ ਨੰਬਰ ਆਖ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਫੋਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਮਣੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਚੀਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਉਹਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਉਡੀਕਿਓ ਹੁਣ।”

“ਕਿਉਂ?” ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖੁਸ਼ ਆ। ਉਹਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਥੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਗਿਆ ਏ ਤੇ ਉਹੀ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਏ।” ਉਹ ਹਲਕਾ

ਹੱਸ ਪਈ ਸੀ।

“ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ!” ਮੈਂ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਆਹੋ ਬਾਬਾ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ।” ਮਣੀ ਨੇ ਨਖਰੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਧੁੰਦਲਕਾ ਛਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਮਣੀ ਹੋਸਟਲ ਵਲ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੋਸਟਲ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੇ ਸਵੀ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਇਸ ਤਿਕੋਣ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਵੀ ਅਕਸਰ ਆਖਦੀ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਮਸਾਂ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਰਿਸਰਚ ਦਾ ਕੰਮ ਛੋੜੀ-ਛੋੜੀ ਮੁਕਾ ਲਓ।” ਮੈਂ ਬੋਤਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਮੁੜ ਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਸਾਂ।

ਇਹ ਸਵੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਾਥ ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਬੀਸਿਸ ਸਬਮਿਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਾਈਵੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਮ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਡੱਬਾ ਲੈ ਕੇ ਗਾਈਡ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਵੀ ਮੈਨੂੰ ਲਾਅਨ ‘ਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਤੁਹਾਡਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਂਗਰੇਟਸ। ਜਾਓ ਇਸ ਮੱਕੜੀ-ਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਓ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਏ ਜੇ ਮਿਲਣ ਆਉਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਆ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।” ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਮੈਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਤਤਫ਼ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਤੇ ਗਾਈਡ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ?” ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਸਵੀ ਦਿਲ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕੁੜੀ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਮਨੋ-ਮਨੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂਗਾ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕੁਝ ਦੇਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਆਂ!” ਉਹ ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਬੋਲੀ ਸੀ।

“ਕਿਉਂ?” ਮੈਂ ਦਿਲ ‘ਚੋਂ ਉੱਠਦੀ ਚੀਸ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਏਡਜ਼!” ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛਲਕ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪਛਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ। ਬੈਠ ‘ਤੇ ਪਈ ਉਹ ਪਤਲੇ ਤੇ ਮੇਲੇ ਜਿਹੇ ਸਿਰਾਹਣੇ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੂੰਹ ਘੁਮਾ ਕੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਧੁਆਂਖਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

“ਕੱਲ੍ਹ ਕਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਆ। ਮੈਂ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਆਇਆਂ।”

ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਝੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਵਿਆਹ?”

“ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ।” ਇਹ ਦੱਸਦਿਆਂ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਜੇ ਧੀ ਹੋਈ ਤਾਂ।” ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਚਮਚਾ ਪਾਇਆ। “ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਿਓ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ...” ਉਸਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ। ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਕੁਝ ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੀ। ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ। ਮੈਂ ਅੱਥਰੂ ਪੂੰਝਦਾ ‘ਗਾਈਡ’ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਏ। ਅੱਜ ਸਵੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਨੇ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ

ਇਉਂ ਝਾਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬੱਚੂ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸੂੰਗਾ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਪਤੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਸੋਚਦੇ, ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸਾਡੇ ਨਾਲ? ਗੱਲ ਮੁੜ ਪਿੜ ਕੇ ਸਿੰਧੂ ‘ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਜਿਸ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਇਐ। ਮੈਂ ਦੀਪਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਟੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਗੁੱਸਾ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮੌਮ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ‘ਤੇ ਡਾਵਾ ਤਰਸ ਵੀ ਆਉਂਦਾ-ਇਹ ਔਰਤ ਵੀ ਕੀ ਅਜੂਬਾ ਏ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਉਸਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮਾਤੋ ਦੀ ਪਰਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਐ। ਅੱਜ, ਕੱਲ੍ਹ, ਪਰਸੋਂ ਤੇ ਮੁੜ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ ਗਲ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮਾਮਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਖਦਾ ਸੀ “ਭੈਣ! ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਏ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਿਆਉਂਦਾ।”

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ)

ਮੈਂ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਘਰ ‘ਚ ਪਤਨੀ ਤੇ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਧੀ ਏ। ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਅਸੀਂ ਸਵੀ ਰੱਖਿਆ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਵੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚੋਂ ਉਹ ‘ਸਵੀ’ ਵੇਖ ਰਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ।...ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਰਟ-ਅਟੈਕ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

‘ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਾਲੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਐ।’ ਉਸਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

ਮਣੀ ਅੱਜ ਵੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਮਲੇ ਦੀ ਸੈਰ ਲਈ ਤੁਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਉਸਦਾ ਜੋਤ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਏ।

‘ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਨਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮੇਰੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ।’ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਮੁੜ ਕਦੇ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਰਿਫਰੈਸ਼ਰ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ‘ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਅਚਾਨਕ ਮਣੀ ਮਿਲ ਪਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਕਿੰਨਾ ਬਦਲ ਗਈ ਸੀ ਉਹ! ਨਾ ਜਿਸਮ ‘ਚ ਮੜਕ ਸੀ ਨਾ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹਾ ਨੂਰ ਤੇ ਕਸ਼ਿਸ਼। ਅਸੀਂ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਸੈਂਟਰ ‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ

ਕਈ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਅਚਾਨਕ ਮੈਨੂੰ ਚੀਨਾ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਚੀਨਾ ਨਈਂ ਮਿਲੀ ਕਦੇ?” ਮੈਂ ਇਕ ਝਿਜਕ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਈਂ ਸੁਣੀ?” ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੋਲੀ ਸੀ।

“ਕੁਈ ਖਬਰ?” ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਮੈਂ ਡਰ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੋਣੀ ਏ।

“ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।”

“ਹੈ! ਉਹ ਕਿਉਂ?”

“ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ, ਸਹੁਰਾ ਰੋਕਦਾ ਸੀ। ਬਸ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਕੈਦ ਕੱਟ ਕੇ ਆਈ ਆ। ਹੁਣ ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਨਾਲ ਤਲਾਕ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲਦੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਈ ਉਹ ਘਰ ਆਈ ਸੀ।”

ਮਣੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ।

“ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਫਿਰ?” ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਉਹਨੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਮੈਂ ਡਰ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਦੇਰ ਰੋਂਦੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ-ਚੱਲ ਮਣੀ ਆਪਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਈਏ। ਮੈਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਈਂ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਥੇਰੇ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਨਾ ਤੋੜੀ। ਉਹ ਰੋਂਦੀ-ਰੋਂਦੀ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਫੜਕੇ ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਗਲ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਹੁਣ ਕਦੇ ਨਈਂ ਮਿਲਣਾ। ਵੈਸੇ ਡਿਸਟਰਬ ਬ੍ਰੈਂਡ ਆ ਉਹ।”

ਹੁਣ ਮਣੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਚਿੰਤਤ ਸੀ।

“ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਨਈਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਉਹਨੇ?” ਮੈਂ ਬੋਤਾ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਏਨੀ ਡਿਸਟਰਬ ਏ, ਸਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਈ ਫੋਨ ਕਰ ਲੈ। ਤੈਨੂੰ ਉਹੀ ਸਹੀ ਗਾਈਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਪਤਾ ਕੀ ਕੁੰਣ ਲੱਗੀ?”

“ਕੀ?” ਮੈਂ ਬੋਤਾ ਡਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਉਹ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਗਾਈਡ ਨਈ

ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਉੱਚੀ ਛਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣ ਕੇ ਫਿਲਮ 'ਲਵ ਆਜ ਕਲ' ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਵੇਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਖਾਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀਰੋ-ਹੀਰੋਇਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉੱਡ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਜ੍ਹਾ ਸਾਫ ਹੈ। ਸੈਫ ਕੋਲ ਕਰੀਨਾ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੀਪਿਕਾ ਫਿਲਮ ਇਕੱਲੀ ਜਿਹੀ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੁਣ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਸ਼ੋਅ 'ਦਸ ਕਾ ਦਮ' ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵੀ ਸੈਫ ਨੇ ਦੀਪਿਕਾ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਵਿਗੜਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਲਵ ਆਜ ਕਲ' ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਕ ਰੀਅਲ ਲਵ ਸਟੋਰੀ ਵਾਂਗ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਜ਼ਰੀਏ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵੱਖ ਸੀ। ਸੋਚ ਦੇ ਇਸੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝਿਜਕਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ 'ਆਈ ਲਵ ਯੂ' ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਦੇ ਇਸੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁੜੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵੱਖ ਸੀ। ਸੋਚ ਦੇ ਇਸੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝਿਜਕਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ 'ਆਈ ਲਵ ਯੂ' ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਦੇ ਇਸੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁੜੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ।

'ਲਵ ਆਜ ਕਲ' ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ

ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੀਰਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਮੀਰਾ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਰੋਲ ਸੁਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰੋਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ।

ਸੈਫ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਫ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਾਫੀ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ। ਸੈਫ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਵੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਆਰਾਮ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ। ਹਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੋ-ਸਟਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਣਬੀਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਫ ਅਤੇ ਕਰੀਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵੀ ਜਗ-ਜਾਹਿਰ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ 'ਲਵ ਆਜ ਕਲ' ਵਰਗੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਕਟਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਪਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਵੀ ਕਾਫੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ੍ਰੈਂਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਹੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਰੀਨਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਬਲਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਦੀਪਿਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਫਿਲਮਾਂ ਮੈਂ ਨਿਰਮਾਤਾ-ਅਭਿਨੇਤਾ ਫਰਹਾਨ ਅਖਤਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਲਾਲਵਾਨੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ 'ਕਾਰਤਿਕ ਕਾਲਿੰਗ ਕਾਰਤਿਕ' ਅਤੇ ਸਾਜਿਦ ਨਾਡਿਆਡਵਾਲਾ ਦੀ ਸਾਜਿਦ ਖ਼ਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ 'ਹਾਊਸ ਫੁੱਲ' ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ 'ਤੇ ਵੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੰਗਾ ਖਾਓ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹੋ

ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਬਸੂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਇਸ ਲਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਅਤੇ ਫਿੱਟਨੈਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿਰਫ ਚੰਗਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਦਰੁਸਤ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਪਤਲਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਅਰਥ ਹੈ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਸੋਣਾ। ਉਹ 'ਕ੍ਰੈਸ਼ ਐਂਡ ਫੈਡ' ਡਾਈਟਸ 'ਚ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ।

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਬਿਨਾ ਮੇਕਅੱਪ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਈਟ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖਾਓ ਹੀ ਨਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹੈਲਦੀ ਖਾਓ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਰਟ ਕੱਟਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਨਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਜੇਨੇਲੀਆ ਡਿਸੂਜਾ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੰਜੇ ਗਵੜੀ ਨੇ ਫਿਲਮ '7 ਡੇਜ਼ ਇਨ ਪੈਰਿਸ' ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਜੇਨੇਲੀਆ ਡਿਸੂਜਾ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਅਭਿਨੇਤਾ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਇਕਾ ਲਈ ਸੰਜੇ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਕਰੀਨਾ ਤਕ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਨੇਲੀਆ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ '7 ਡੇਜ਼ ਇਨ ਪੈਰਿਸ' ਆਪਣੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਵਿਚ ਫੇਰਬਦਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਕੈਟੀ ਬੋਬੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸਿਨ ਤੱਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਲਾਈ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਹੁਣ ਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਸਫਾਈ

ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰਾ ਦੱਤਾ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਫਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁਝ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਉਹ ਉਦੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਡੀਨੋ ਮੋਰਿਆ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ।

ਇਥੇ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਡੀਨੋ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲਾਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਲੀ ਦਰੋਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀਨੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਹਨ।

ਕੈਲੀ ਤੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, '9 ਸਾਲ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ। ਕੈਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ, ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੈਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਡੀਨੋ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।'

ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਉਮੀਦ

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਲਮਾਨ ਸੰਗੀਤਾ ਬਿਜਲਾਨੀ, ਸੋਮੀ ਅਲੀ, ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਅਤੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ ਦਾ ਗੋਡ ਫਾਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਲਮਾਨ ਇਕ ਬੁਰੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਆਸ ਅਸਿਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਲੰਡਨ ਡ੍ਰੀਮਜ਼' 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਅਸਿਨ ਉਹ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਗਜ਼ਨੀ' 'ਚ ਆਮਿਰ ਖ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੁਬਰਦਸਤ ਅਭਿਨੈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਿਪੁਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਆਪੋਜ਼ਿਟ 'ਲੰਡਨ ਡ੍ਰੀਮਜ਼' ਲਈ ਅਸਿਨ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਡੱਬ ਰਹੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਨਿਊਯਾਰਕ' ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸਹਾਰਾ

'ਨਿਊਯਾਰਕ' ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਦਿਤਿਆ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਧੀਆ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਨੌ ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਕਲ ਕਿਸਨੇ ਦੇਖਾ' ਅਤੇ 'ਪੇਇੰਗ ਗੈਸਟ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਪਿਟ ਗਈਆਂ। 'ਨਿਊਯਾਰਕ' ਵਿਚ ਜਾਨ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਨੀਲ ਵਰਗੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਜੰਮ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਚੰਗੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਲੀ।

ਚੋਪੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਰੀਬ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ। 25 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਬਦਲੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 30-32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਫਿਲਮ ਦੀ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਇੰਨੀ ਵਧੀਆ ਹੋਈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਮਲਟੀਪਲੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਸਕ੍ਰੀਨ ਸਿਨੇਮਾਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਰੋਮਾਂਚਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਚੰਗਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਯਸ਼ ਰਾਜ ਬੈਨਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਰਬ ਨੇ ਬਨਾ ਦੀ ਜੋਤੀ' ਤੋਂ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਜਾਨ ਬਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹੁਕ ਜਾਂ ਕਰੁਕ' ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਸਾਖੀ ਸਹਾਰੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸਟਾਰ ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂਕਿ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਖ਼ੁਦ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਸਾਖੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

www.southasincarnival.com
www.livebollywoodshows.com

MONTY & ALTAH HUSSIAN
Presents

FARHATH HUSSAIN'S
South Asian
CARNIVAL '09

Autograph & Picture Meet & Greet

LIVE PERFORMANCE

KHANA KHAZANA COURT
DELICIOUS FOOD & COOKERY STARE

DULHAN THE SOUTH
ASIAN WEDDING EXPO

CATWALK STAGE / FASHION STAGE
BY CELEBRETIES DESIGNERS

DESI BAZAR JEWELRY, CLOTHS,
SHOES, ACCESSORIES & MUCH MORE...

ON AUGUST 15TH & 16TH 2009 @ 12PM - 8PM IN CHICAGO

For More Info:
 MONTY: 847 770 1088
 ALTAH: 847-271-4427
 SAJJAD: 630-205-4069
 DHITU: 847-340-1120

This two-day South Asian Carnival event will be a colorful extravaganza, which will include MEET & GREET with Top Bollywood Celebrities, performances by Top Playback singers, Catwalk & Fashion shows by celebrities designers, Khana Khazana court with delicious food and Cookery shows, Dulhan the south asian wedding expo and a large number of Stalls, Food, and Entertainment.

**ENTRY PER DAY
ADVANCE**
\$ 25
\$35 AT DOOR

National Bankcard
 Iftekhar Shareef
www.natl-bankcard.com

Maharaja CRUISE
 1-877-MAHARAJA
 (6242725)

Raj Jewels
 Chicago, New Jersey, Las Vegas, London

ALL POINTS HOME HEALTH CARE
 Ph (708) 599-1313 Fax (708) 599-9497

STRIKE X TEN
 Lanes & Lounge
 ROSELLE, IL

ALL American BANK
www.aabnk.com

Medstar
 LABORATORY INC.

Luxchateau
 Hookah Lounge
www.luxchateau.com
 Azeem (630) 670 7868

Sabri Nehari
 Pakistani Cuisine

www.southasincarnival.com
www.livebollywoodshows.com

www.southasincarnival.com
www.livebollywoodshows.com

INFERNO HOOKAH LOUNGE
 847-301-9999

PROMOTE YOUR BUSINESS/PRODUCTS/SERVICES

40,000 PEOPLE IN 2 DAYS EVENT

BOOTH/ STALLS
CAN BE PURCHASED FROM

\$950 - \$1650

PRICE INCLUDES FOR 2 DAYS EVENT

VARIOUS PACKAGES AVAILABLE
FOR YOUR BUSINESS SPONSORSHIP.

INFO@SOUTHASIANCARNIVAL.COM

OFFICE: 630-351-2973/ 331-472-9818

MUSA: 312-772-8072 • BEENISH: 312-788-0088

TICKET LOCATIONS

ATLANTIC VIDEO 773-338-3600
 KWICK PANTRY 630-268-9574
 JAI HIND 847-490-9858
 ANNADATA 630-233-2525
 INDIA VIDEO 847-534-0125
 SHREEJI GROCERS 847-952-9181
 SURABHI S.MARKET 630-497-9900

JUZ DESI 630-378-9988
 ATMIYA PLAZA 630-213-2222
 KHALED INDO-PAK 630-539-4078
 PEOPLE C. SALON 630-653-1111
 INTERNATIONAL VIDEO (NEPERVILLE)

PURAN GROCERY (PEORIA)
 DESI NEEDS 847-662-2200
 UNITED GROCERS 847-599-9989
 UNITED GROCERS 847-566-6639
 SPICE BAZAAR 847-549-0065

PRABHU GROCERS 847-537-1010
 EASTERN FOODS 630-830-4400
 INDIA BAZAAR 630-830-6020
 PRABHU GROCERS 847-470-0101
 SHEETAL 847-808-8630
 SLEEK HAIR 847-537-6192
 INDIAN FOODS 847-827-5567

ਕਬੱਡੀ ! ਕਬੱਡੀ !! ਕਬੱਡੀ !!!

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਸੱਤਵਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

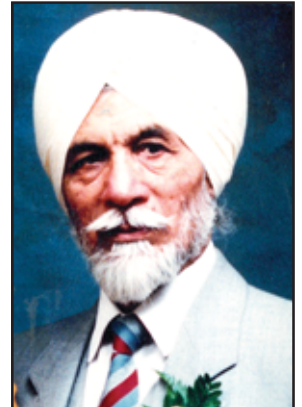
ਦਿਨ: ਐਤਵਾਰ, 9 ਅਗਸਤ 2009

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ
ਸਥਾਨ: ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼, ਐਲਕ ਗਰੂਵ, ਇਲੀਨਾਏ (ਹਿਗਿਨਸ ਰੋਡ ਅਤੇ ਰੂਟ 53)

ਫਰੀ ਦਾਖਲਾ, ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ

ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ
ਵਲੋਂ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸਵਰਗੀ ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਦੁਜਾ ਇਨਾਮ
ਵਲੋਂ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏਵਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਗਾਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ

ਬਲਬੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਗੀਤਾ ਜੈਲਦਾਰ

ਹਰਮਨ ਦੀਪ

ਜਸਬੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ (ਗੀਤਕਾਰ)

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

630-205-6575, 847-544-1788, 847-830-8387,
847-878-8412, 513-373-0145, 847-338-3866,
630-205-9264, 630-205-5288, 224-588-1317,
630-479-0031

ਚੇਅਰਮੈਨ-ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ
ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ
ਜੈ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ
ਲਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਤ

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲਖਣ
ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ
ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾ

ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸੋਨੂੰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਹਰਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲ
ਜਿੰਦੀ ਦਿਆਲ
ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਲੱਕੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ
ਪ੍ਰਧਾਨ-ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਫਾਈਵ ਰੀਵਰ ਇੰਟਰਨੇਸ਼ਨਲ ਇੰਡੀਅਨ-ਐਪੋਲਿਸ, ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ), ਪੀ ਏ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ.), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਪੀ.ਸੀ.ਓ. ਵਿਸਕਾਨਸਨ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਏ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੈਲਮਜੂ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਦੇਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਬੈਟਲਕਰੀਕ, ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਸਾਊਥ ਬੈਂਡ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲੈਨਸਿੰਗ, ਲਾਇਨ ਕਲੱਬ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਫੋਰਟਵਿਨ, ਏ.ਏ.ਐਸ.ਏ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ. ਇੰਡੀਆਨਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਟੈਕਸੀ ਐਂਡ ਲਿਮੋ ਯੂਨੀਅਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ।

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ 1530 ਏ.ਐਮ., ਰੋਡਕ ਮੇਲਾ 1590 ਏ.ਐਮ., ਸਿੱਖ ਟੀ.ਵੀ., ਟੀ.ਵੀ. ਏਸ਼ੀਆ, ਡੇਲੀ ਅਜੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਡਾਟ ਕਾਮ, ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਆ ਵਨ, ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਬਿੰਦੀਆ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ

e-mail info@punjabsportsclub.org

www.punjabsportsclub.org